

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Karistusõiguse osakond

Evelin Ets

**KURITEGELIKU ÜHENDUSE MÕISTE SISUSTAMISEGA SEOTUD
PROBLEEMISTIK EESTI KARISTUSÕIGUSES**

Magistritöö

Juhendaja PhD Anneli Soo

Tartu
2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. KURITEGELIK ÜHENDUS JA SELLE SISUSTAMINE.....	7
1.1. KURITEGELIKU ÜHENDUSE KOOSSEISU ARENG	7
1.2. KURITEGELIKU ÜHENDUSE KOOSSEISU TUNNUSED JA NENDE TÕLGENDAMISEGA SEOTUD PROBLEEMID	13
1.2.1. Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon	13
1.2.2. Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta	21
1.2.3. Kuritegeliku ühenduse tunnused Eesti karistusõiguses Riigikohtu lahendi 3-1-1- 57-09 alusel	28
2. KURITEGELIK ÜHENDUS MAA- JA RINGKONNAKOHTU OTSUSTES	36
2.1. ÜLEVAADE KURITEGELIKU ÜHENDUSE KOOSSEISU KOHALDAMISEST ESIMESE ASTME KOHTUPRAKTIKAS	36
2.2. TARTU MAAKOHTU KRIMINAALASI NR 1-10-15839	41
2.3. TARTU MAAKOHTU KRIMINAALASI NR 1-13-1368	47
KOKKUVÕTE	56
ABSTRACT	61
KASUTATUD KIRJANDUS	68
KASUTATUD ÕIGUSAKTID	70
KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA	71
LISAD	73
Lisa 1	73
Maakohtu kohtupraktika.....	73

SISSEJUHATUS

21. detsembril 1998 võttis Euroopa Nõukogu vastu ühismeetme Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel Euroopa Liidu liikmesriikides kuritegelikku ühendusse kuulumise tunnistamise kohta kriminaalkuriteoks.¹ 1. septembril 2002 a. jõustus karistusseadustiku redaktsioon², mis kriminaliseeris kuritegelikesse ühendustesse kuulumise ja nende organiseerimise. Nimetatud sätted lisati karistusseadustiku põhjusel, et Eesti ratifitseeris 4. detsembril 2002 a. rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni (edaspidi Palermo konventsioon), mille eesmärgiks on edendada koostööd rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse tõhusamaks ärahoidmiseks.³ Lisaks on Eesti liitunud ka Euroopa Nõukogu raamotsusega, 2008/841/JSK, organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (Euroopa Nõukogu raamotsus), mis on seega kolmas rahvusvaheline meede, mis sätestab organiseeritud kuritegevuse definitsiooni.⁴

Eestis ei oma kuritegelikesse ühendustesse kuulumise ja nende juhtimisega seotud kuriteod olulist mõju üleüldisele kuriteostatistikale. Mõlema puhul on tegemist avaliku julgeoleku vastaste kuritegudega, mis moodustavad 6% kõikidest Eestis viimase kümne aasta jooksul registreeritud kuritegudest.⁵ Seega ei ole tegemist kuritegudega, mis moodustavad valdava enamiku Eesti Vabariigis toime pandud kuritegudest, kuid sellest hoolimata on kuritegelike ühenduste mõiste sisustamisega seotud problemaatika oluline eelkõige seetõttu, et kuritegelikku ühendusse kuulumise eest ettenähtud sanktsioonid on oluliselt kõrgemad võrreldes nende kuritegude eest ettenähtud sanktsioonidega, mida pannakse toime sagedamini. Seega omab kuritegeliku ühenduse koosseisu tuvastamine ning selle sidumine eluliste asjaoludega tähtsust, kuna viga subsumeerimises toob kaasa vale koosseisu valiku. Vale koosseis võib aga viia sanktsioonini, mis on oluliselt kõrgem, kui ta oleks olnud õigel kvalifitseerimisel.

Karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 255 lg 1 sätestab, et kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse kuulumise eest, mille

¹ Euroopa Liidu Nõukogu ühismeetme 21. detsemberist 1998, mille nõukogu on vastu võtnud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel Euroopa Liidu liikmesriikides kuritegelikku ühendusse kuulumise tunnistamise kohta kriminaalkuriteoks – ELT L 351/1, 2912.1998

² Karistusseadustik, RT I 2002, 86, 504

³ Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon, RT II 2003, 1, 1

⁴ Euroopa Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK 24. oktoobrist 2008 organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta – ELT L 300/42, 11.11.2008

⁵ A.Soo, J. Sootak. Legislative actions of Estonia to combat organized crime. Journal of Eastern-European criminal law no. 1/2015, Universul Publishing House, lk 28.

tegevus on suunatud esimese astme kuritegude toimepanemisele või ametivõimude ebaseaduslikule mõjutamisele, - karistatakse kolme- kuni kaheteistaastase vangistusega.⁶ Lisaks sellele on Eesti Vabariigi Riigikohus andnud täpsemalt suunised KarS § 255 kohaldamiseks oma 18.01.2010 a. lahendis 3-1-1-57-09.⁷ Hoolimata sellest, et KarS § 255 tundub esmapilgul olevat selgelt defineeritud, on Eesti kohtud KarS § 255 praktikas kohaldamisel seisnud silmitsi mitmete probleemidega.⁸

Antud koosseisu ei saa alati tõlgendada üksnes grammatiliselt ning öelda, et vastavate tingimuste esinemise korral on koosseis täidetud ning tegemist on kuritegeliku ühendusega. Seda eriti olukorras, mil kuritegelikku ühenduse kuulumise eest on sanktsioonina ette nähtud 3–12 aasta pikkune vangistus. Esmapilgul võib tunduda, et kõik kuritegeliku ühenduse eeldused on koosseisu järgi täidetud, kuid tegelikkuses võib hoopiski tegemist olla kuriteoga, mis on toime pandud grupi poolt, mille eest ettenähtud sanktsioon on kordades väiksem. Samuti ei piisa vaid Riigikohtu poolt antud täpsematest KarS § 255 koosseisuliste tunnuste jaatamisest, vaid vajalik on nende sidumine kriminaalasjas kogutud tõenditega.

Käesolev magistritöö autor jätab kõrvale KarS § 256 seotud problemaatika ehk kuritegeliku ühenduse juhtimisega seonduva ning keskendub KarS §-s 255 sätestatud kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisega seotud probleemidele. Töö eesmärgiks on uurida KarS § 255 üldist ajaloolist arengut alates selle vastuvõtmisest 2002. aastal; uurida Palermo konventsioonis ja Euroopa Nõukogu raamotsuses olevat kuritegeliku ühenduse definitsiooni ning sellega seotud problemaatikat - Palermo konventsiooni ja Euroopa Nõukogu raamotsuse käsitlemine käesolevas magistritöös on oluline põhjusel, et KarS § 255 koosseisu kujundamisel võeti aluseks Palermo konventsioon ning Euroopa Nõukogu raamotsus võeti vastu eesmärgiga täiendada Palermo konventsiooni. Ühtlasi analüüsib töö autor Palermo konventsiooniga seoses Lõuna Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör A. Siinmaa artiklit “Kuritegelikud ühendused: müüdid ja tegelikkus”⁹, kuna antud artikli näol on tegemist ainsa Eestis ilmunud erialase artikliga, kus on käsitlemist leidnud kuritegelike ühendustega seonduv temaatika, mis toetab Palermo konventsioonis toodud laia kuritegeliku ühenduse definitsiooni. Samuti on käesoleva magistritöö eesmärgiks välja selgitada kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisega seotud olulisemad probleemid ning uurida KarS § 255 alusel

⁶ Karistusseadustik, RT I 2001, 61, 364

⁷ RKKKo 18.01.2010, 3-1-1-57-09

⁸ A. Soo, J. Sootak, lk 36 (viide 5)

⁹ A. Siinmaa “Kuritegelikud ühendused: müüdid ja tegelikkus” Juridica VII/2015

tehtud kohtulahendeid eesmärgiga analüüsida, kas KarS § 255 kohaldamisel on praktikas probleeme kuritegeliku ühenduse mõiste defineerimisel.

Käesolev magistritöö on jagatud kaheks suureks peatükiks, millest esimene on omakorda jagatud kolmeks alapeatükiks. Esimese peatüki alapeatükkides leiavad käsitlemist Palermo konventsioon seda nii üldises mõttes kui ka A. Siinmaa seisukohtadega seoses, Euroopa Nõukogu raamotsus ning hetkel kehtiva kuritegeliku ühenduse koosseisulised tunnused Riigikohtulahendi nr 3-1-1-57-09 põhjal.

Teises peatükis analüüsib töö autor maa – ja ringkonnakohtu kohtupraktikat eesmärgiga välja selgitada, kas kohtutel esineb KarS § 255 sätte tõlgendamisega probleeme, kas kohtud tõlgendavad antud sätet liiga kitsalt või laialt ning missugused probleemid üldiselt ilmnevad KarS § 255 sätte tõlgendamisel. Selle välja selgitamiseks on töö autor koostanud võrdleva tabeli maakohtu praktikast (lisa 1). Kohtulahendid on leitud elektroonilisest Riigiteatajast kasutades kohtulahendite otsingumootoris otsingusõnana “KarS § 255”. Töö autor peab vajalikuks lisada, et elektrooniline Riigiteataja ei kajasta kõiki kohtulahendeid, mis on tehtud KarS § 255 alusel. Analüüsides kohtupraktikat, leidis töö autor lisaks jõustunud kohtulahendeid, mis ei kajastu elektroonilises riigiteatajas otsingumootorit kasutades. Lisa 1 olevas võrdleva kohtupraktika tabelis on konkreetselt välja toodud iga kriminaalasja süüdistustekst, kvalifikatsioon, missuguses menetlusliigis on asi lahendatud ning karistus. Lisaks sellele analüüsib töö autor spetsiifilisemalt Tartu Maakohtu kriminaalasju nr 1-10-15839 ja 1-13-1369, kuna nimetatud kriminaalasjad on ühed vähestest, kus kriminaalasju on lahendatud üldmenetluse korras ning seeläbi on leidnud käsitlemist väga erinevaid seisukohad KarS § 255 kohaldamise osas.

Käesolev magistritöö on väga aktuaalne. Kuigi valdav enamik kriminaalasjadest, kus süüdistus on esitatud KarS § 255 alusel, on lahendatud lihtmenetluse korras (vt lisa 1 olevat tabelit), on kriminaalasjades, kus kriminaalasi on saadetud kohtusse üldmenetluse korras, ilmnenud väga põhimõttelised probleemid ja vastuolulised käsitlused. Seega on oluline tegeleda spetsiifilisemalt KarS § 255 sätestatud kuritegeliku ühenduse mõiste ja selle problemaatikaga.

Töö tugineb olulises osas välismaisele erialakirjandusele, kus on käsitlemist leidnud nii rahvusvahelistest konventsioonidest, mis käsitlevad organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust, tulenevad probleemid kui ka kuritegeliku ühenduse spetsiifilisemad tunnused.

Valdava ja olulise enamiku moodustab käesolevas töös erinevate kohtuastmete kohtupraktika, kuhu kuuluvad ka erinevate kohtuotsuste peale esitatud määruskaebused ning kohtuotsusele antud eriarvamus.

Magistritööd iseloomustavateks märksõnadeks on: *karistusõigus, kuritegelik ühendus, rahvusvaheline organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon, Euroopa Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta.*

1. KURITEGELIK ÜHENDUS JA SELLE SISUSTAMINE

1.1. KURITEGELIKU ÜHENDUSE KOOSSEISU ARENG

Nagu juba eelpool mainitud, viidi 2002 a. karistusseadustikku sisse mõiste “kuritegelik ühendus”. Alates 2002 a. kõlas KarS § 255 lg 1 järgmiselt:

*(1) Kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse kuulumise eest, mille tegevus on suunatud esimese astme kuritegude toimepanemisele või ametivõimude ebaseaduslikule mõjutamisele, - karistatakse kolme- kuni kaheteistaastase vangistusega.*¹⁰

2007 a. muudeti KarS § 255 lg 1 sõnastust selliselt, et kuritegelik ühendus peab olema moodustatud varalise kasu saamise eesmärgil ning kõlas järgmiselt:

*(1) Kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis on loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus on suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat, või esimese astme kuritegude toimepanemisele, kuulumise eest – karistatakse kolme- kuni kaheteistaastase vangistusega.*¹¹

Kuritegelike tegevuste ringi ühelt poolt kitsendati, öeldes, et kuritegelik ühendus peab olema moodustatud varalise kasu saamise eesmärgil ning teiselt poolt laiendati öeldes, liikmete tegevus peab olema suunatud teise astme kuritegude toimepanemisele, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat või esimese astme kuritegude toimepanemisele. KarS-i § 255 muutmise eesmärgiks oli seletuskirja kohaselt sätte kooskõlla viimine rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooniga (RT II 2003, 1, 1). Samast määratlusest lähtub ka Euroopa Liidu Nõukogu organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise raamotsuse eelnõu. Lähtudes konventsiooni määratlusest ja paragrahvi toimeala ülemäärase laiendamise vältimiseks lisatakse süüteokoosseisu subjektiivse elemendina kasu saamise eesmärk. Kuritegude toimepanemine otseselt või kaudselt rahalise või muu materiaalse kasu saamise eesmärgil on kuritegeliku ühenduse tunnuseks ka eelnimetatud raamotsuse eelnõu kohaselt. Senine tegutsemine ametivõimude ebaseadusliku mõjutamise näol jäetakse sättest välja, kuna see võimaldab sätte laiendavat tõlgendamist.¹² Seega muudeti 2007 a. redaktsiooniga

¹⁰ Karistusseadustik, RT I 2002, 86, 504

¹¹ Karistusseadustik, RT I 2007, 13, 69

¹² Karistusseadustiku ja selle muutmise seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (931 SE, Riigikogu X koosseis) seletuskiri – www.riigikogu.ee

kuritegelikke ühendusi puudutav säte ühelt poolt spetsiifilisemaks, kuna sinna lisati eeldusena varalise kasu mõiste ning teiselt poolt laiemaks, kuna lisandusid teise astme kuriteod.

2007 a. täiendati KarS § 255 veel ka selliselt, et kriminaliseeriti juriidilise isiku kuulumine kuritegelikku ühendusse. Eestis on võimalik juriidilist isikut kuriteo toimepanemise eest karistada vaid juhul, kui seadus selle eraldi ette näeb. Seega enne 2007 a. ei saanud juriidilist isikut kuulumise eest kuritegelikku ühendusse karistada. Seadusandja leidis, et tegemist on lüngaga õiguses, kuna Palermo konventsioon näeb ette juriidilise isiku vastutuse kuritegelikku ühendusse kuulumise eest ning viis ellu ülalmainitud muudatused.¹³ Nüüd, kaheksa aastat hiljem pärast vastavaid muudatusi, on kurikuulsas Assar Pauluse kaasuses Harju Maakohtu kriminaalasjas nr 1-15-693 esitatud süüdistus just nimelt kahele juriidilisele isikule, kellel oli kanda oluline roll, kuna nende kaudu näidati süüdistuse kohaselt oma tegevust näiliselt legaalsena ning juriidiliste ühenduste kaudu osaleti majanduskäibes (Harju Maakohtu kriminaalasjas nr 1-15-693 käesoleva magistritöö kirjutamise ajal menetlus veel kestab). Seega omab seaduses ettenähtud võimalus karistada juriidilist isikut kuulumise eest kuritegelikku ühendusse olulist rolli, kuna juriidiliste isikute kasutamine kuritegelike ühenduste poolt annab viimastele suurema võimaluse astuda üle lubatud piiride ning tekitada oma käitumisega suuremat kahju õiguskorraga kaitstud hüvedele nagu kindel majanduskäive ja korrapärane maksude laekumine.

1. jaanuaril 2015 a. viidi KarS § 255 sisse kaks märkimisväärset muudatust. Hetkel kehtiv KarS § 255 lg 1 kõlab järgmiselt:

(1) Kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mille tegevus on suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat, või esimese astme kuritegude toimepanemisele, kuulumise eest – karistatakse kolme- kuni kaheteistaastase vangistusega.

Esiteks jäeti KarS § 255 järjekordselt välja eeldus, et kuritegelik ühendus peab olema moodustatud varalise kasu saamise eesmärgil. Karistusseadustiku seletuskirjast nähtub, et kuritegeliku ühenduse ohtlikkus ei sõltu sellest, kas tegemist on varalise kasu või muu eesmärgiga. Nii ei ole praegu võimalik selle sätte alusel vastutusele võtta sellist kuritegelikku ühendust, kelle eesmärk on näiteks rassilise diskrimineerimise iseloomuga või vägivaldse iseloomuga ilma varalise kasuta. Varalise kasu tegeliku saamise korral moodustub kogum

¹³ *ibid* (viide 12)

mõne varavastase süüteoga.¹⁴ Samas ütleb õigusloome suunis, mille alusel tuleb täita Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni, ja selle protokoll, et mõiste “organiseeritud kriminaalne grupp” ei hõlma gruppe, mille eesmärgiks ei ole saada “rahalist või muul viisil materiaalet kasu”. Printsibiis tähendab see seda, et terroristide või vastuhakkajate rühmitused, ei ole kuritegelikud ühendused, eeldusel, et nende eesmärgid on puhtalt mitte-varalised. Konventsioon võib aga mainitud gruppidele laienenda juhul kui nad peaksid toime panema konventsioonis mainitud süütegusid (näiteks rööv eesmärgiga saada rahalist või materiaalet kasu).¹⁵

Asja teeb huvitavaks see, et seadusandja ei selgita võimalikku vastuolu Palermo konventsiooniga ehk peamist põhjust miks üleüldse varalise kasu saamise eesmärk 2007 a. KarS § 255 sisse toodi. Viide “rahalisele või materiaalsele kasule” toodi Palermo konventsiooni sisse eesmärgiga jätta konventsioonist välja ühendused, mille eesmärgid on puhtalt poliitilised või sotsiaalsed.¹⁶ Samal ajal on Eesti läinud seda teed, et loeb rassilise diskrimineerimise iseloomuga või vägivaldse iseloomuga grupid ehk sisuliselt sotsiaalse iseloomuga grupid kuritegelikeks ühendusteks. Õigusloome suunistest nähtub, et mõiste “materiaalne kasu” ei ole piiratud finantsilise, rahalise või muu samaväärse kasuga. Õigusloome suunistest, millel tugineb Palermo konventsiooni tõlgendamisjuhis, nähtub, et mõistet “varaline kasu” tuleb tõlgendada laiendavalt, kaasates ka isikliku kasu, milleks võib olla seksuaalne rahuldus.¹⁷ Seadusandja poolt 1. jaanuaril 2015 a. sisse viidud KarS § 255 muudatus on omamoodi kummaline, kuna Palermo konventsiooni tõlgendusjuhise nähtub, et artiklis 2 sätestatud ehk “otseselt või kaudselt rahalist või materiaalet kasu saama” tuleb mõista laias tähenduses. Varalise kasu saamisele suunatud kuritegude all tuleb mõelda ka kuritegusid, mis on näiteks toime pandud seksuaalse rahulduse saamise eesmärgil. Näitena tuuakse lapspedofiilide ringis lastega kauplemine või lastejagamine.¹⁸ Seega Palermo konventsioonist endast tuleneb võimalus võtta vastutusele kuritegelikku ühendust, mis ei ole loodud varalise kasu saamisele selle traditsioonilises tähenduses. Ilmselt põhjus, miks

¹⁴ Karistusseadustiku ja selle muutmise seaduse eelnõu (554 SE, Riigikogu XII koosseis) seletuskiri – www.riigikogu.ee

¹⁵ Legislative guides for the implementation of the United Nations Convention against Transnational organized crime and the protocol thereto, United Nations, New York, 2004, lk 13. Arvutivõrgus: https://www.unodc.org/pdf/crime/legislative_guides/Legislative%20guides_Full%20version.pdf

¹⁶ *ibid*, lk 13 (viide 15)

¹⁷ *ibid*, lk 13 (viide 15)

¹⁸ Interpretative notes for the official records (travaux préparatoires) of the negotiation of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. United Nations, New York, 2004. Arvutivõrgus: http://www.unodc.org/pdf/crime/final_instruments/383a1e.pdf

seadusandja jättis KarS § 255 koosseisust välja varalise kasu, on asjaolu, et Palermo konventsiooni otse kohaldama hakata ei saa ning Eestis on varaline kasu defineeritud väga kitsalt. Karistusseadustiku kommentaaridest nähtub, et majandusliku varamõiste järgi ei moodusta vara need asjad või huvid, millel ei ole majanduslikku väärtust (rahalise väärtuseta asjad, mittemateriaalsed hüved jne).¹⁹ Seega oli ilmselt lihtsam jätta KarS § 255 koosseisust välja varaline kasu, kuna eespool mainitud Palermo konventsiooni õigusloome suunises näitena toodud seksuaalne rahuldus jms ei ole samaväärne Eesti karistusõiguses kasutatava varalise kasu mõistega ning seeläbi ei oleks võimalik sellist ühendust kriminaalvastutusele võtta.

Teine suur muudatus, mis 1. jaanuaril 2015 a. kehtima hakanud redaktsiooni sisse viidi, oli kõige laiaulatuslikum ja põhimõttelisem.²⁰ KarS §-d 255 ja 256 näevad ette vastutuse kuritegelikku ühendusse kuulumise ja selle organiseerimise eest. Kui kuritegeliku ühenduse liikmed panid enne 1. jaanuari 2015 a. toime muid kuritegusid, moodustus § 255 või 256 ja vastava kuriteo kogum.²¹ See tekitas kohtutes palju küsitavusi nii maa,- ringkonna kui ka riigikohtus juhul, kui vastava kuriteo koosseis nägi ette kuritegelikku ühendusse kuulumise kvalifitseeriva koosseisuna.

Tartu ringkonnakohus sedastas taolist olukorda oma 10. septembri 2012 a. kohtumääruses kriminaalasjas nr 1-10-15839 ning ütles, et kui kuritegelik ühendus jõuab sihiks seatud kuritegude reaalse toimepanemiseni, saab isikute käitumine kvalifitseerida vaid konkreetse realiseerimist leidnud eriosa sätte järgi siis, kui selles sättes on kvalifitseeriva tunnuse ehk siis raskendava asjaoluna kriminaliseeritud kuriteo toimepanemine kuritegeliku ühenduse poolt. Kui kuritegelik ühendus planeeritavate süütegude toimepanemiseni tegelikkuses ei jõua, tuleb sinna kuulunud isikute käitumine tõepoolest kvalifitseerida KarS § 255 järgi. Sellest tegi ringkonnakohus aga omakorda järelduse, et olukorras, mil kuritegu kuulub kvalifitseerimisele ainult KarS § 255 alusel, peaksid karistusraamid tulenema sättest, mille realiseerimise eesmärgil kuritegelik ühendus on loodud, kuid mille toimepanemiseni ei jõutud.²²

Tähelepanuvääriv on asjaolu, et Riigikohtu kaks erinevat koosseisu tegid antud küsimuses ühel ja samal päeval kaks lahendit, mis oma sisult on teineteisega vastuolus.²³ Kui 21.01.2013

¹⁹ J. Sootak, P. Pikamäe. Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2015. § 209 komm. 3.3.

²⁰ A. Soo, J. Sootak, lk 31 (viide 5)

²¹ J. Sootak. Muudatused ja täiendused karistusõiguse üldosas. Läbivad muudatused eriosa sätete kohaldamiseks, Juridica VIII/2014, lk 590

²² TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839, p 13

²³ P. Randma eriarvamus TrtRnKo 17.04.2014, 1-13-1368 juurde, p 4.1 (koopia autori valduses)

a. kohtumääruses kriminaalasjas nr 3-1-1-131-12 leidis Riigikohus, et ringkonnakohtu juhised KarS § 255 kohaldamise osas on vastuolus nii seaduse (KarS § 63 lg-d 1 ja 2) kui ka valitseva kohtupraktikaga (vt nt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 18. jaanuari 2010. a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-57-09),²⁴ siis 21.01.2013 a. kohtumääruses kriminaalasjas nr 3-1-1-132-12 leidis Riigikohus, et ringkonnakohtu poolt toodud seisukohad on asjakohased.²⁵ Seega jõudsid kaks erinevat Riigikohtu kriminaalkolleegiumi koosseisu põhimõttelises küsimuses täiesti erinevale arusaamale.

Teatavasti kujutab koosseisuline raskendav asjaolu endast erinormi vastava iseseisva koosseisu suhtes, näiteks vargus sissetungimisega (§ 199 lg 2 p 8) neelab § 266 ning viimast ei kohaldata. Seega tekkis enne 1. kaanuari 2015 a. olukord, kus mõningatel juhtudel vastutas isik ainult kvalifitseeritud koosseisu alusel, mõnedel juhtudel aga kogumis §-ga 255, kusjuures esimesel juhul võis kuriteo toimepanemine kuritegelikus ühenduses olla §-ga 255 võrreldes vastutust kergendav (§ 199 lg 3) või raskendav (§ 200 lg 2 p 7). Olukord, kus osa koosseise näeb ette kuritegeliku ühenduse iseseisvana, teisel juhul aga koos grupiga, loob ebavõrdse kohtlemise nii ülaltoodud sätete endi vahel kui ka võrreldes §-ga 255. Seega muutus § 255 üldse mõttetuks vähemalt nende koosseisude puhul, milles sisaldub kuritegelik ühendus raskendava asjaoluna. Ka ei saanud pidada õigeaks grupi ja kuritegeliku ühenduse sisaldumist ühes raskendavas asjaolus, sest nende kaastäideviimise vormide ebaõigussisu ei ole võrdne.²⁶ Enne 1. jaanuari 2015 a. sisaldas karistusseadustik 12 süütegu, millele oli lisatud kvalifitseeriva tunnusena kuritegelikku ühendusse kuulumine. Neist kuue kuriteokoosseisu puhul pidas seadusandja kuritegelikku ühendust ja gruppi sanktsioonide puhul samaväärseks (röövimine, omastamine, kelmus, väljapressimine, süüteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine ning rahapesu), nelja kuriteokoosseisu puhul sätestas seadusandja kuritegeliku ühenduse liikmele sama teo eest raskema sanktsiooni, märkides grupi ja kuritegeliku ühenduse kvalifikatsioonid lausa eri lõigetes, tekitades olukorra, kus grupiliikme jaoks oli näiteks narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine II astme kuritegu, aga kuritegeliku ühenduse liikme jaoks I astme kuritegu. Kahe koosseisu puhul (vaenu õhutamine ja tsiviilkaibes keelatud tulirelva, selle olilise osa ka laskemoona ebaseaduslik käitlemine) paragrahvid ei sisaldanud kvalifikatsioonina gruppi. Seega ei suutnud seadusandja toona ära otsustada, kas kuritegelik ühendus ja grupp on sanktsioonidest lähtuvalt samaväärsed või astmestatavad,

²⁴ RKKKm 21.01.2013, 3-1-1-131-12, p 7

²⁵ RKKKo 21.01.2013, 3-1-1-132-12, p 8-9

²⁶ J. Sootak, lk 591 (viide 21)

mistõttu kannatas KarS süsteemsus.²⁷

Näiteks kui isik mõisteti süüdi mõrvas, mis on toime pandud kuritegeliku ühenduse liikmena, mõisteti ta süüdi mõrva eest KarS § 114 alusel ja kuulumise eest kuritegelikku ühendusse KarS § 255 alusel. Aga juhul kui isik mõistetakse süüdi röövimises, mis on toime pandud kuritegeliku ühenduse liikmena, puudus kohtutel kindel seisukoht selles osas, kas mõista isik süüdi ainult röövimises, mis on toime pandud kuritegeliku ühenduse liikmena (enne 01.01.2015 a. kehtinud KarS § 200 lg 2 p 7²⁸) või röövimises, mis on toime pandud nii kuritegeliku ühenduse liikmena kui ka kuulumise eest kuritegelikku ühendusse KarS § 255 alusel. Peamine vastuargument võimalusele karistada isikut nii toonase KarS § 200 lg 2 p 7 ja kui ka KarS § 255 alusel on see, et sisuliselt karistatakse isikut sama teo ehk kuulumise eest kuritegelikku ühendusse kaks korda, mis on *ne bis in idem* printsiibi rikkumine. Alates 1. jaanuarist 2015 a. on olukord selge ning isik mõistetakse süüdi röövimises ilma raskendavate asjaoludeta ehk röövimise eest KarS § 200 lg 1 alusel ning kuulumise eest kuritegelikku ühendusse KarS § 255 alusel ning *ne bis in idem* printsiibi rikkumist ei toimu.²⁹

Karistusseadustiku revisjoni käigus nende koosseisude kaotamine, kus osa koosseise nägi ette kuritegeliku ühenduse iseseisvana, oli mõistlik ja vajalik samm. Seaduse kvaliteeti langetavad sätted, mis võimaldavad mitmeti tõlgendamist ja vääriti mõistmist, mis tuli kõige selgemalt välja ülalpool välja toodud kohtupraktika näidetes, kus nii erinevad kohtuastmed kui ka sama kohtuastme erinevad kohtukoosseisud jõudsid KarS § 255 pinnalt tõusetunud põhimõttelistes küsimustes täiesti erinevate järeldusteni. Selline olukord on aga ühtse kohtupraktika kujundamise seisukohalt täiesti lubamatu. Revisjoni käigus tehtud muudatused loovad KarS § 255 osas nii õigusselgust (kõik kuritegelike ühendustega seonduv asub ühes normis, mitte erinevates karistusseadustiku koosseisudes ilma mingi loogilise aluseta) kui ka soodsamat pinda ühtse kohtupraktika kujundamiseks, kuna elimineerib erinevate seisukohtade kujunemist ja teket nii erinevate kohtuastmete vahel kui ka sees.

²⁷ K. Heide "Kuritegelike ühendusi puudutavate kuritegude sanktsioonide omavaheline ebakõla" Juridica X/2013, lk 755-756

²⁸ enne 01.01.2015 a. oli KarS § 200 lg 2 p 7 sõnastus järgmine: võõra vallasasja äravõtmise eest selle ebaseadusliku omastamise eesmärgil, kui see on toime pandud vägivallaga ja grupi või kuritegeliku ühenduse poolt, karistatakse kolme- kuni viieteistaastase vangistusega.

²⁹ A. Soo, J. Sootak, lk 32 (viide 5)

1.2. KURITEGELIKU ÜHENDUSE KOOSSEISU TUNNUSED JA NENDE TÕLGENDAMISEGA SEOTUD PROBLEEMID

1.2.1. Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon

Kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisel võttis Eesti seadusandja eeskujuks Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni, kuid jättis tähelepanuta, et Palermo konventsioon ise on väga üldsõnaline ja määratlematu.

Palermo konventsiooni artikli 2 p-d (a)-(c) algversioon kõlab järgmiselt:

(a) *“Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit.*

(b) *“Serious crime” shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty;*

(c) *“Structured group” shall mean a group that is not randomly formed for the immediate commission of an offence and that does not need to have formally defined roles for its members, continuity of its membership or a developed structure;*^{30 31}

Organiseeritud kriminaalse grupi definitsioon viitab mitmele tunnusele, mis on selle olemusest tegelikult lahus. Palermo konventsiooni artikli 2(a) alusel loetakse “organiseeritud kuritegelikku gruppi” “struktureeritud grupiks”, samal ajal kui artikkel 2(c) ütleb, et organiseeritud kriminaalne grupp, hoolimata selle koosseisust, on eristatav grupist, mis on juhuslikult moodustatud. Samuti ütleb artikkel 2(c), et “struktureeritud grupil” ei pea olema formaalselt defineeritud rollijaotust. Palermo konventsiooni seletuskirjast nähtub, et mõistet “struktureeritud grupp” tuleb kasutada laias tähenduses ehk selle all saab mõista gruppe, mis

³⁰ Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon. Arvutivõrgus:

<https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>

³¹ Ametlik eestikeelne tõlge:

a) *organiseeritud kuritegelik ühendus* – teatud ajavahemikus toimiv korraldatud ühendus, kuhu kuulub vähemalt kolm isikut, kes kooskõlastavad oma tegevuse, et panna toime käesolevas konventsioonis raske kuriteona määratletud tegu või tegusid, et otse või kaudselt saada rahalist või muud materiaalist kasu.

b) *raske kuritegu* – kuritegu, mille eest on karistuseks ette nähtud vähemalt neli aastat vangistust või muu range karistus.

c) *organiseeritud ühendus* – ühendus, kelle vahetu eesmärk ei ole kuriteo toimepanemine, kelle liikmete ülesanded võivad olla täpselt jaotamata, kellel puudub kindel liikmeskond ja kindel struktuur (viide 3)

on nii hierarhilised kui ka struktueeritud ning mitte-hierarhilised, kus grupi liikmete rollid ei pea olema formaalselt defineeritud. Vaieldamatult on selline vastuoluline definitsioon selle tulemuseks, et on üritatud ühitada organiseeritud kuritegevuse lahknevaid definitsioone, mis võivad sisaldada nii hierarhilisi kui ka mitte-hierarhilisi gruppe. Selline kompromiss võimaldab mõistel “struktureeritud grupp” viidata peaaegu kõigele, mis muudab selle praktiliselt mõttetuks.³²

Palermo konventsiooni artikkel 2 p (a) viitab mõistele “teatud ajavahemikus toimiv”. Konventsiooni alusel tuleks kuritegelike organisatsioonide kestvat ja püsivust iseloomu eristada indiviidide poolt toimepandud kuritegudest. Organiseeritud kuritegevust iseloomustavateks tunnusteks on ühenduse poolt toime pandud kuritegude püsivus ja korduvus. Kuritegelike organisatsioonide püsivust tuleb eristada selle liikmete püsivusest - üldiselt jätkab kuritegelik organisatsioon oma tegevust pärast seda, mil selle liikmed on õiguskaitseorganite poolt kinni peetud, hukkunud või muul moel ühendusest lahkunud.³³ Seega, Palermo konventsiooni alusel ei tule hinnata mitte kuritegelike ühenduste kestvust teatud ajaperioodi arvesse võttes, vaid kuritegelike ühenduste potentsiaali kesta hoolimata selle liikmete vahetumisest ja väljalangemisest. Hinnates, kas ühenduse näol on tegemist kuritegeliku ühendusega, tuleks tähelepanu suunata mitte niivõrd konkreetset ühenduse liikmeskonnale, vaid sellele, kas kuritegelik ühendus on suuteline ja võimeline oma tegevust jätkama liikmeskonna vahetumisel.

Samuti ütleb Palermo konventsiooni artikkel 2 p (a), et organiseeritud kuritegelik grupp on struktueeritud ühendus, mille eesmärgiks on toime panna konventsioonis raske kuriteona määratletud tegu või tegusid. Mure on väljendatud fakti osas, et kuritegelikke ühendusi, mille eesmärgiks on toime panna vaid üks tõsine kuritegu, loetakse võrdselt kehtiva määratluse alla. Nagu mainitud, viitab Palermo konventsioonis kajastatud mõiste “ajaline kestvus” kuritegelike ühenduste potentsiaalile püsida ja kesta. See tõstatab küsimuse, kas ühe kuriteo toimepanemine hoolimata sellest, kui tõsine see on (v.a juhul kui tegemist on vältava kuriteoga), on piisav selleks, et lugeda ühendust kuritegelikuks ühenduseks.³⁴ Samas on Eesti Vabariigi Riigikohus oma lahendis öelnud, et kuritegelik ühendus kujutab endast ohupotentsiaali, mis kaasneb juba ühenduse loomisega. Riigikohus selgitas et puudub mõistlik põhjus, miks peaks kuritegeliku ühendusega olema tegemist üksnes juhul, kui selle

³² A. V. Orlova, J. W. Moore “Umbrellas” or “building blocks”? Defining international terrorism and transnational organized crime in international law”, *Houston journal of international law* 27 (2005), lk 282.

³³ A. Schloenhardt. *Palermo in the Pacific: Organised Crime Offences in the Asia Pacific Region*. Martinus Nijhoff Publishers. Leiden, Boston 2010, lk 41.

³⁴ A. V. Orlova, J. W. Moore, lk 282 (viide 32)

tegevus on suunatud mitme esimese või teise astme kuriteo toimepanemisele, ning välistatud, kui tegemist on ühe, sealhulgas jätkuva või vältava süüteoga.³⁵ Karistusseadustiku kommentaaridest nähtub, et KarS § 255 koosseis on formaalne delikt, mis tähendab, et koosseis on täidetud vastavalt kuritegelikku ühendusse astumisega või selle organiseerimisega, mitte nende kuritegude toimepanemisega, millele kuritegeliku ühenduse tegevus oli suunatud. Seetõttu tuleb vastutus KarS § 255 järgi kõne alla juba siis, kui kuritegeliku ühenduse liikmed ei ole jõudnud veel ühtegi kavandatavat kuritegu toime panna.³⁶ Ühelt poolt lubab Palermo konventsioon äärmiselt laia tõlgendust, nentides kuritegeliku ühenduse olemasolu ka ühe kuriteo toimepanemisel ning teiselt poolt nõuab konventsioon, et kuritegelik ühendus oleks oma olemust arvesse võttes püsiv ja kestev. Seega tuleb igakordselt hinnata, kas pärast konkreetse kuriteo toimepanemist, säilitab kuritegelik ühendus oma ohtlikkuse ja on suuteline ka edaspidiselt kuritegusid toime panema ehk teisisõnu säilitab oma ohupotentsiaali puhtalt eksistentsiga või oligi väidetava ühenduse eesmärgiks ühe kuriteo toimepanemine, mis oli kavandatud lühikesele ajaperioodile. Sellisel juhul tuleks kahtluse alla seada, kas tegemist oli ikka kuritegeliku ühendusega, kui väidetava ühenduse ohtlikkus ammendus pärast kuriteo sooritamist.

Mõiste “raske kuritegu” on samuti väga problemaatiline. Palermo konventsiooni artikkel 2 p (b) defineerib “rasket kuritegu” kui kuritegu, mille eest on karistusena ette nähtud vähemalt neli aastat vangistust või muu range karistus. Kuritegude kategooriad ja nende eest ette nähtud sanktsioonid varieeruvad konventsioonile alla kirjutanud riikide vahel väga suures ulatuses. Viide nelja-aastasele karistusele võib potentsiaalselt hāgustada piiri raskete ja teiste kuritegude vahel, mis tõstatab küsimuse, missuguste rikkumiste eest tuleks süüdistus esitada kuritegeliku ühenduse paragrahvi alusel.³⁷ Mõiste “raske kuritegu” on defineeritud vaid viitega maksimaalsele karistusele, mitte viitega kindlat tüüpi rikkumistele või tegelikule kahjule, mis on põhjustatud kuritegelike ühenduste poolt. “Raske kuriteo” definitsiooni peetakse Palermo konventsioonis organiseeritud kuritegevuse kontseptsiooni üheks suurimaks nõrkuseks. On jāetud täielikult Palermo konventsiooni osapoolte otsustada, missuguseid rikkumisi lugeda Palermo konventsiooni alusel kuritegelike ühenduste poolt toime panduks ja missuguseid mitte, tehes erinevused riikide vahel vāltimatuks, mis võib viia selleni, et osad riigid võivad teatud süütegude eest ettenāhtud sanktsioone tõsta eesmärgiga viia neid kooskõlla Palermo konventsiooniga, samal ajal, kui teised võivad teatud süütegude eest

³⁵ RKKKm 19.12.2013, 3-1-1-127-13

³⁶ J. Sootak, P. Pikamāe. § 255 kōmm. 3.6.3. (viide 19)

³⁷ A. V. Orlova, J. W. Moore, lk 283-284 (viide 32)

ettenähtud sanktsioone tuua allapoole selleks, et vältida konventsioonis sätestatud kohustusi.³⁸ Seda põhjusel, et siseriiklikud seadused, mitte rahvusvahelised standardid, määratlevad antud definitsiooni ehk mõiste “raske kuritegu”.³⁹ Antud tingimus oleks tähendusrikkam juhul kui eksisteeriks kindel nimekiri süütegudest, mis oma olemuselt langeksid termini “raske kuritegu” alla.⁴⁰

Kuna Eestis ei näe KarS sanktsioonisüsteem käesoleval ajal ette nelja-aastase vangistuse ülemmäära, siis laiendati 15.03.2007 jõustunud seadusemuudatusega § 255 toimeala teise astme süütegudele, mis on karistatavad kuni kolmeaastase vangistusega.⁴¹ Palermo konventsiooni artikkel 2 p (b) kasutab otsetõlkes terminit “raske kuritegu”, mille eest on karistusena ette nähtud vähemalt neli aastat vangistust või muu range karistus. KarS § 4 lg 1 jagab kuriteod esimese ja teise astme kuritegudeks. KarS § 4 lg 2 sätestab, et esimese astme kuritegu on süütegu, mille eest on käesolevas seadustikus füüsilisele isikule raskeima karistusena ettenähtud tähtajaline vangistus üle viie aasta või eluaegne vangistus ja lg 3 ütleb, et teise astme kuritegu on süütegu, mille eest on käesolevas seadustikus karistusena ette nähtud tähtajaline vangistus kuni viis aastat või rahaline karistus. Tegelikult tuleks eeldada, et termini “raske kuritegu” all mõeldakse Eesti karistusõiguses esimese astme kuritegusid, sest juba terminit “raske kuritegu” vaadates võiks eeldada, et silmas on peetud raskeid, Eesti kontekstis esimese astme kuritegusid. Eesti karistusõigus on võtnud “kuldse keskee” ning ütleb, et kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mille tegevus on suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat, või esimese astme kuritegude toimepanemisele, kuulumise eest – karistatakse kolme- kuni kaheasteastase vangistusega. Ühelt poolt on arusaadav, et kuna vähemalt nelja-aastase sanktsiooniga süütegusid Eesti karistusõiguses ei eksisteerigi ning sanktsiooni allatoomine kolme aastani võimaldab rohkematele ‘ühendustele süüdistuse’ esitada, mis muidu võib-olla kuriteo raskusastme tõttu ühenduseks ei kvalifitseerukski. Teiselt poolt laiendab see oluliselt nende süütegude ringi, mille toimepanemisele suunatud ühendust peetakse kuritegelikuks ühenduseks, sest väga paljude teise astme kuritegude sanktsiooni ülemmääraks on kolm aastat, kuigi Palermo konventsiooni olemust vaadates võiks eeldada, et kuritegelike ühenduste eesmärgiks on raskete kuritegude ehk Eesti kehtiva õiguse mõistes esimese astme kuritegude

³⁸ A. Schloenhardt, lk 42-43 (viide 33); Legislative guides for the implementation of the United Nations Convention against Transnational organized crime and the protocol thereto. United Nations, New York, 2004, lk 14.

³⁹ J. Smith, lk 1119

⁴⁰ C-L D. Guymon, lk 95

⁴¹ J. Sootak, P. Pikamäe. § 255. komm 3.6.1. (viide 19)

toimepanemine. Näiteks Harju Maakohtu 02.06.2010 a. kohtuotsusega kriminaalasjas nr 1-10-5701 mõisteti isikud süüdi ning leiti, et kuritegelik ühendus on moodustatud KarS § 202 lg 2 p 2 ettenähtud süüteo toime panemiseks, milleks on süüteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine ning mille eest on karistusena ette nähtud rahaline karistus või kuni kolmeaastane vangistus ja § 344 lg 1 ehk dokumendi, pitsati ja plangi võltsimises, mille eest on karistusena ette nähtud rahaline karistus või kuni üheaastane vangistus.⁴² Tegemist ei ole esimese astme kuritegudega, vaid kergemate, II astme kuritegudega, mis ei lange kokku Palermo konventsioonis toodud “raske kuriteo” definitsiooniga.

Kui Palermo konventsiooni artikli 2 p (c) sätet otse tõlkida, saaksime tulemuseks organiseeritud ühenduse asemel struktueeritud grupi, mis ei ole kuriteo vahetuks toimepanemiseks juhuslikult moodustatud (kehtiv eestikeelne tõlge: *organiseeritud ühendus – ühendus, mille vahetu eesmärk ei ole kuriteo toimepanemine, mille liikmete ülesanded võivad olla täpselt jaotamata, millel puudub kindel liikmeskond ja kindel struktuur*). Eesti Vabariigi Riigikohus lähtub Palermo konventsiooni formaalset eestikeelsest tõlkest, kuna ütleb oma lahendis 3-1-1-57-09, et KarS § 255 on formaalne delikt, mistõttu tuleb vastutus KarS § 255 järgi kõne alla juba siis, kui kuritegeliku ühenduse liikmed ei ole jõudnud veel ühtegi kavandavat tegu toime panna⁴³, mis sarnaselt Palermo konventsiooniga tähendab seda, et ühenduse vahetuks eesmärgiks ei ole kuritegude toimepanemine. Kui Eesti oleks üle võtnud Palermo konventsiooni otsetõlke, oleks välja toodud Riigikohtu seisukoht Palermo konventsiooniga vastuolus. Hetkel kehtiv Palermo konventsiooni tõlge aga loob äärmiselt laia tõlgendamisruumi ning on kooskõlas ka Riigikohtu seisukohaga, mis lubab isikut KarS § 255 alusel karistada ka siis, kui ta konkreetseid süütegusid toime pannud ei olegi.

Samuti on kummaline, et Palermo konventsiooni otsetõlge ütleb, et organiseeritud kuritegelik grupp on struktueeritud grupp, mille liikmete vahel ei pea olema formaalset rollijaotust jättes seega üleüldse lahtiseks selle, mida peetakse silmas “struktureerituse” all, kuna ühelt poolt viitab Palermo konventsioon sellele, et kuritegelikud ühendused ei tohi olla juhuslikult moodustad ehk peavad olema struktueeritud, kuid teiselt poolt nendib, et formaalne rollijaotus ei ole vajalik. Nagu öeldud, loob selline formuleering äärmiselt laia tõlgendamisruumi ning konkreetset vastust sellele, mis on kuritegelik ühendus, Palermo konventsioon ei anna. Lõuna Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör A. Siinmaa sõnul ei ole kuritegelikud struktuurid tavapäraselt kammitsetud formaalsetest reeglistikest ja ülesandeid jagatakse neis jooksvalt

⁴² HMKo 02.06.2010, 1-10-5701

⁴³ RKKKo 18.01.2010, 3-1-1-57-09, p 13.5

selliselt, nagu tulu saamise eesmärgist lähtuvalt kõige praktilisem on. Kuritegelikes ühendustes võivad küll olla kehtestatud teatavad reeglid, kuid need kujutavad endast pigem eesmärkide edukaks täitmiseks kokkulepitud tegevuskava, konspiratiivseid võtteid ja enesedistsipliini, mille sisuks on vältida õigusasutuste tähelepanu, vahelejäämist, aga ka üksteise petmist ja ülekavaldamist. Salapäraselt kõlav „organisatsiooni tahe” ei ole seega põhiolemuselt midagi muud kui pragmaatiline tõdemus, et üheskoos on võimalik rohkem teenida kui omapäi tegutsedes, ja seepeale sõlmitud kokkulepe, kuidas seda võimalikult kaua ja segamatult teha. A. Siinmaa leiab, et tegelikkuses kõige sagedamini esinev kuritegeliku ühenduse mudel kujutabki endast gruppi keskmisest nupukamaid kurjategijaid, keda ühendab ühine tahe panna toime kuritegusid, millest saab võimalikult vähese vaeva ja riskiga võimalikult palju varalist kasu. Just sellisena on organiseeritud kuritegevust tajunud ja maailmale esitlenud ka Palermo konventsiooni koostanud spetsialistid, kui on portreteerinud organiseeritud kuritegeliku gruppi (kuritegelikku ühendust) järgmiselt: vähemalt kolm isikut, kes kooskõlastavad oma tegevuse, et panna toime konventsioonis raske kuriteona määratletud tegu või tegusid, et otse või kaudselt saada rahalist või muud materiaalist kasu.⁴⁴ Magistritöö autor ei ole ringkonnaprokurör A. Siinmaa poolt väljendatud seisukohtadega nõus, kuna sellisest loogikast lähtudes saab mõiste “kuritegelik ühendus” alla paigutada mida tahes (mida lubab ka Palermo konventsiooni sõnastus).

Kui kuritegeliku ühenduse põhituumaks on üksnes pragmaatiline tõdemus, et üheskoos on võimalik rohkem teenida kui omapäi tegutsedes ning kuritegelik ühendus on üksnes grupp nupukaid kurjategijaid, keda ühendab ühine tahe panna toime kuritegusid, millest saab võimalikult vähese vaeva ja riskiga võimalikult palju varalist kasu, siis saaks lugeda kõik vähemalt kolmeliikmelised kuritegelikud grupid kuritegelikeks ühendusteks, sest täpsemaid sisulisi kriteeriume selline määratlus ei anna, vaid tegemist on pigem ilukirjanduslikku laadi mõtteväljatusega. Kui kuritegeliku ühenduse poolt kehtestatud reegliteks lugeda üksnes kokkulepitud tegevuskava, konspiratiivseid võtteid ja enesedistsipliin, mille sisuks on vältida õigusasutuste tähelepanu ning vahelejäämist, siis on praktiliselt võimatu eristada gruppi ja kuritegelikku ühendust, kuna ka kuritegeliku grupi ehk kaastäideviijate omaette eesmärgiks on kindlasti vältida õigusasutuste tähelepanu ning vahelejäämist. Ringkonnaprokurör A. Siinmaa eristab organiseeritud gruppi tavalisest kaastäideviijate grupist struktureeritus, struktuur aga ei pea konventsiooni kontekstis olema jäik ja staatiline.⁴⁵ A. Siinmaa seisukohtadest võib välja lugeda, et struktureerituse all peab A. Siinmaa silmas Palermo

⁴⁴ A. Siinmaa, lk 479 (viide 9)

⁴⁵ *ibid*, lk 479

konventsioonist tulenevat nõuet, milleks on vähemalt kolm isikut, kes kooskõlastavad oma tegevuse, et panna toime konventsioonis raske kuriteo määratletud tegu või tegusid, et otse kaudselt saada rahalist või muud materiaalist kasu. Samas aga KarS § 21 lg 2 sätestab, et kui vähemalt kaks (magistritöö autor peab vajalikuks rõhutada sõnapaari “vähemalt kaks” ehk neid võib ka kolm olla nagu KarS § 255 ette näeb) isikut panevad süüteo toime ühiselt ja kooskõlastatult, vastutab igaüks neist täideviijana (kaastäideviijad). KarS-i kommentaarid selgitavad, et kaastäideviimisena on vaadeldav üksnes süüteo selline toimepanemine, mille puhul isikud on süüteo toimepanemisel käsitletavad võrdväärsete partneritena, kes on kokku leppinud rollijaotuses ja selle vastastikusest sõltuvusest ehk süüteo toimepanemises teadliku ja soovitud koostegutsemise kaudu.⁴⁶ Seega mille alusel eristada ühiselt ja kooskõlastatult toime pandud kaastäideviimist kuritegelike ühenduste poolt toime pandud süütegudest, kui A. Siinmaa sõnul ei ole kuritegelikes ühendustes eksisteerivad reeglid muud kui eesmärkide edukaks täitmiseks kokkulepitud tegevuskava, konspiratiivseid võtteid ja enesedistsipliin. A. Siinmaa pakub kuritegelike ühenduste äratundmiseks välja kriteeriumi, et mida enam sarnaneb kuritegelik grupp tavapärase ettevõtte või organisatsiooniga, seda kindlamini see organiseeritud kuritegevuste tunnustele vastab.⁴⁷ Magistritöö autor on arvamisel, et ettevõtte või organisatsioon omab eduka toimimise seisukohalt kindlasti struktureeritust, ülesannete jaotatust jne. Samas teiselt poolt nendib A. Siinmaa, et ei ole vähimatki alust seostada kuritegelikke ühendusi range struktuuri, kindla juhtimisstiili, konkreetse käsuliini, aruandekohustuse, karmi distsipliini ega muude tunnustega, mis sellele valdkonnale loomupärased ei ole.⁴⁸ Sarnaselt Palermo konventsioonile, mis ütleb, et kuritegelikud ühendused ei tohi olla juhuslikult moodustad ehk peavad olema struktureeritud, kuid teiselt poolt nendib, et formaalne rollijaotus ei ole vajalik, teeb seda ka A. Siinmaa.

Seega puuduvad nii Palermo konventsioonis kui ka A. Siinmaa seisukohtades üleüldised sisulised kriteeriumid, mille alusel esiteks eristada kaastäideviijate gruppi ja kuritegelikku ühendust ning üldiselt, mis tunnuste alusel saab lugeda ühenduse kuritegelikuks ühenduseks. Ringkonnaprokurör A. Siinmaa ei too välja mitte ühtegi konkreetset kuritegeliku ühenduse tunnust, vaid üksnes tugineb ja toetub äärmiselt laiale ja ebamäärasele Palermo konventsioonile. Samas on see inimlikus mõttes arusaadav, kuna Palermo konventsioon loob soodsa pinna justnimelt riiklikule süüdistusele, sest nagu eespool öeldud, loob selline formuleering äärmiselt laia tõlgendamisruumi ning lubab kuritegeliku ühenduse alla paigutada mida tahes (sh ka kaastäideviijate gruppe).

⁴⁶ J. Sootak, P. Pikamäe. § 21 komm. 5.3.1 (viide 19)

⁴⁷ A. Siinmaa, lk 481-482 (viide 9)

⁴⁸ *ibid*, lk 481-481

Ülalmainitud probleemid muudavad Palermo konventsiooni artiklites 2 (a)-(c) sisalduva “organiseeritud kuritegeliku grupi” definitsiooni väga laiaks. Saab väita, et Palermo konventsioonis olev “organiseeritud kuritegeliku grupi” definitsioon viitab küll mõnele tunnusele, mis konkreetseid gruppe iseloomustab, kuid teised võrdselt kehtivad tunnused, mis leiavad tihti arutelu erinevates juridiilistes ja akadeemilistes debattides, on välja jäetud. Näiteks puuduvad igasugused viited vägivallale ja korruptsioonile, mis on vaieldamatult kuritegelike ühenduste poolt ühed enim kasutatavad meetmed. Selektatsioon kindlatest tunnustest, mis kirjeldavad organiseeritud kuritegelikke ühendusi ja teiste võrdselt põhjendatud tunnuste välja jätmine iseenesest kujutab endas ohtu. Oht seisneb selles, et andes valitud tunnustele eesõiguse organiseeritud kuritegude idenfitiseerimisel, samal ajal kui struktuuris mõned tunnused puuduvad ning tunnuseid, mida ei ole üldse mainitud, jäetakse tähelepanuta ja ei seota organiseeritud kuritegevuse osaks - selline lähenemine võib viia piiratud arusaamisele organiseeritud kuritegevusest.⁴⁹ Kindla definitsiooni puudumine on kindlasti hägustanud piiri kuritegelike ühenduste ning kaastäideviijate grupi vahel, mis on tekitanud olukorra, kus kuritegeliku ühenduste mõiste alla on võimalik paigutada mida tahes, kui on täidetud Palermo konventsiooni artikli 2 p-des (a)-(c) toodud tingimused, mis nagu eespool mainitud on äärmiselt ebamäärased ning võimaldavad väga laia tõlgendamist.

Palermo konventsiooni läbirääkimiste Kanada juhi, Keith Morrilli, sõnul võib ühe põhjusena, miks ülalmainitud probleemid organiseeritud kuritegelike gruppide mõiste defineerimisel artiklis 2 ilmevad, olla see, et organiseeritud kuritegevuse defineerimine konventsioonis oli teisejärguline. Peamiselt keskenduti koostöö sätete väljatöötamisele. Teisisõnu loodeti saavutada konventsiooni, mis ei pane rõhku mitte niivõrd laiaulatusliku organiseeritud kuritegevuse definitsiooni välja töötamisele, vaid pigem loodeti saavutada konventsiooni, mis võimaldaks erinevate koostöösätete toimimist. Seetõttu organiseeritud kriminaalse grupi definitsioon artiklis kaks kõrvuti konventsiooni teiste sätetega, teenib praktilist eesmärki leidmaks kohta sätetele, mis käsitlevad väljaandmist, vastastikust õigusabi ja õiguskaitseorganite koostööd. Pidades seda kitsast konventsiooni eesmärki silmas, Keith Morrill leiab, et oleks olnud eelistatavam täielikult konventsioonist välja jätta lai organiseeritud kuritegevuse mõiste ja selle asemel jätta konventsiooni spetsiifilised kuriteod, mis on seotud piiriülese organiseeritud kuritegevusega nagu näiteks rahapesu ja korruptsioon,

⁴⁹ A. V. Orlova, J. W. Moore, lk 284-285 (viide 32)

sest konventsiooni eesmärgiks ei ole öelda allakirjutanud pooltele, mis on organiseeritud kuritegevus.⁵⁰

Seega on Eesti seadusandja KarS § 255 loomisel eeskujuks võtnud Palermo konventsiooni, mille omaette eesmärgiks ei olnud aga kuritegeliku ühenduse definitsiooni leidmine. Vaadates organiseeritud kuritegevuse definitsiooni Palermo konventsioonis võib järeldada, et hoolimata definitsiooni olemasolust ei esinda see konventsioonile allakirjutanute tõelist kokkulepet organiseeritud kuritegevuse olemusest, kuid hoolimata artikli 2 olemasolust ja selle problemaatikast, on see ebaoluline. Vaadeldav definitsioon on rahvusvahelise õiguse alusel siduv konventsiooni ratifitseerinud riikidele ja toimib autoriteetse juhisenä ülejäänud rahvusvahelisele üldsusele tänu tema olemasolule kõrgeprofiilises rahvusvahelises lepingus.⁵¹

1.2.2. Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta

Lisaks Palermo konventsioonile ratifitseeris Eesti 24. oktoobril 2008 a. Euroopa Liidu Nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta, millega Euroopa Liidu liikmesriikides tunnistatakse kuritegelikku ühendusse kuulumine kriminaalkuriteoks. Nimetatud Nõukogu raamotsuse punkt 5 kohaselt peaks Euroopa Liit täiendama rahvusvaheliste organisatsioonide tehtud olulist tööd, eelkõige rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni (Palermo konventsioon), mis sõlmiti Euroopa Ühenduse nimel nõukogu otsusega 2004/579/EÜ.⁵² Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 83 lg 1 sätestab, et Euroopa Parlament ja nõukogu võivad seadusandliku tavamenetluse kohaselt direktiivide abil kehtestada miinimumeeskirjad kuritegude ja karistuste määratlemiseks eriti ohtlike piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel.⁵³ Selle määratluse alla kuulub ka organiseeritud kuritegevus.

Euroopa Liidu Nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK artikkel 1 p-d (1) ja (2) kõlavad järgmiselt:

⁵⁰ K. Morelli, Director, United Nations, Criminal and Treaty Law Division, Department of Foreign Affairs and International Trade, in Ottawa, Can. (Oct. 23, 2003), interview.

⁵¹ A. V. Orlova, J. W. Moore, lk 287 (viide 32)

⁵² Euroopa Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK 24. oktoobrist 2008 organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta – ELT L 300/42, 11.11.2008.

⁵³ Euroopa Liidu toimimise leping (konsolideeritud versioon). – EÜT C 326, 26.10.2012.

1. „kuritegelik ühendus” – teatud ajavahemiku jooksul toimiv organiseeritud ühendus, millesse kuulub rohkem kui kaks inimest ning mis tegutseb kooskõlastatult, et panna toime süütegusid, mille eest on karistuseks ette nähtud vähemalt nelja aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav julgeolekumeede või sellest rangem karistus, ja mille otseseks või kaudseks eesmärgiks on rahalise või muu ainelise kasu saamine;

2. „organiseeritud ühendus” – ühendus, mis ei ole moodustatud süüteo vahetuks toimepanekuks juhuslikult ning mille liikmetel ei pruugi olla formaalselt määratletud ülesandeid ja millel ei pruugi olla järjepidevat koosseisu ega väljakujunenud struktuuri.⁵⁴

Töö autor peab vajalikuks märkida, et Euroopa Nõukogu raamotsuse artiklis 2 p-s (2) on kasutatud eestikeelset otsetõlget sätestades, et “ühendus, mis ei ole moodustatud süüteo vahetuks toimepanekuks juhuslikult” samal ajal kui Palermo konventsiooni eestikeelne tõlge sätestab sama asja kohta “ühendus, kelle vahetu eesmärk ei ole kuriteo toimepanemine”. Töö autor leiab, et Euroopa Nõukogu raamotsuses kasutatud tõlge on kohasem, kuna nagu eespool mainitud, Palermo konventsioonis kasutatud tõlge lubab laskuda veelgi suurematesse äärmustesse öeldes, et ühenduse vahetuks eesmärgiks ei pea olema kuriteo toimepanemine.

Euroopa Liidu Nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK artikkel 2 p-d (a) ja (b) kõlavad järgmiselt:

Kõik liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et süüteona käsitletakse ühte või mõlemat kuritegeliku ühendusega seotud tegevust:

a) isiku tegevus, kes tahtlikult ning teadlikuna kuritegeliku ühenduse eesmärgist ja üldisest tegevusest või kuritegeliku ühenduse kavatsusest panna toime kõnealuseid süütegusid osaleb aktiivselt ühenduse kuritegelikes toimingutes, sealhulgas ühenduse varustamises teabe või aineliste vahenditega, uute liikmete värbamises, ühenduse tegevuse rahastamises mis tahes viisil, mille puhul kõnealune isik on teadlik, et tema osalus aitab kaasa ühenduse kuritegelikele toimingutele;

b) isiku tegevus, mis seisneb kokkuleppes ühe või mitme isikuga võtta ette tegu, mille toimepanek tähendaks artiklis 1 osutatud süüteo toimepanemist, seda ka juhul, kui see isik teo tegelikust täideviimisest osa ei võta.⁵⁵

Sarnaselt Palermo konventsiooniga on Euroopa Nõukogu raamotsus ebamäärane. Euroopa

⁵⁴ Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK (viide 52)

⁵⁵ *ibid* (viide 51)

Nõukogu raamotsuse art 1 p (2) järgib Palermo konventsiooni art 2 p-s (c) sätestatud “struktureeritud grupi” definitsiooni. Tegemist on negatiivse definitsiooniga, mis ütleb, mida struktureeritud ühendus ei ole, selle asemel, et tuua välja konkreetseid definitsiooni tunnuseid. Euroopa Nõukogu raamotsus võimaldab struktureeritud ühenduse kahte võimaliku äärmust kõikidest võimalikest variatsioonidest, millest madalam äärmus välistab juhuslikult moodustatud grupi lugemist kuritegelikuks ühenduseks ning kõrgem äärmus välistab kuritegeliku ühendusena ühenduse, millel on keerukas struktuur, range hierarhia ja mis on püsiv. Kirjeldatud vahemik hõlmab mitmeid erinevaid kuritegelikke organisatsioone, sisaldades gruppe, mis võivad üksteisest olulisel määral erineda sotsiaalse ohu ja kuritegelike kavatsuste raskuse poolest. Kriminoloogilisest aspektist vaadatuna hõlmab antud definitsioon mitmeid erinevaid nähtuseid ja ei käsitle organiseeritud kuritegevuse tüüpilisi tunnuseid.⁵⁶

Sarnaselt Palermo konventsioonile on Euroopa Nõukogu raamotsus jäik, sest sarnased küsimused, mis tekkisid “raske kuriteo” defineerimisel Palermo konventsioonis, tõusetuvad ka Euroopa Nõukogu raamotsuses. Ühenduse kuritegelik plaan peab hõlmama süütegusid, mille eest on karistusena ette nähtud vähemalt neli aastat vangistust – kvantitatiiv, mida Euroopa Liit peab raskeks kuriteoks. Selle eesmärgiks on piirata kuritegelike ühenduste poolt toime pandavate süütegude ringi raskete kuritegudega.⁵⁷ Nelja-aastane sanktsioonimäär ohustab organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses rahvusvahelise seadusandluse ühtlustumist, sest erinevad süüteod võivad täita kuritegeliku ühenduse koosseisu tulenevalt liikmesriikide erinevast sanktsionisüsteemist ja traditsioonidest. Selle tulemuseks võib olla väga erinev kuritegeliku ühenduse koosseis, mis võib omakorda tekitada probleeme liikmesriikide õiguskaitseorganite omavahelises koostöös (indentseid tegusid kahe erineva riigi territooriumil võidakse käsitleda erinevalt).⁵⁸ Teiseks, kuna kuritegelike ühenduste tegevused tihtipeale langevad mitme erineva riigi jurisdiktsiooni, siis kuritegelike ühenduste erinev käsitus võib viia erinevate lahendusteni olenevalt sellest, missugune riik kriminaalasja algatab ja süüdistuse kohtusse viib. Antud probleemid võivad planeeritud liikmesriikide vahelise seadusandluse ühtlustamisele viia hoopis vastupidise tulemuseni.⁵⁹ Lisaks probleemidele rahvusvahelisel tasandil, võib raske kuriteo määratlemine vähemalt nelja-

⁵⁶ F. Calderoni. “A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime” *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 16 (2008), lk 271-272

⁵⁷ Proposal for a Council Framework Decision on the Fight Against Organised Crime, 10.01.2005 Brussels, COM(2005) 6 final, lk 4. Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005PC0006&from=EN>

⁵⁸ S. Manacorda, lk 282

⁵⁹ F. Calderoni, lk 274 (viide 56)

aastase sanktsiooniga tekitada vastuolulisi kriminaalpoliitilisi lähenemisi kuritegelike ühenduste olemusest. Selle asemel, et keskenduda kuritegelike ühenduste erilistele tunnustele eesmärgiga saavutada konkreetsemat kuritegeliku ühenduse definitsiooni, muudab see väheoluliseks kuritegelike ühenduste olulisemad aspektid, teenides vaid ideoloogilisi ja vastastikuse koostöö eesmäärke ning muutes kuritegelike ühenduste olemuse üldsõnaliseks.⁶⁰

Euroopa Nõukogu raamotsus näeb ette, et liikmesriigid peavad kriminaliseerivad kuritegelikku ühendusse kuulumise. Euroopa Nõukogu raamotsuse artikkel 2 sätestab topelt kuriteo mudeli: siseriiklikul seadusandjal on võimalik valida Mandri-Euroopaliku või üldise õiguse mudeli vahel või kohaldada mõlemat paralleelselt. Ehk kas kriminaliseerida üks või mõlemad Euroopa Nõukogu raamotsuse artiklis 2 sätestatud tegudest. Kui Palermo konventsioon eristab kuritegelikku ühendusse kuulumist selle muudest tegevustest, siis Euroopa Nõukogu poolt vastu võetud lahendus on Palermo konventsioonis sätestatust erinev. Kuritegelik käitumine hõlmab nüüd aktiivset osavõttu ühenduse kriminaalsetest toimingutest. Nimekiri ametlikult mitte-kuritegelikest abistavatest tegudest, mis hõlmab informatsiooni või teiste ainete vahendite hankimist, uute liikmete värbamist ja igasugust rahastamist, loetakse nüüd aktiivseks osavõtuks kuritegeliku ühenduse toimingutest. Mainitud tegevused kirjeldavad ühenduse juhtide ja teiste, ühenduse väliste, toetajate tegevusi ning on kriminaliseeritud nende olulise rolli tõttu, mis seisneb ühenduse tegevuse abistamises. Mõlemad, nii kriminaalsed tegevused kui ka ühendust abistavad tegevused, nõuavad, et ühenduse liige teaks, et ühendus on kriminaalne või et selle eesmärgiks on toime panna süütegusid ning et selle liige panustaks ühenduse kriminaalsetesse tegevustesse.⁶¹ Euroopa Nõukogu raamotsus lahendab mõned kriitilised probleemid, aga esmane lähenemisviis on jätkuvalt sama – kuritegeliku ühenduse väga lai definitsioon ja kvantitatiivne valik kuritegusid, mis on kombineeritud väga nõrga kirjeldusega kuriteo koosseisust, mis kattub paljalt osavõtuga kuriteost.⁶² Äärmiselt lai süütegude hulk (toime pandud vähemalt kolme isiku poolt minimaalsel kaastäideviimise tasandil) võib täita koosseisu, mida sätestab Euroopa Nõukogu artikkel 2.⁶³ Põhimõtteliselt iga grupp, mis on toime pannud süüteo, mille sanktsiooniks on vähemalt neli aastat vangistust, võib saada süüdistuse kuritegelikku ühendusse kuulumise eest.⁶⁴ Euroopa Nõukogu raamotsus ei erista selgelt kuritegelikku ühendusse kuulumist ja süüteost osavõttu, mida tavapärastelt tunnustavad kõik

⁶⁰ J. Bay, lk 32

⁶¹ F. Calderoni, lk 275-277 (viide 56)

⁶² S. Manacorda, lk 283

⁶³ L. Paoli, C. Fijnaut, lk 41

⁶⁴ V. Mitsilegas, lk 570

rahvusvahelised karistusõigused arvestades iga liikmesriigi õigustraditsioone.⁶⁵ Eesti on Euroopa Nõukogu raamotsuse alusel omaks võtnud nii Mandri-Euroopaliku kui ka üldise õiguse mudeli. Ühelt poolt on karistatav kuritegeliku ühenduse poolt konkreetsete süütegude toimepanek. Teiselt poolt on KarS § 255 koosseis formaalne delikt, mis tähendab, et koosseis on täidetud vastavalt kuritegelikku ühendusse astumisega või selle organiseerimisega, mitte nende kuritegude toimepanemisega, millele kuritegeliku ühenduse tegevus oli suunatud. Seetõttu tuleb vastutus KarS § 255 järgi kõne alla juba siis, kui kuritegeliku ühenduse liikmed ei ole jõudnud veel ühtegi kavandatavat kuritegu toime panna.⁶⁶ Ehk Eesti karistusõiguses on kriminaliseeritud juba ka sellise isiku tegevus, kes küll kuulub kuritegelikku ühenduse KarS § 255 mõistes, kuid ei võta kuritegeliku ühenduse poolt kavandatavatest kuritegudest Euroopa Nõukoge raamotsuse artikkel 2 p (b) mõistes osa.

Kuigi pärast Lissaboni leppe jõustumist on kahtlusteta selge, et Euroopa Liidul on õigus alusleppes ette antud piirides liikmesriikide karistusõiguse norme lähendada, on küsimus, kuidas seda võimu kasutama peaks, muutunud olulisemaks kui kunagi varem. ELTL artikkel 83 annab karistusõiguse kehtestamiseks küll selge õigusliku aluse, kuid jätab vastuseta küsimuse, millistel kaalutlustel seda teha, mistõttu vajaks Euroopa Liit selles osas selgemaid põhimõtteid ja kriteeriume. Nimetatud küsimus ajendas liikmersriigi kriminaalõiguse asjatundjaid koostama manifesti, mis juhib tähelepanu sellele, et Lissaboni leppe jõustumise järel hakkab Euroopa Liidu seadusandlus liikmesriikide õiguskordadele veelgi suuremat mõju avaldama.⁶⁷

Kriminaalpoliitika manifesti koostajad on veendunud, et Euroopa vajab tasakaalustatud ja ühtset kriminaalpoliitika kontsepti, mis tugineks fundamentaalsetel printsiipidel. Need printsiibid peaksid olema aluseks iga õigusakti koostamisel, mis tegeleb või võib mõjutada kriminaalõigust. Kriminaalpoliitika manifest toob printsiipidena välja legitiimse eesmärgi tingimuse, *ultima ratio*, süüpõhimõttel põhineva printsiibi (*nulla poena sine culpa*), legaalsusprintsiibi, subsidiaarsusprintsiibi ja sidususe printsiibi. Mainitud printsiibid võiksid ja peaksid olema juhised õigusaktide koostamisel kriminaalõiguse valdkonnas. Legitiimse eesmärgi tingimus on proportsionaalsuse põhimõtte tuletis. Euroopa seadusandlus on legitiimne ja propotsionaalne vaid juhul, kui kriminaalõigust kasutatakse kõige fundamentaalsemate huvide kaitsmiseks. Legitiimse eesmärgi tingimusega on kooskõlas hea valitsemistava nõue, mis tähendab, et Euroopa Liidu seadusandlus peab tagama üksikasjaliku

⁶⁵ S. Manacorda, lk 290

⁶⁶ J. Sootak, P. Pikamäe. § 255 komm. 3.6.3. (viide 19)

⁶⁷ K. Rosin, Euroopa Liidu kriminaalõiguse areng Lissaboni leppe jõustumise järel, Juridica IX/2015, lk 660

õigusaktide õigustuse, sealhulgas põhjaliku selgituse, miks kõnealustel huvidel on oluline tähtsus ning miks teol, mida loetake süüteoks, on arvestatav negatiivne mõju asjaomastele huvidele. Eesmärkide täitmine ja Euroopa Liidu poliitika ei saa olla aluseks teatud käitumise kriminaliseerimisel.⁶⁸ Kriminaalpoliitika manifesti koostajate hinnangul on Euroopa Nõukogu raamotsuse art 2 õiguslikult ebaselge, kuna konkreetne säte näeb miinimumkaristusena ette vähemalt nelja aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme või sellest rangema karistuse, kuid ei ole selge, millist liiki ebaseaduslik tegevus või konkreetsed süüteod kuuluvad mainitud sätte alla. Euroopa Nõukogu art. 2 näeb ette, et liikmesriigid peavad kriminaliseerima kas kuritegeliku ühenduse süütegudest osavõtu (art 2 p a) või nõusoleku teatud süütegude toimepanemiseks (art 2 p b). Ebaselgeks jäävad huvid, mis võivad saada kahjustada ning seeläbi sätte õiguspärane eesmärk. Osundatud on vähemalt nelja aasta pikkuse sanktsioonimääraga süüteole, aga ei ole aru saada, missuguseid illegaalseid tegevusi või konkreetseid süütegusid silmas on peetud. On ainult ette nähtud, et kuritegeliku ühenduse liikmed peavad tegutsema eesmärgiga saada otseselt või kaudselt rahalist või muud materiaalist kasu. See kirjeldab teo toimepanija eesmärki, mitte aga õiguspärast eesmärki, mille realiseerimiseks on vastav säte ellu viidud. Teisisõnu vastav säte ei ava piisavalt oma eesmärki (v.a võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu). Liikmesriikidel puudub selge ettekujutus sellest, mida nad peavad kriminaliseerima.⁶⁹ Samas sätestab Nõukogu Raamotsuse p 5, et artikli 2 punktist a tulenevad kohustused ei tohiks piirata liikmesriikide vabadust tõlgendada mõistet kuritegelik tegevus selliselt, et see tähendab konkreetsete tegude toimepanekut.⁷⁰ Seega on liikmesriikidel, sh Eestil, võimalik konkretiseerida konkreetne tegevus ja kuriteod, mille alusel oleks võimalik anda hinnang sellele, kas konkreetse ühenduse näol on tegemist kuritegeliku ühendusega.

Samuti on kriminaalpoliitika manifesti koostajad arvamusel, et Euroopa Nõukogu raamotsus on vastuolus ka *ultima ratio* põhimõttega. Euroopa seadusandja võib teatud käitumise kriminaliseerimist nõuda vaid juhul kui see on vajalik fundamentaalsete huvide kaitsmiseks ning kui kõik teised meetmed on osutunud ebapiisavaks.⁷¹ Euroopa Nõukogu raamotsuse kohaselt ei ole kuritegelikud ühendused piiritletud teatud organisatsiooni vormiga. Euroopa Nõukogu raamotsuse art. 1 p 2 alusel loetakse kuritegelikuks ühenduseks iga ühendus, mis ei ole moodustatud süüteo vahetuks toimepanekuks juhuslikult ning mille liikmetel ei pruugi

⁶⁸ The manifesto on European Criminal Policy in 2011. By the European Criminal Policy Initiative, lk 87-88. Arvutivõrgus: <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201112/20111207ATT33475/20111207ATT33475EN.pdf>

⁶⁹ *ibid*, lk 93

⁷⁰ Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK, lk 43 (viide 52)

⁷¹ The manifesto on European Criminal Policy in 2011, lk 88 (viide 68)

olla formaalselt määratletud ülesandeid ja millel ei pruugi olla järjepidevat koosseisu ega väljakujunenud struktuuri.⁷² Seega läheb kriminaliseerimiskohustus kaugemale, kui seda nõuab organiseeritud kuritegevuse anti-sotsiaalne iseloom ning see ei ole proportsionaalsusprintsipi arvesse võttes millegiga õigustatud.⁷³ Sisuliselt heidavad manifesti koostajad Euroopa Nõukogu raamotsusele ette seda, et kriminaliseerimisel on mindud kaugemale lugedes ka ilma formaalse ülesannete jaotatuse, konkreetse koosseisu ja struktuurita ühendused kuritegelikeks ühendusteks.

Ultima ratio printsiibi rikkumiseks saab lugeda ka olukorda, kus on kriminaliseeritud kuritegelike ühenduste poolt selliste süütegude toimepanemine, mis Palermo konventsiooni alusel ei liigitu raskeks kuriteoks ning ei kahjusta fundamentaalseid huve. Magistritöö autor ei ole nõus seisukohaga, et oli vältimatult vajalik lisada kuritegelike ühenduste poolt toimepandavate süütegude hulka teise astme kuriteod, mis Palermo konventsiooni mõistes ei ole rasked kuriteod ning millise sanktsioonimäära võttis üle ka Euroopa Nõukogu raamotsus ning et kõik muud meetmed oleksid vajaliku eesmärgi, ehk organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse saavutamiseks, olnud ebapiisavad. *Ultima ratio* põhimõttel tegutsev karistusõigus sekkub ainult siis ja ainult sel määral, mis on vajalik kõige olulisemate õigushüvede kaitseks kõige raskemate rikkumiste eest.⁷⁴ Ka Riigikohus on öelnud, et karistamine peab õigusriigis olema *ultima ratio* ja riik võib rakendada seda alles siis kui teised, kergemad vahendid ei kaitse õigushüve küllaldaselt.⁷⁵ Kuna KarS § 255 alusel kuritegelikku ühendusse kuulumise eest ettenähtud sanktsioon on Eesti kontekstis kõrge, s.o kolme- kuni kahesteistaastane vangistus, on *ultima ratio* põhimõttega vastuolus kuritegeliku ühenduse poolt selliste süütegude eest karistamine, mis ei liigitu ei Palermo konventsiooni ega ka Euroopa Nõukogu raamotsuse alusel raskeks kuriteoks.

Viimasena leidsid kriminaalpoliitika manifesti koostajad, et Euroopa Nõukogu raamotsuses on rikutud ka subsidiaarsus printsipi. Subsidiaarsusprintsipi kohaselt kehtestatakse Euroopa Liidu ühist kriminaalõigust vaid juhul kui taotletavaid eesmärgi ei ole efektiivsemalt võimalik saavutada siseriiklikul tasandil ning eesmärkide olemust ja ulatust arvesse võttes on nad paremini saavutatavad Euroopa Liidu tasandil.⁷⁶ Üldiselt viitavad kõik asjaomased

⁷² Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK, lk 43 (viide 52)

⁷³ The manifesto on European Criminal Policy in 2011, lk 95 (viide 68)

⁷⁴ J. Sootak. Karistusõiguse adekvaatsus – õiguse iseolemine ja mida ühiskond õigusest ootab. Ettekanne Presidendi mõttekojas Ärmal 27.08.2010. Arvutivõrgus: https://www.president.ee/images/stories/pdf/2010-08-27_jaan-sootak.pdf

⁷⁵ RKKKo 03.12.2014, 3-1-1-81-14, p 8

⁷⁶ The manifesto on European Criminal Policy in 2011, lk 91(viide 68)

õigusaktid formaalselt ühe lausega, et subsidiaarsusprintsip on täidetud ehk Euroopa Nõukogu raamotsuse punkt 7 ütleb, et kuna liikmesriigid ei suuda vajalikul määral saavutada kavandatava meetme eesmärke ja neid eesmärke saab tegevuse ulatuse tõttu paremini saavutada Euroopa Liidu tasandil, võib Euroopa Liit võtta meetmeid kooskõlas EÜ asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega nagu seda kohaldatakse Euroopa Liidu lepingu artikli 2 teises lõigus. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.⁷⁷ Kuid samas ei ole Euroopa Nõukogu raamotsuses kavandatavaid eesmärke nimetatud ning ei ole võimaldatud ka empiirilist materjali, mille alusel saaks teha järelduse, et liikmesriigid ei ole suutelised taotletud eesmärke saavutama.⁷⁸ Seega jääb lõpuni ebaselgeks, miks oli vaja rahvusvahelisel tasandil defineerida kuritegeliku ühenduse mõistet, kui Palermo konventsiooni eesmärgiks ei olnud anda kuritegeliku ühenduse legaaldefiniitsiooni, vaid eesmärgiks oli koostöösätete väljatöötamine ning Euroopa Nõukogu raamotsus võttis täielikult üle Palermo konventsioonis sätestatud definiitsiooni, mis läbi on see ülekantud siseriiklikku õigusesse ning sellest tulenevalt peavad nii Palermo konventsiooni allakirjutanud riigid kui ka Euroopa Nõukogu raamotsusega liitunud riigid opereerima ebamäärase, laialivalguva ja mitte midagi ütleva definiitsiooniga, mis tekitab siseriiklikus õiguses palju küsitavusi, segadust ja probleeme.

1.2.3. Kuritegeliku ühenduse tunnused Eesti karistusõiguses Riigikohtu lahendi 3-1-1-57-09 alusel

Ainus põhimõttelist kuritegeliku ühenduse mõiste analüüsi sisaldav Riigikohtu lahend Eesti kohtupraktikas on Riigikohtu 18.01.2010 a. kohtuotsus kriminaalasjas nr 3-1-1-57-09, millele pärast selle ilmumist kõik alama astme kohtud järjepidevalt oma otsustes ja määrustes viitavad. Järjepidevuse all peab magistritöö autor silmas seda, et alates 2010. aastast ei ole Riigikohus ise ega ka ükski alama astme kohus KarS § 255 tulenevaid kuritegeliku ühenduse mõiste tunnuseid ümber hinnanud ega vaadanud. Tartu Ringkonnakohus üritas enda 10.09.2012. a kohtumäärusega kriminaalasjas nr 1-10-15859 anda suuniseid KarS § 255 lg 1 koosseisu sisustamisele, kuid kummastaval kombel Riigikohus tühistas oma 21.01.2013. a kohtumäärusega kriminaalasjas nr 3-1-1-131-12 ringkonnakohtu kohtumääruse punktid, mis puudutasid kuritegeliku ühenduse koosseisu täiendavat sisustamist. Magistritöö autor toetab

⁷⁷ Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK, lk 42 (viide 52)

⁷⁸ The manifesto on European Criminal Policy in 2011, lk 101 (viide 68)

täiel määral ringkonnakohtu poolt antud suuniseid ning analüüsib neid järgnevalt järgnevalt lähemalt.

Hetkel kehtiva õiguse alusel on kuritegeliku ühenduse tunnused järgmised:

1. sinna kuulub kolm või enam isikut
2. see on püsiv
3. selles on liikmete vahel ülesanded jaotatud
4. ühenduse tegevus on suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat, või esimese astme kuritegude toimepanemisele

Kuritegelikku ühendusse kuulub isik, kes organisatsiooni osana allub selle taatele ja aitab oma tegevusega kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele. Seejuures ei pea see isik vahetult osa võtma ühenduse poolt toimepandavatest kuritegudest. Nagu eespool märgitud, saab kuritegelikust ühendusest KarS § 255 mõttes rääkida üksnes juhul, kui ühendusse kuulub vähemalt kolm isikut, sealhulgas ka selle juht.⁷⁹ Siinkohal tuleb eristada isikuid, kes tegelikkuses kuritegelikku ühendusse kuuluvad, neist, kes lihtsalt mingil viisil on ühendusega seotud. Olenevalt tõenditest, võib ilmned, et mitte kõik isikud, kes on õiguskaitseorganite huviorbiidis, kuuluvad kuritegelikku ühendusse. Vastupidiselt võib ilmned, et hoolimata sellest, et ühendus ei pea kindlat isikut ühenduse ametlikuks liikmeks, võib konkreetne isik kuuluda ühendusse kuritegeliku ühenduse definitsiooni tõttu. Seda, kas isik aitab ühenduse eesmärkide saavutamisele kaasa või on ühendusega seotud, oleneb sellest, kui hästi on tõendatud nende seotus kuritegeliku ühendusega.⁸⁰ Seega tuleb alati igakülgset kaaluda isiku reaalsel panust kuritegeliku ühenduse eesmärkide realiseerimisel. Kui kriminaalasjas kogutud tõendite pinnalt nähtub, et isik on kuritegeliku ühendusega tugevalt seotud ja ta on eesmärgipäraselt aidanud kaasa ühenduse eesmärkide realiseerimisele, võib eeldada, et isik on ka reaalselt kuritegeliku ühenduse liige. Kui aga isiku panus ühenduse eesmärkide saavutamisel on pigem juhuslikku laadi ja väljendub eelkõige teatud suhtluses või läbi käimises ühendusega, tuleks järeldada, et isik ei ole kuritegeliku ühenduse liige. Samuti tuleks eristada isikuid, kes võtavad küll osa üksikkuriteo toimepanemisest, mille toimepanemisele on ühendus suunatud, kuid kuhu isik ei kuulu, sest ei oma kindlat rolli ja ülesannet kuritegeliku ühenduse struktuuris. Sellise piiri tõmbamine võib olla küllaltki problemaatiline, kuid igakordselt tuleks analüüsida seda, kas isiku huvi seisneb pigem konkreetses üksikkuriteo toimepanemises ning ammendub pärast üksikkuriteo sooritamist või on tema huvi

⁷⁹ RKKKo 18.10.2010, 3-1-1-57-09, p 13.1

⁸⁰ M. K. Levitz, R. Prior "Criminal organization legislation: Canada's response", The Advocate Vancouver, Vol 61, Part 3, 3 may 2003, lk 377-378

laiahaardelisem ja seotud kuritegeliku ühenduse pikemate eesmärkidega.

Riigikohus mainib oma otsuse p-s 13.1 kuritegelike ühenduste liikmete “allumist organisatsiooni tahte”, kuid ei selgita, mida selle all silmas peetakse. Tartu Ringkonnakohus oma 10. septemeri 2012 a. kohtumääruses kriminaalasjas nr 1-10-15839 jõudis järeldusele, et isiku allumine organisatsiooni osana selle tahte ja oma tegevusega ühenduse eesmärkidele kaasa aitamine on ühene viide sellele, et üksikindiviidi tahe selles grupis üldiste loodud reeglistiku taustal sisuliselt kaob või vähemalt hägustub. Ringkonnakohus leidis, et isik allub selles kuritegelikel eesmärkidel loodud moodustises kas siis ühel või teisel viisil loodud reeglitele/korrale ning grupile iseloomulikule nn ühisele tahte.⁸¹ Ringkonnaprokurör A. Siinmaa leiab, et salapäraselt kõlav „organisatsiooni tahe” ei ole seega põhiolemuselt midagi muud kui pragmaatiline tõdemus, et üheskoos on võimalik rohkem teenida kui omapäi tegutsedes, ja seepeale sõlmitud kokkulepe, kuidas seda võimalikult kaua ja segamatult teha.⁸² Samuti märkis A. Siinmaa oma 13.09.2012 a. määruskaebuses Tartu Ringkonnakohtu 10. septemeri 2012 a. kohtumäärusele kriminaalasjas nr 1-10-15839, et ta näeb ohumärke asjaolus, et ringkonnakohus on asunud kirjeldama kuritegeliku ühendust millegi vägevama ja abstraktsemana, kui selle kriminaliseerimisel tegelikult on silmas peetud. Nii on ringkonnakohus Riigikohtu lahendit käsitledes leidnud, et seal iseloomustatakse kuritegelikku ühendust kui asja iseeneses, enda konkreetsetest liikmetest pea sõltumatu moodustisena.⁸³ Magistritöö autor on arvamusel, et ringkonnakohtu ja riikliku süüdistaja põhjendused on olemuslikult täiesti erinevad ning peab nõustuma ringkonnakohtu poolt toodud seisukohtadega selgitades seda järgnevalt - magistritöö autori arvates üritab ringkonnaprokurör A. Siinmaa taandada kuritegelike ühenduste olemust selle liikmetele ehk teisisõnu väidab A. Siinmaa, et kui on olemas vähemalt kolm liiget, keda ühendab ühine soov saada varalist kasu, mida ei ole võimalik saada “liikmetest pea sõltumatult”, vaid see ongi ühenduse liikmeid siduvaks ühishuviks.⁸⁴ Kuritegelike ühenduste olemus on kindlasti midagi suuremat, kui üksnes selle liikmete ühine soov ja tahe teenida kuritegelikul teel varalist kasu. Seda enam, et hetkel kehtiva karistusseadustiku redaktsiooni järgi ei ole varalise kasu saamine isegi mitte koosseisuliseks tunnuseks. Kuritegelike ühenduste ohtlikkus ja negatiivne mõju ühiskonnas väljendub selles, et kuritegelike ühenduste liikmed on kõrvale jätnud enda kui üksikisiku huvid ning allutanud ennast millegi vägevama ja abstraktsema teenimisele. Ei saa eitada, et varalise kasu teenimine on oluline motivaator, kuid varalise kasu teenimise tahe ja

⁸¹ TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839, p 14.2

⁸² A. Siinmaa, lk 479 (viide 9)

⁸³ A. Siinmaa. 13.09.2012 a. määruskaebus TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839 peale, lk 6 (koopia autori valduses)

⁸⁴ *ibid*, lk 6

soov ei ole asi iseenesest. Kuritegelik ühendus on asi iseeneses. Ka ringkonnakohtu kriminaalkolleegium pidas vajalikuks toonitada, et kui teatud gruppi isikuid ühendab vaid ühine tahe ja soov panna toime teatudliigilisi kuritegusid, mis toovad varalist kasu, siis ainuüksi sellest kuritegeliku ühenduse jaatamiseks ei piisa. Kriminaalkolleegium kordab siinkohal veel, et grupp eriosa kvalifitseeriva asjaoluna ja kuritegelik ühendus ei ole samased mõisted.⁸⁵ Seisukohta, et kuritegelik ühendus on asi iseeneses sõltumata selle liikmetest kinnitab ka praeguse Riigikohtu kohtuniku ja endise Tartu Ringkonnakohtu kohtuniku, P. Randma, eriarvamus Tartu Ringkonnakohtu kriminaalkolleegiumi 17.04.2014 a. otsusele kriminaalasjas nr 1-13-1368, kus ta on öelnud, et tuvastada tuleks mitte üksikindiidi tahe, vaid konkreetselt selle organisatsiooni tahe, millele sinna kuuluja üksikindiidina allub.⁸⁶ Magistritöö autor on arvamisel, et põhjus, miks A. Siinmaa tahab kuritegelike ühenduste olemust taandada selle liikmetele, on asjaolu, et liikmete tahet, täpsemat varalise kasu teenimise eesmärki ning seeläbi kuritegelike ühendusi, on alati lihtsam tõestada, kui asjaolu, kas KarS § 255 koosseis on kõiki tõendeid kogumis hinnates ja uurides täidetud või mitte.

Minnes edasi järgmise kuritegeliku ühenduse tunnuse juurde, on Riigikohus on oma otsuse p-s 13.2 öelnud, et kuritegelikku ühendust iseloomustab selle püsivus, ja mitte niivõrd liikmeskonna püsivus, vaid ühenduse kui organisatsiooni püsivus. Ühenduse püsivus tähendab omakorda seda, et selle struktuur võimaldab ühenduse liikmetel (kaasa arvatud juhul) vahetuda nii, et ühendus jätkab selle eesmärgiks seatud tulemuse poole pürgimist.⁸⁷ Samuti ei tule püsivuse all mõelda ühenduse tegelikku ajalist kestvust, vaid tema struktuurist tulenevat potentsiaali selleks. Ühendus on püsiv, kui ta on võimeline tegutsema pikemat aega ning temas peituv struktuurne potentsiaal ei ammendu vaid ühe aktsiooniga.⁸⁸ Kui grupi potentsiaal ammendub ühe aktsiooniga, ei ole tegemist kuritegeliku ühendusega.⁸⁹ Püsivus tähendab, et kuritegelik ühendus on “ise-jäädvustuv”, s.t kuritegelik ühendus jätkab oma tegevust hoolimata kuritegeliku ühenduse ühegi konkreetse liikme elu kestvusest või osavõttust. Juhid, kes hukuvad või satuvad kinnipidamiskohta, vahetatakse uute vastu. Teised võivad ühendusest erinevatel põhjustel välja langeda, aga ühendus jätkab oma tegevust. Taoline püsivus on saavutatud läbi aja ja kuritegude ning jääb iseloomustama tõelist kuritegelike ühenduste palet.⁹⁰ Kuritegelike ühenduste püsivust iseloomustades saab lisaks

⁸⁵ TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839, p 14.3

⁸⁶ P. Randma, lk 4 (viide 23)

⁸⁷ RKKKo 18.10.2010, 3-1-1-57-09, p 13.2

⁸⁸ J. Sootak, P. Pikamäe, § 255 komm. 4.2 (viide 19)

⁸⁹ RKKKm 19.12.2013, 3-1-1-25-13, p 7

⁹⁰ J. O Finckenaier “Problems of definition: What is organized crime?” Trends in organized crime/vol. 8, no.3, Spring 2005, lk 66

välja tuua ühe kvalitatiivse eelduse, miks ühendused on suutelised ajas ja ruumis oma tegevust järjekindlalt jätkama – usaldus. Esiteks, kõik kuritegeliku ühenduse liikmed riskivad vahistamise, vangistuse või mõne muu mõjutusvahendiga, kui nende tegevus avalikustatakse õiguskaitseasutuste poolt. Teiseks, ühenduse ja selle liikmete vahel ei ole juriidilist lepingut ega vaidluste lahendamise organit. Selliste vahendite puudujääk oleks probleemiks, kui kuritegeliku ühenduse liikmed ei usaldaks teineteist täielikult. Kuritegeliku ühenduse puhul on ühenduse liikmete omavahelisel usaldusväarsuse hindamisel otsustav mõõde. Teisisõnu tähendab see seda, et me eeldame, et kurjategija on valmis suuremat koostööd tegema juhul, kui ta teab, et tema n-ö kolleeg kuritegelikus ühenduses ei avalda tema isikut uurimisorganitele. Kui ühenduse liikmete vahel puuduvad juriidiliselt siduvad vahendid, on usaldusväarsuse saavutamisel otsustav tähendus.⁹¹ See iseloomustab ilmekalt tõelist kuritegeliku ühenduse olemust ja selle liikmeid ehk teisisõnu ei piisa ainuüksi ühenduse liikmete omavahelisest suhtlusest, vaid vaid see suhtlus peab olema teatud kvaliteettediga, mida iseloomustab usaldus ja vastastikkune sõltuvus ehk ühenduse eesmärgi realiseeritakse läbi tiheda koostöö, kus ühe liikme panuse ärajäämise korral, võib tekkida olukord, kus järgmine liige ei saa talle pandud ülesannet lõpuni viia jne. Ka ringkonnakohus on oma määruses öelnud, et tuvastada tuleb see, et side kuritegeliku ühenduse liikmete vahel on sedavõrd tihe, et nad ise tunnetavad ennast ühtse, kokkukuuluva tervikuna.⁹² Kõik ühenduse liikmed on seega üksteisest sõltuvad, mis tähendab, et ühenduse eesmärgi realiseeritakse läbi tiheda koostöö ning mida tugevam on liikmetevaheline koostöö, seda püsivam on ühendus, kuna midagi ei ole jäetud juhuslikkuse hooleks ning teiselt poolt peab olema võimalik liikmeid välja vahetada selliselt, et ühendus on suuteline oma kavandatavaid eesmärgi realiseerima. See iseloomustab ilmekalt kuritegelike ühenduste keerulist olemust.

Kuritegeliku ühenduse liikmete ülesannete jaotus toetab ühenduse püsivust. See tähendab, et kõigil ühenduse liikmetel on kindel koht ühenduse struktuuris ja nad annavad sellest kohast lähtuvalt panuse ühenduse eesmärkide realiseerumisele. Seejuures on isikult oodatav panus seotud mitte isiku enda, vaid tema paiknemisega ühenduse struktuuris, mis tähendab, et liikme vahetumisel võtab uus liige üldjuhul eelmise liikme ülesanded üle. Samas tuleb arvestada asjaoluga, et kuritegelikud ühendused on tavaliselt mitteametlikud organisatsioonid, mistõttu ametlikele ühendustele sarnane formaalne tööjaotus ja hierarhia neile enamasti omane ei ole.⁹³ Tartu Ringkonnakohus on oma määruses vastupidiselt leidnud, et vaevalt on

⁹¹ P. Campana, F. Varese “Cooperation in criminal organizations: kinship and violence as credible commitment”, *Rationality and Society* 25 (3), lk 266-267

⁹² TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839, p 14.1

⁹³ RKKKo 18.10.2010, 3-1-1-57-09, p 13.3

alust rääkida kuritegelikust ühendusest, kui sellel puudub kindel juht või siis liidrite kogum (suuremate ühenduste korral). Sellise isiku või isikute olemasolu võib praktikat silmas pidades pidada siiski reegliks. Ringkonnakohtu hinnangul tähendab see aga reegeljuhtumil ka konkreetse käsuliini olemasolu, allumist n.ö ülevalt tulevatele juhiste, mis samuti tuleb süüteomenetluse raames tuvastada (seega ei olda nn võrdväärset partnerid kaastäideviimise ehk siis grupi tähenduses; ühtlasi tuleb silmas pidada, et kuritegelik ühendus on samaaegselt ka grupp KarS-i eriosa tähenduses, mitte aga vastupidi). Nõutavaks tuleb lugeda edasiselt sedagi, et see mainitud juht või juhtide kogum saab vastavalt vajadusele ühenduse operatiivselt ümberstruktureerida, mõne isiku väljalangemisel ta asendada, vajadusel kaasata täiendavaid liikmeid ehk teisisõnu – kujundada selle ühenduse kuritegelikku dünaamikat seatud eesmärkide, millele Riigikohtu kriminaalkolleegium ka enda lahendis otsesõnu viitab, realiseerimise suunas. Ka see on üks tunnusmärkidest, mis põhimõtteliselt eristab kuritegelikku ühendust n.ö “tavalisest” grupist. Kirjeldatud kujul loodud ning eksisteeriva kuritegeliku ühenduse puhul on loogiliselt võttes edasiselt nõutav seegi, et kehtiksid mingid seda ühendust koos hoidvad reeglid või reeglistlik kõigi sinna kuulutatavate isikute jaoks, mis on seejuures kujundatud seatud eesmärgi silmas pidades, millele ühenduse liige tegelikkuses ka allub või on sunnitud alluma (see reeglistik on sisuliselt eelnevalt juba mainitud organisatsiooni nn iseseisva tahte üks alavormidest). Kuigi ringkonnakohus märkis, et reegeljuhtumil on eeldatav kuritegeliku ühendusel mingi juhi olemasolu, siis ei ole välistatud näiteks ka olukord, kus need mainitud reeglid luuakse nn demokraatlikul põhimõttel ehk siis ühisotsusena. Kui eelnevad tingimused on täidetud, siis tähendab see ühtlasi, et ühenduse olemasolu ei lakka pelgalt siis, kui selle liikmetest üks vahistatakse või mõnel muul põhjusel n.ö välja langeb. Eelneva loogika kohaselt ta lihtsalt asendatakse, sest see ühendus on ju - Riigikohtu otsuses märgitud olemust silmas pidades – loodud sellise võimaliku tagasilöögiga arvestades.⁹⁴ A. Siinmaa ei nõustu ringkonnakohtu tõdemusega, et kuritegelikust ühendusest pole alust rääkida, kui sellel puudub kindel juht ja selgepiiriline käsuliin. Praktikas võivad mõlemad nähtused ühendustes kahtlemata esineda (ja sageli esinevadki), kuid ei ole obligatoorsed, sest ühenduste ülesehituse võimalik spekter on küllalt lai ning sõltub paljudest faktoritest, millest esikohal on konkreetsete kuritegude iseloom, mille toimepanemiseks ühendus on loodud.⁹⁵ Kuna Riigikohtu enda hinnangul toetab ülesannete jaotus ühenduse püsivust ning püsivus on kuritegelike ühenduste üheks olulisemaks olemuslikuks tunnuseks, siis ei saa ülesannete jaotuse temaatikast kergekäeliselt mööda vaadata ning ilukirjanduslikult nentida, et liikmete vahel peavad olema ülesanded jaotatud. Ka

⁹⁴ TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839, p 14.1

⁹⁵ A. Siinmaa, lk 6 (viide 83)

P. Randma on oma eriarvamuses väljendanud seisukohta, et viimase aja kohtupraktikas esinevad viited väidetavalt esinenud rangele juhtimisstiilile ja rollide kindlaksmääratusele rajanevad rohkem sõna- ja kirjutamisosavusel kui reaalselt esinenud kuritegelikul struktuuril. Seda kindlat/ranget juhtimisstiili võib leida tõenäoliselt igas natuke rohkem organiseeritud grupis, mille plaanidesse kuulub rohkem kui ühe kuriteo toimepanemine.⁹⁶

Seega saab eeldada, et kuritegelikul ühendusel on juht või ülemus ning vastavalt võimuhierarhiale teatud paremusjärjestuses järgijad. Loetelu sisaldab erineval hulgal liikmeid, inimesi, kes on ühendusega seotud, kuid ei ole selle ametlikuks liikmeks ning isehakanud liikmeid. Kuritegeliku ühenduse liikmed võtavad osa konspiratsioonidest eesmärgiga toime panna kuritegusid. Keegi ühendusest otsustab, mida tehakse, kelle poolt tehakse, kuidas tehakse ja kunas tehakse. Samas on selline hierarhiane omane ka teatud gruppides, mida ei saa lugeda kuritegelikeks ühendusteks – näiteks teatud mootorrattajõukudel on president, asepresident, varahoidja jne, kes valitakse jõuguliikmete poolt.⁹⁷ Seega tuleb alati igakülselt otsustada, kas ülesannete jaotus viitab just nimelt kuritegelikule ühendusele või võib tegemist olla ka hästi korraldatud grupiga, mis on moodustatud ühekordseks kuriteo toimepanemiseks.

Erinevatel teoreetilistel alustel saab eristada järgimisi kuritegeliku ühenduse struktuuri osasid:

1. Juhid, kes täidavad kuritegelikus ühenduses juhi funktsiooni – nad edastavad ühenduse liikmetele juhiseid ja omavad üldises protsessis olulist rolli.
2. Koordinaatorid, kes planeerivad ja juhivad konkreetseid kriminaalseid tegevusi. Näiteks hoolitsevad koordinaatorid allrühma eest, kes laadivad maha salakaupa või transpordivad inimesi.
3. Madalama astme liikmed, kes täidavad konkreetseid käsk. Tegemist võib olla isikutega, kes osalevad tegelikult salakaupade transpordis ja on lihtsasti asendatavad.
4. Ülejäänud, näiteks isikud, kes vastutavad teatud logistiliste ja tehniliste protsesside eest (nt rahavahetus, põranda-alused pankurid, finantsalased ja juriidilised nõustajad, dokumentide võltsijad jne). Siia kuuluvad ka isiku, kelle rollid on ebaselged või klassifitseerimiseks liiga keerulised.⁹⁸

Magistriöö autori arvates on püsivus ja ülesannete jaotus omavahel olemuslikult seotud ning neid peab iseloomustama teatud kvalitatiivne sisu. Magiströö autor nõustub Riigikohtuga

⁹⁶ P. Randma, lk 2 (viide 23)

⁹⁷ J. O. Finckenaue, lk 65 (viide 90)

⁹⁸ M. V Van Koppen, C. J. De Poot, E. R Kleemans, P. Nieuwbeerta "Criminal trajectories in organized crime" Oxford University Press 2009, lk 109

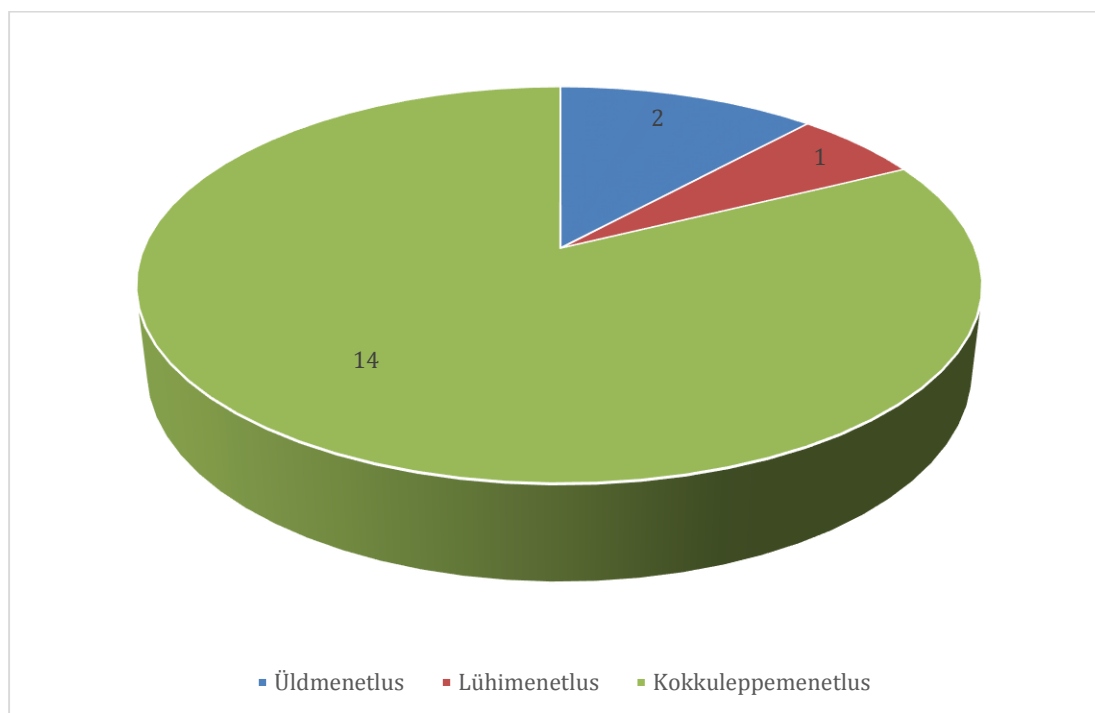
selles osas, et ülesannete jaotus toetab kuritegelike ühenduste püsivust, kuid magistritöö autori arvates ei tähenda ülesannete jaotus mitte seda, kuidas ja mil viisil ühenduse struktuuri ära kasutades ja kuritegusid toimepannes kõige paremini tulu saada õnnestub, vaid ülesannete jaotus ja hierarhia on ühendustes paika pandud eesmärgiga organiseerida ühendust sisemisel tasandil. Ülesannete jaotus ei tähenda kindlasti ainuüksi näiteks seda, et väidetavad ühenduse liikmed suhtlevad üksteisega telefoni teel jagades omavahel korraldusi, vaid ülesannete jaotust peab iseloomustama kõrge organiseerituse aste, mis väljendub selles igal ühenduse liikmel on kanda kindel ja konkreetne roll ühenduse sisemiselt.

Viimase kuritegeliku ühenduse tunnuseks näha ette, et ühenduse tegevus on suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat, või esimese astme kuritegude toimepanemisele. Antud temaatika on käesolevas töös juba analüüsimist leidnud nii Palermo konventsioonis (vt lk 15-16) kui ka Euroopa Nõukogu raamotsuses sätestatud “raske kuriteo” definitsiooni tõttu (vt lk 23-24). Töö autor jääb siiski seisukohale, et nii Palermo konventsioon kui ka Euroopa Nõukogu raamotsuses on “raske kuriteo” all Eesti kontekstis silmas peetud siiski I astme kuritegusid. Seda seisukohta kinnitab ka asjaolu, et KarS § 255 on Eesti karistusõiguses avaliku julgeoleku vastane kuritegu. Seega tuleks igakordselt tuvastada, kas konkreetne süütegu, mille toimepanemisele oli kuritegeliku ühenduse tegevus suunatud, on avaliku rahu ja julgeoleku vastane kuritegu.

2. KURITEGELIK ÜHENDUS MAA- JA RINGKONNAKOHTU OTSUSTES

2.1. ÜLEVAADE KURITEGELIKU ÜHENDUSE KOOSSEISU KOHALDAMISEST ESIMESE ASTME KOHTUPRAKTIKAS

Nagu jooniselt 1 näha, lahendati suurem osa KarS § 255 seotud kriminaalasjadest kokkuleppemenetluses. Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-10-15839 üldmenetluses kohtulahendi saanum, üld kriminaalasjas saadeti esialgu süüdistusakt esimese astme kohtusse üldmenetluses, menetluse kestel tehti taotlus lühimenetluse kohaldamiseks, lühimenetluses mõisteti isik süüdi ning ringkonnakohus tühistas süüdimõistva otsuse ning saatis kriminaalasja uueks lahendamiseks tagasi maakohtule teises kohtukoosseisus.⁹⁹ Lõplikku lahenduse sai kriminaalasi üldmenetluses.¹⁰⁰ Konkreetsest kriminaalasjast tuleb juttu käesolevas peatükis lähemalt.

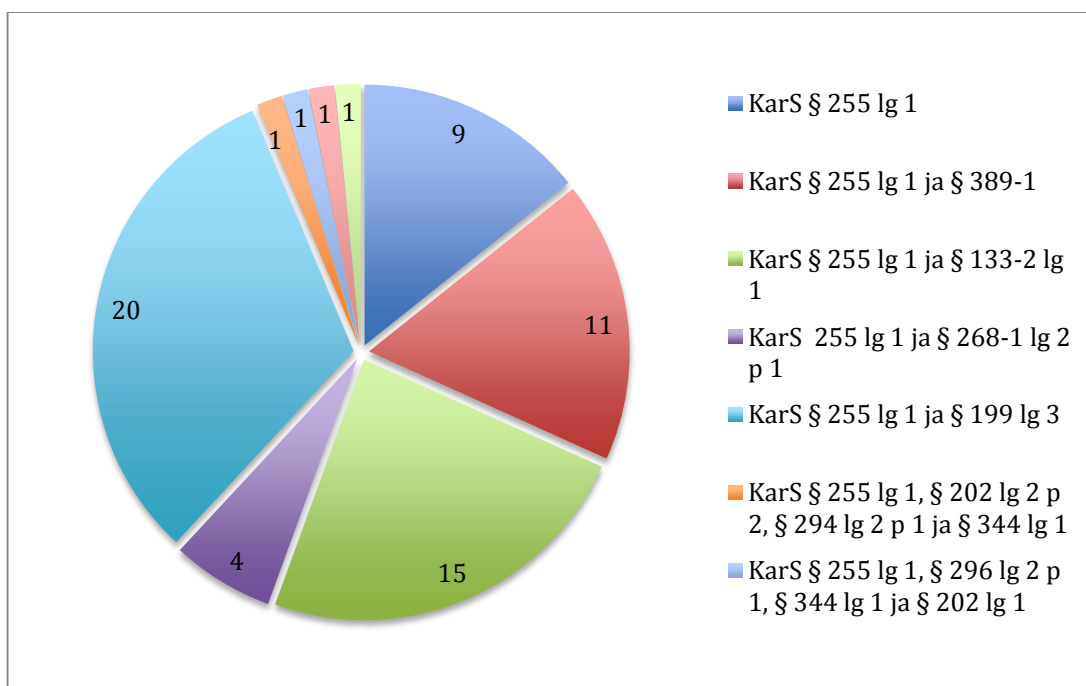
Joonis 1

Suuremas osas moodustab KarS § 255 lg 1 kogumi mõne muu karistusseadustiku koosseisuga ehk on tõendatud, et kuritegelik ühendus on toime pannud konkreetseid süütegusid. Kõige enam moodustas KarS § 255 lg 1 kogumi KarS § 199 lg-ga 3. Üheksal korral esitati isikutele süüdistus vaid KarS § 255 lg 1 alusel ehk kuulumise eest kuritegelikku ühendusse, mis

⁹⁹ TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839

¹⁰⁰ TMKo 13.05.2013, 1-10-15839

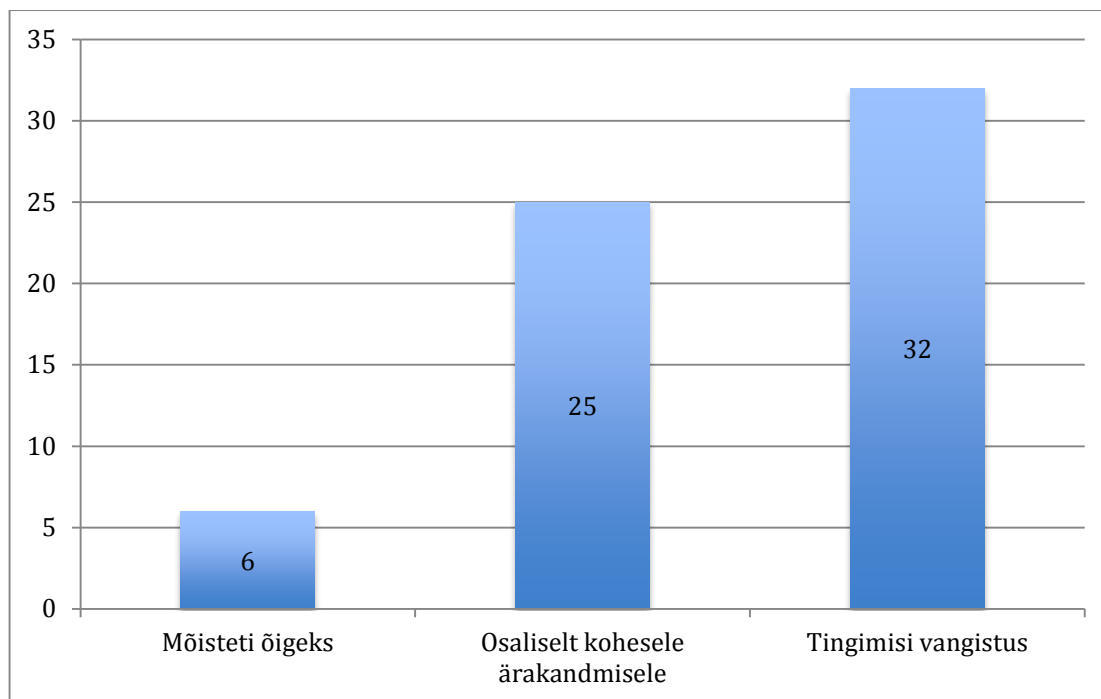
sisuliselt tähendab seda, et isikutele heideti ette mitte-kriminaalsete ühendust abistavate tegevuste toime panemist. Selliste tegevusteks oli näiteks sõidukivarguste tellimine, Eestist varastatud autode eelnevalt lubatud kokkuostmine ning sõidukite tervikuna või varuosadena edasi turustamine, varastatud esemete Norra Kuningriigist Eesti Vabariiki toimetamine ja nende turustamine, Norra Kuningriigist varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamisele kaasabi osutamine selleks ruumide võimaldamisega, ühendusse uute liikmete leidmine, Eesti Vabariigis sõiduautode varguseid toime pannud isikute majutamine jne.¹⁰¹ Seega on näiteks Eesti Vabariigi kohus leidnud, et sõiduautode varguseid toime panevate isikute majutamine on sedavõrd ohtlik avaliku julgeoleku vastane kuritegu, mis väärib karistamist KarS § 255 lg 1 alusel.

Joonis 2

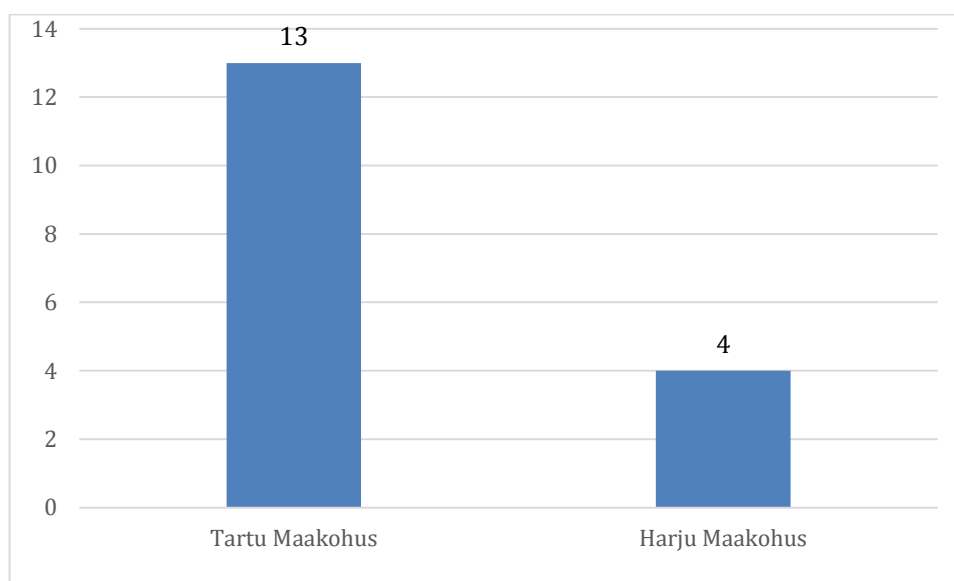
Lisa 1 olevas tabelist nähtuvalt, ulatuvad karistused KarS § 255 lg 1 eest 3 aastast kuni 5 aastani. Jooniselt 3 on näha, et KarS § 255 lg 1 alusel süüdimõistetud isikutel, kuulus 25 korral osa karistusest kohesele ärakandmisele, mis näitab KarS § 255 lg 1 eest mõistetavate karistuste üsna suurt rangust.

¹⁰¹ Vt nt TMKo 27.07.2013, 1-13-6247, TMKo 27.01.2012, 1-12-763, TMKo 28.10.2011, 1-11-11490, TMKo 15.10.2012, 1-12-9112

Joonis 3

Jooniselt 4 on näha KarS § 255 seotud kriminaalasjade jagunemine erinevate maakohtute lõikes. Ilmselt tekitab niivõrd suure arvulise erinevuse tõsiasi, et kõik kriminaalasjad, kus kogumi moodustasid KarS § 255 lg 1 ja 199 lg 3, lahendati Tartu Maakohtus, kuna tegemist oli Leedu Vabariigist pärit autovarastega, kes panid sõiduautode varguseid toime valdavalt Lõuna-Eestis.

Joonis 4

Vaadates lisa 1 toodud tabelit, on kõik kriminaalasjad, kus süüdistus on esitatud KarS § 255 lg 1 alusel, ühenduse poolt toime pandud varalise kasu saamise eesmärgil. Seega ei ole veel praktikas ette tulnud olukorda, mil süüdistus on KarS § 255 lg 1 alusel esitatud ühendusele, mille eesmärgid on puhtalt mitte varalised ning mistõttu vastav muudatus 2015. aastal ka KarS § 255 sisse viidi, kuna seadusandja leidis, et olukorras kus varalise kasu saamise eesmärk on KarS § 255 koosseisuline tunnus, ei ole võimalik mitte varalistel eesmärkidel loodud ühendust KarS § 255 alusel vastutusele võtta. Ühtlasi nähtub lisa 1 toodud tabelist, et suuremas osas on kõikide kriminaalasjade puhul välja toodud iga isiku ülesanne ühenduses, kuid konkreetset ühenduse sisest käsuliini olemasolu ei nähtu otseselt mitte ühegi kriminaalasja süüdistusest.

Lisa 1 olevast tabelist nähtuvalt moodustas Harju Maakohtu kriminaalasjas nr 1-14-1724 KarS § 255 lg 1 kogumi KarS § 133-2 lg-ga 1 ehk kupeldamisega ning Harju Maakohtu kriminaalasjas nr 1-11-5368 KarS § 268-1 lg 2 p 1 (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) ehk koosseisuga, milleks oli prostitutsioonile kaasaaitamine, kui see on toime pandud kuritegeliku ühenduse poolt. Seega oli tegemist samaliigiliste süütegude toimepanemisele suunatud kuritegelike ühendustega. Harju Maakohtu kriminaalasjas nr 1-14-1724 mõisteti isikud kokkuleppemenetluses KarS § 255 lg 1 alusel süüdi ning kriminaalasjas nr 1-11-5368 üldmenetluse korras õigeaks. Kui kriminaalasjas nr 1-11-5368 on süüdistuse sisu konkreetsetlalt välja toodud ning on ära näidatud iga isiku konkreetse ülesanne väidetavas ühenduses, siis kriminaalasjas nr 1-14-1724 on süüdistuse sisuks vaid KarS § 255 lg 1 sõnastus. Kusjuures kriminaalasjas nr 1-14-1724 kuulus G.G-le, I. M-le ja S. A-le mõistetud karistus KarS § 73 lg 1, 2 ja 3 alusel osaliselt kohesele ärakandmisele ehk isikutele mõisteti vähemalt mingis ulatuses reaalsed vanglakaristused. Harju Maakohtu kriminaalasjas nr 1-11-5368 leidis kohus, et tegemist on süüteoga, mis on toime pandud ühiselt ja kooskõlastatult isikute grupis.¹⁰² Kohus leidis, et ainuüksi asjaolust, et A. D, A. Š, U. T ja A.K töötasid striptiisiklubis Lily ja XXXtantsustuudios töölepingu alusel ei saa teha järeldusi kuritegelikkude ühendusse kuulumise tõendatuse kohta.¹⁰³ Toodud võrdlus toob välja tõsiasja, et on võimalik, et kui KarS § 255 seotud süütegeid arutatakse kohtus üldmenetluse korras võistleva kohtumenetluse käigus, oleksid kohtulahendid KarS § 255 osas erinevad, kui lihtmenetluse korras, kus kohus kas kinnitab kokkuleppe või ei kinnita seda.

¹⁰² HMKo 12.04.2012, 1-11-5368, lk 26

¹⁰³ *ibid*, lk 7-8

Nagu eespool mainitud ning nagu jooniselt 2 näha, moodustas KarS § 255 lg 1 kogumi kõige enam KarS § 199 lg-ga 3.¹⁰⁴ Valdaval enamikul juhtudest oli tegemist Leedu Vabariigist pärit isikutega, kes varastasid Eesti või Läti Vabariigi territooriumilt sõiduautosid ja toimetasid neid Leedu Vabariiki. Valdavalt mõisteti karistus KarS § 73 alusel suuremas osas kõigi isikute puhul teatud ulatuses kohesele ärakandmisele ehk isikuid karistati reaalsete vanglakaristustega ehk tegemist oli võrdlemisi rangete karistustega.¹⁰⁵ Kõik sõiduautode vargustega seotud kriminaalasjad, kus süüdistus esitati ka KarS § 255 alusel, lahendati kokkuleppemenetluses ning lisa 1 olevast tabelist nähtuvalt toodi kõigi isikute puhul süüdistuse sisus välja nende konkreetne ülesanne kuritegelikus ühenduses. Kohtuotsuste alusel süüdimõistetud isikute näol oli tegemist nn “musta töö” tegijatega, kes tegelesid ainult varguste või muude varguste toimepanemist abistavate tööde toimepanemisega. Suure tõenäosusega saab öelda, et kõikidel juhtudel oli tegemist kuritegeliku ühendusega, kuna ühendus on jätkanud oma tegevust hoolimata sellest, et teatud ühenduse liikmeid võetakse vahi alla või nad juba kannavad kohtulahendi alusel karistust. Sellest saab järeldada, et kuritegelik ühendus on oma olemuselt püsiv ja seesmiselt organiseeritud selliselt, et ühenduse tegevus ei katke teatud liikmete nn “vahele jäämise” korral. Väja toodud süüdistuste sisust ei nähtu, et süüdistuse oleks saanud ükski ühenduse juht, mis on ka loogiline, sest saab eeldada, et ühenduse juht/juhid asuvad Leedu Vabariigis. Samas on aga töö autor arvamisel, et KarS § 255 lg 1 koosseisu kasutamisega ei tohiks liiale minna. Nagu juba eelpool mainitud, tunnistati J. H Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-12-9112 süüdi selles, et kuuludes kuritegelikku ühendusse, J. H ülesandeks oli Eesti Vabariigis sõiduautode varguseid toime pannud isikute majutamine.¹⁰⁶ Selle eest mõisteti J. H karistuseks KarS § 255 lg 1 alusel kolm aastat vangistust ning KarS § 64 lg 1 alusel loeti kergem karistus osaliseks kaetuks raskemaga ning liitkaristuseks mõisteti kolm aastat ja kuus kuud vangistust, millest KarS § 73 lg 1, 2 ja 3 alusel määrati kohesele ärakandmisele 8 kuud ja 20 päeva vangistust.¹⁰⁷ Seega leidis kohus, et J. H kuulumine kuritegelikku ühendusse on tõendatud asjaoluga, et ta pakkus majutusteenust. Töö autor kahtleb, kas J. H sellise tegevuse näol on tegemist avaliku julgeoleku vastase teoga ning kas J. H sellise tegevuse läbi üleüldse kuulus kuritegelikku ühendusse. Igakordselt tuleks hinnata iga isiku panust kuritegeliku ühenduse eesmärkide realiseerimisel. Töö autor julgeb kahelda selles, et kui J. H oleks otsustanud majutusteenust mitte pakkuda, siis oleksid sõiduautode vargused lõppenud. Ilmselt mitte, sest töö autori arvates ei ole majutusteenuse

¹⁰⁴ Enne 01.01.2015 a. oli KarS § 199 lg 3 sõnastus järgmine: võõra vallasasja äravõtmise eest selle ebaseadusliku omastamise eesmärgil, kui see on toime pandud kuritegeliku ühenduse poolt, – karistatakse kahe kuni kümneaastase vangistusega.

¹⁰⁵ Vt nt TMKo 1-13-754, 1-13-6247, 1-12-8051, 1-12-8260, 1-12-10064 ja 1-10-12954.

¹⁰⁶ TMKo 15.10.2012, 1-12-9112, lk 6

¹⁰⁷ *ibid*, lk 2

pakkumine sellise osatähtsusega tegevus, millest oleks sõltunud ühenduse edasise tegevuse jätkamine.

Samuti julgeb töö autor siiski kahtluse alla seada asjaolu, kas KarS § 199 sätestatud kuriteo toimepanemisele suunatud grupe saab Palermo konventsiooni tähenduses pidada kuritegelikuks ühenduseks, sest KarS § 199 näol on Eesti mõistes siiski tegemist II astme kuriteoga ja sellest tulenevalt ei liigitu KarS § 199 Palermo konventsioonis toodud “raske kuriteo” definitsiooni alla. Vastupididest loogikast lähtudes oleks KarS § 255 lg 1 alusel kuritegelikuks ühenduseks kvalifitseerunud ka 2012 a. süüdimõistetud Tallinna professionaalne taskuvaraste jõuk, kuid kes mõisteti Harju Maakohtu 24.02.2012 a. kohtuotsuse alusel kriminaalasjas nr 1-11-14135 süüdi vaid KarS § 199 lg 2 p 7 ja 9 alusel.¹⁰⁸

Järgenvalt analüüsib magistritöö autor Tartu Maakohtu kohtulahendit kriminaalasjas nr 1-10-15839 ja Tartu Maakohtu kohtulahendit kriminaalasjas nr 1-13-1369, kust magistritöö autori arvates on kõige ilmekamalt näha KarS § 255 tõlgendamisega seotud raskuseid.

2.2. TARTU MAAKOHTU KRIMINAALASI NR 1-10-15839

Enne analüüsi andmist Tartu Maakohtu kriminaalasjale nr 1-10-15839, annab magistritöö autor lühiülevaate Tartu Maakohtu kriminaalasjadele nr 1-12-763 ja 1-11-11490, kuna need on olemuslikult seotud Tartu Maakohtu kriminaalasjaga nr 1-10-15839. Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-12-763 mõisteti 27.02.2012 a. kohtuotsusega KarS § 199 lg 3 ja § 255 lg 1 alusel süüdi M. M, A. S ja R. J, kelle ülesandeks oli Norra Kuningriigist erinevate esemete varastamine ning nende Eesti Vabariiki toimetamine ja KarS § 255 alusel süüdi R. K, kelle ülesandeks oli varastatud esemete Eesti Vabariiki toimetamine ning Norra Kuningriigist varastatud esemete turustamine, K. M kelle ülesandeks oli varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamisele kaasabi osutamine ruumide võimaldamisega ja varastatud esemete turustamisest laekuvate rahasummade ülekandmiseks, sularaha sissemaksete tegemiseks ning vajalike kulude kandmiseks oma pangakonto kasutada andmisega, kuritegude toimepanemise tulemusel saadud raha eest soetatud vara kuuluvuse ja ebaseadusliku päritolu varjamine vara oma nimele vormistamisega ning Norra Kuningriigist varastatud esemete turustamine, R. R kelle ülesandeks oli Kuningriigist varastatud esemete Eesti Vabariiki transportimine, R. R ülesandeks oli Norra Kuningriigist varastatud esemete turustamine, varastatud kauba reklaamimine internetis ja käigus hoidmine ning varastatud esemete turustamisest laekuvate

¹⁰⁸ HMKo 21.02.2012, 1-11-14135

rahasummade ülekandmine M. M-i ja K. M-I pangakontodele ja R. R kelle ülesandeks oli varastatud esemete turustamine Eesti Vabariigis.¹⁰⁹ Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-11-11490 mõisteti 28.10.2011 a. kohtuotsusega KarS § 255 lg 1 alusel süüdi U.G, kelle ülesandeks oli ülesandeks oli ühendusse uute liikmete otsimine, Norra Kuningriigist varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamisele kaasaaitamine klientide leidmise näol ja varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamine, samuti ühenduse toimimise tagamine, mis seisnes ühenduse esindamises ebaseadusliku tegevuse pinnalt tekkinud materiaalsete ja muude konfliktide lahendamisel.¹¹⁰

Tartu Maakohtu 27.02.2012 a. kohtulahendist kriminaalasjas nr 1-12-745 ja 28.10.2011 a. kohtulahendist kriminaalsjas nr 1-11-11490 nähtuvalt oli tegemist kuritegeliku ühendusega, mis varastas Norra Kuningriigi territooriumil asuvatest kauplustest riideid, jalatseid, kosmeetikatooteid ja muid tarbeesemeid, toimetas neid Eesti Vabariigi territooriumile ja turustas neid Raplas, Tartus, Tallinnas ning Interneti vahendusel. Kuna tegemist on kokkuleppemenetluses tehtud kohtulahenditega, siis on antud lahendites vaid nenditud, et KarS § 255 lg 1 koosseis on täidetud ilma seda motiveerimata. Antud süüdistuste sisust tuleb ilmekamalt välja Palermo konventsiooni ja Euroopa Nõukogu raamotsusega seotud problemaatika ning sellest tulenevalt ka KarS § 255 seotud problemaatika. Kuna nii Palermo konventsioon kui ka Euroopa Nõukogu raamotsus sisaldavad kuritegeliku ühenduse negatiivset definitsiooni sätestades, et kuritegelik ühendus on ühendus, mis ei ole moodustatud süüteo toimepanemiseks juhuslikult ning mille liikmetel ei pruugi olla formaalselt määratletud ülesandeid ja millel ei pruugi olla järjepidevat koosseisu ning väljakujunenud struktuuri ning Eesti KarS § 255 koosseis, mille kujundamisel oli eeskujuks Palermo konventsioon, mis toob tunnustena välja vähemalt kolm liiget, ülesannete jaotuse ja püsivuse, võimaldades antud definitsiooni alusel väga laia tõlgendust. Nagu juba mainitud, mahub nii Palermo konventsioonis kui ka Euroopa Nõukogu raamotsuses toodud definitsiooni sisse väga lai hulk erinevaid kuritegelikke gruppe ja organisatsioone, millest kõik ei ole kindlasti kuritegelikud ühendused ehk sisaldades ka kaastäideviijatest gruppe. Sarnased probleemid ilmnevad ka hetkel kehtiva KarS § 255 sätestatud kuritegeliku ühenduse defineerimisel. Magistritöö autor nõustub, et kuritegelikes ühendustes on kindlasti ülesanded jaotatud ning nad on ka püsivad, kuid neil tunnustel peab olema teatud kvalitatiivne sisu, mida antud kriminaalasjades ei nähtu, kuna antud tunnused vastavad ka toonasele KarS § 199 lg 2 p 7 ehk vargusele, mis on toime pandud grupi poolt, sest püsivust koosseisulise tunnusena

¹⁰⁹ TMKo 27.01.2012, 1-12-763

¹¹⁰ TMKo 28.10.2011, 1-11-11490

magistritöö autor ülalpool kirjeldatud kriminaalsjades ei täheldanud, kuid see tuleb lähemalt analüüsimisele alljärgnevalt. Kas asjaolu, et kaheksast isikust koosnev seltskond varastab Norra Kuningriigist tarbeesemeid ning turustab neid Eesti Vabariigi territooriumil, kujutab endast suurt ohtu avalikule julgeolekule ning rahule nagu näeb ette KarS § 255 koosseis? Käesoleva magistritöö autor on arvamusel, et tema avalik julgeolek või rahu ei ole ohus tõsiasi, et teatud seltskond keskmisi kriminaale (M.M, A.S, R.J, U.G kes on varem kriminaalkorras karistatud ning kolmele esimesele esitati süüdistus ka KarS § 199 lg 3 aluse¹¹¹) varastab Norra Kuningriigist tarbeesemeid ning turustab neid Eesti Vabariigi territooriumil. Seda enam, et vargused on toime pandud Norra Kuningriigi territooriumil. Lisaks sellele tõusetub antud kriminaalasjade puhul ka küsimus Palermo konventsioonis sätestatud ja Euroopa Nõukogu raamotsuse poolt ülevõetud “raske kuriteo” definitsioonis. Vargus on Eesti karistusõiguse kohaselt II astme kuritegu ning magistritöö autor jääb juba eelnevalt toodud seisukoha juurde, et Palermo konventsioonis ja Euroopa Nõukogu raamotsuses läbivalt kasutatud mõiste “raske kuritegu” all tuleb silmas pidada Eesti karistusõiguse tähenduses I astme kuritegusid (vt lk 15-16; 24-24) .

Samasse isikutevahelise ühendusse kuulus lisaks ülejäänud mainitud süüdimõistetule veel P. J, kes ei olnud erinevalt teistest kaaskohtualustest kokkuleppemenetlusega nõus (nagu järgnevast selgub, siis õigesti tegi) ning kelle osas jätkati menetlust kriminaalasjas nr 1-10-15839, kust eraldati kriminaalasjadesse nr 1-11-11490 ja 1-12-763 ülejäänud süüdistatavad, kellega jõuti kohtulahenditeni kokkuleppemenetluses. P. J mõisteti lühimenetluses KarS § 255 lg 1 alusel süüdi Tartu Maakohtu 16.02.2012. a kohtuotsusega ning P. J mõisteti süüdi selles, et ta kuulus KarS § 255 lg 1 alusel kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Norra Kuningriigi erinevatest piirkondadest pärit riiete, jalatsite, kosmeetikatoodete ja muude tarbeesemete varastamine. Süüdistuse kohaselt oli P. J ülesandeks konkreetsetes ühenduses Norra Kuningriigist pärit esemete turustamine Tartus ning varastatud esemete turustamisest laekuvate rahasummade ülekandmine M.M-le ja K.M-le (süüdimõistetud kriminaalasjas nr 1-12-763¹¹²). Maakohus motiveeris 16.02.2012.a kohtuotsuses pikalt asjaolu, et P. J pidi teadma, et tegemist on kuritegelikul teel hangitud esemetega. Maakohus väitis, et P. J pidi vähemalt võimalikuks pidama, et müüb Norra Kuningriigist varastatud kaupa, millele maakohus viitas, kui kaudsele tahtlusele ning tegevus varastatud asjade müügi näol oli materiaalses mõttes kasulik ka isikutele, kes mõisteti süüdi kriminaalasjas nr 1-12-763, kuna nad said sellest rahalist kasu. Maakohus leidis, et P. J käitumise õigusvastasust ei välista

¹¹¹ Vt TMKo 27.01.2012, 1-12-763 ja 28.10.2011, 1-11-11490

¹¹² TMKo 27.01.2012 , 1-12-763

asjaolu, et ta kõiki isikuid, kes on tema süüdistuses märgitud, ei teadnud ja ei tundnud. Teades koos endaga kokku vähemalt nelja inimest, kes elatuvad kuritegelikul teel saadust, on kuriteokoosseis KarS § 255 lg 1 järgi täidetud. Samuti märkis maakohus oma otsuses, et P. J suhtles otse ja vahetult kuritegeliku ühenduse juhi M. M-ga, kes koordineeris tegevust ja kelle otsustamisel asjad ühenduses üldjuhul toimusid.¹¹³ Töö autori arvates puudub kohtuotsuses sisuline põhjendus, miks P. J ning teiste isikute tegevuse näol on tegemist kuritegeliku ühendusega. Kohtuotsuses ei ole puudutatud KarS § 255 koosseisulise tunnusest püsivust ning pealiskaudselt on puudutatud ülesannete jaotatust ühenduse liikmete vahel – nenditud on vaid, et M. M näol on tegemist ühenduse juhiga ning ära on märgitud, kes mida tegi, kuid puudub sisuline põhjendus, miks iga liikme roll just ühenduse toimise kohalt oluline oli. Samuti ei ole analüüsitud, kas M. M-i, kui ühenduse väidetava juhi vahetumisel, oleks tema asemele astunud uus juht ning kas sellisel juhul oleks ühenduse varasem tegevus oleks jätkunud, mille jaatamine toetaks KarS § 255 koosseisulise tunnusest ühenduse püsivust. Magistritöö autori arvates on kohtuotsuses kummaliselt leitud, et “teades koos endaga vähemalt nelja inimest, kes elatuvad kuritegelikult teel saadust, on kuriteokoosseis KarS § 255 lg 1 järgi täidetud.”¹¹⁴ Ka kaastäideviijate grupis võivad grupiliikmed üksteist sellisel määral teada ning kohe kindlasti ei tähenda taoline väide seda, et tegemist on just nimelt kuritegeliku ühendusega. Lisaks sellele on töö autori arvates on kohtuotsuses pigem rõhku pööratud sellele, et on motiveeritud äärmiselt pikalt ja laialt mõtet, et P. J pidi teadma, et tegemist on kuritegelikul teel saadud varaga.¹¹⁵ Magistritöö autori arvates tõendab see vaid seda, et P. J teadis, et vara on kuritegelikul teel omandatud, aga sellest ei saa teha omakorda järeldust, et sel põhjusel on tegemist kuritegeliku ühendusega samal ajal, kui muid KarS § 255 koosseisulisi tunnuseid ei ole üldse kohtulahendis analüüsitud.

16.02.2012. a kohtuotsuse peale esitas määruskaebuse P. J kaitsja, kes sarnaselt käesoleva töö autoriga leidis, et maakohus ei ole kaevatavas kohtuotsuses motiveerinud, miks kuritegelikku seltskonda saaks pidada kuritegelikuks ühenduseks ning puudub sisuline motiveering selle kohta, kas M. M ära langemisel katkenuks ka süüdistuses viidatud kuritegevus kui sellega seonduv majanduslik ahel. Kaitsja leidis oma määruskaebuses, et M. M välja langemise korral ei oleks ükski teine väidetava kuritegeliku ühenduse liikmetest, arvestades nende intellektuaalset taset, füüsilisi võimeid kui ka M. M tegevuse omapära (*modus operandi*), suutnud edaspidiselt organiseerida varguseid ja varastatud asjade turustamist.¹¹⁶

¹¹³ TMKo 16.02.2012, 1-10-15839 (koopia autori valduses)

¹¹⁴ *ibid*

¹¹⁵ *ibid*

¹¹⁶ A. Laansalu määruskaebus TMKo 16.02.2012, 1-10-15839 peale (koopia autori valduses)

Tartu Ringkonnakohus saatis antud kriminaalasja oma 10.09.2012.a kohtumäärusega maakohtule uueks arutamiseks teises kohtukoosseisus, kuna tuvastas KrMS § 339 lg 1 p 1 rikkumise ehk 16.02.2012.a kohtuotsuse koostas kohtunik ainuisikuliselt, kuid kuni 09. juulini 2012. a tuli KrMS § 18 lg 3 alusel kuritegeliku ühendusega seotud kriminaalasju arutada kolmest kohtunikust koosnevas kohtukoosseisus. Antud asjaolu ei oma käesoleva magistritöö teemat arvestades olulist rolli. Tartu Ringkonnakohtu kohtumäärus on oluline põhjusel, et ringkonnakohus puudutas antud määruses KarS § 255 lg 1 koosseisu magistritöö autori arvates arusaadavalt ning õigusselgust loovalt. Magistritöö autor ei pea vajalikuks enam ringkonnakohtu poolt toodud seisukohti üle korrata, sest on nendel juba pikemalt peatunud (vt lk 29-34), kuid toob veelkordselt välja, et kuritegelike ühendusi peab iseloomustama range sisemine struktuur, konkreetne käsuliini olemasolu ehk allumine ülevalt tulevatele juhistele, mis on vaja konkreetsetl tuvastada, võimekus vajaduse korral ühendust operatiivselt ümberstruktureerida, side kuritegeliku ühenduse liikmete vahel peaks olema sedavõrd tihe, et nad ise tunnetavad ennast ühtse, kokkukuuluva tervikuna ja et eksisteeriksid ühendust kooshoidvad reeglid või reeglistik kõigi sinna kuuluvate isikute jaoks, mis on kujundatud seatud eesmärgi silmas pidades, millele ühenduse liige ka tegelikkuses allub või on sunnitud alluma.¹¹⁷

Kurioosel kombel jättis Riigikohus oma 21.01.2013. aasta kohtumäärusega Tartu Ringkonnakohtu 10.09.2012. aasta kohtumääruse põhiosast välja punktid, mis puudutasid KarS § 255 lg 1 koosseisu öeldes, et ringkonnakohtu juhised KarS § 255 kohaldamise osas on vastuolus nii seaduse (KarS § 63 lg-d 1 ja 2) kui ka valitseva kohtupraktikaga (18.01.2010. aasta kohtuotsus kriminaalasjas nr 3-1-1-57-09).¹¹⁸ Muus osas jäi ringkonnakohtu kohtumäärus jõusse. Seega sisuliselt keeldus Riigikohus üle vaatamast kuritegeliku ühenduse koosseisulisi tunnuseid.

Kuna ringkonnakohus saatis antud kriminaalasja uueks arutamiseks teisele kohtu koosseisule, siis mõisteti P. J Tartu Maakohtu 13.05.2013. a kohtuotsusega õigeks.¹¹⁹ Ükski menetlusosalistest antud kohtuotsuse peale kaebust ei esitanud ning seega motiveeritud kohtuotsust ei koostatud ning magistritöö autoril puudub ülevaade sellest, missugustel kaalutlustel P. J õigeks mõisteti.

¹¹⁷ TrtRnKm 10.09.2012, 1-10-15839

¹¹⁸ RKKKm 21.01.2013, 3-1-1-131-12

¹¹⁹ TMKo 13.05.2013, 1-10-15839

Käesoleva magistritöö autor on arvamisel, et ringkonnakohtu antud suunised väärivad tähelepanu ning konkreetsete ringkonnakohtu suuniste valguses leiab ka käesoleva magistritöö autor, et kriminaalasjades nr 1-10-15839, 1-11-11490 ja 1-12-763 ei olnud tegemist kuritegeliku ühendusega. Tegemist oli isikute grupiga, kellest osa isikuid varastas Norra Kuningriigist erinevaliigilisi esemeid, mida turustati Eesti Vabariigi territooriumil. Väidetavalt oli antud ühenduse juhiks M. M, kuid samas puudub esialgses maakohtu otsuses motiveering selle kohta, kas M. M grupist välja langemisel oleks antud tegevus jätkunud. Magistritöö autor leiab, et ei oleks – Norra Kuningriigist varastasid erinevaid esemeid konkreetset isikud, kes teadsid, kuidas ja mida varastada. Isikud, kes tegelesid kuritegelikul teel saadud esemete turustamisega ei tegelenud varguste toimepanemisega. Kriminaalasja nr 1-12-763 kohtuotsusest nähtuvalt ja ka P. J, kes olid varastatud esemete turustajateks, olid varem kriminaalkorras karistamata isikud, kellele esitati süüdistus üksnes KarS § 255 lg 1 alusel. Seega võib suure tõenäosusega eeldada, et “varaste” äralangemisel, ei oleks tegevus jätkunud. 16.02.2012.a kohtuotsusest nähtub sõnaselgelt, et P. J ei teadnud kõiki grupi liikmeid ning ka vastupidi, mille alusel saab järeldada et väidetava ühenduse liikmete vahel ei olnud tihedat sidet selliselt et nad ise oleksid ennast tunnetanud ühtse ja kokkukuuluva tervikuna. Seega ei saa väita, et tegemist oli püsiva ühendusega sellisel viisil ja määral, et ühe ühenduse liikme välja langemisel, oleks tema asemele asunud uus - tegevus oleks koheselt katkenud, kui Norra Kuningriigis varguseid läbiviinud isikud oleksid oma tegevuse lõpetanud ning sellisel juhul ei oleks turustajatel olnud enam kaupa, mida turustada. Veelkordselt tuleb rõhutada, et magistritöö autori arvates ei olnud konkreetsetes kaasuses tegemist avaliku julgeoleku vastase kuriteoga. Seda enam, et antud kriminaalasju menetlenud prokurör oli sama, kes on Juridicas ilmunud artiklis kirjutanud, et oht avalikule julgeolekule ei pea kujutama endast mingit apokalüptilist ohtu riiklikuse põhialustele, vaid suurenenud ohtu inimeste igapäevasele turvatundele.¹²⁰ Varastatud tarbeesemete müümine varalise kasu saamise eesmärgil ei kujuta endast avaliku julgeoleku vastast kuritegu, mis võiks ohtustada seada ühiskonnaliikmete ohutut eksistentsi riigis. Kellegi individuaalne eksistents ei olnud varastatud esemete müügi tulemusel ohus. Seega nähtub esialgsest kohtuotsusest selgelt, et otsus on tehtud ilukirjanduslikult üksnes nentides KarS § 255 koosseisu olemasolu ilma sisulise motiveeringu ja põhistuseta. Veel enam – isegi ei ole üritatud KarS § 255 lg 1 kõiki koosseisulisi tunnuseid motiveerida ning siduda olemasolevate tõenditega. Kriminaalasja tausta ei ole vaadatud suures plaanis, ratsionaalselt ja loogiliselt. Magistritöö autori arvates on see tingitud KarS § 255 problemaatikast ning asjaolust, et opereerima peab ebamäärase ning laialivalguva kuritegeliku ühenduse definitsiooniga, mis on viinud selleni, et kohtud ei ole

¹²⁰ A. Siinmaa, lk 480 (viide 9)

suutelised tabama kuritegelike ühenduste olemust ja eristama seda tavalisest kaastäideviijate grupist.

2.3. TARTU MAAKOHTU KRIMINAALASI NR 1-13-1368

Ka järgmises analüüsitavas kriminaalasjas on kriminaalasi süüdistuses KarS § 255 lg 1 järgi liikunud erinevaid kohtuastmeid pidi “üles-alla” ning ka erinevate kohtuastmete siseselt on jõutud erinevate seisukohtadeni. Nimelt tunnistati T. S, H. A ja K. A Tartu Maakohtu 23.12.2013 a. kohtuotsusega kriminaalasjas nr 1-13-1368 KarS § 389-1 lg-te 1 ja 3 - § 22 lg 3 järgi süüdi maksupettusele kaasaaitamises. T. S ja H. A tunnistati süüdi veel KarS § 225 lg 1 järgi kuritegelikku ühendusse kuulumises. Magistritöö autor keskendub analüüsis süüdistusele, mis on esitatud KarS § 255 lg 1 alusel. KarS § 255 lg 1 alusel tunnistati T. S ja H. A süüdi selles, et nad kuulusid koos M. K, UAB Faldemu juhatuse liikme A. K, OÜ Depredator juhatuse liikme J. P, OÜ Katexx juhatuse liikme I. L ja OÜ Rednas esindaja M. O-ga püsivasse ühendusse, mille eesmärgiks oli maksuhaldurile valdeandme esitamise abil maksukohustust vähendada ja sel teel võimalik pika aja jooksul varalist kasu saada. Kuritegeliku ühenduse liikmed olid allutatud M. K rangele juhtimisstiilile ning igaühe roll kuritegude toimepanemisel oli kindlaks määratud. T. S ülesandeks oli M. K-lt saadud juhiste ja korralduste täitmine. T. S osales suhkru päritolu varjamises, kogudes Tallinas autojuhtide käest kokku suhkru saatedokumendid ja asendas need OÜ Barbosa Foods nimelt väljastatud dokumentidega. Hiljemas asendas T. S OÜ Barbosa Foods dokumentidega UAB Faldemu saatedokumendid. T. S sai töö eest kokkulepitud tasu. H. A ülesandeks oli samuti M. K-lt saadud juhiste ja korralduste täitmine. H. A koostas ja esitas OÜ Donleon Trading nimelt näilisi arveid suhkru müügi kohta OÜ-le Barbosa Foods. Samuti kandis H. A M. K korraldusel OÜ-lt Barbosa Foods OÜ Donleo Trading arvelduskontole laekunud summad edasi OÜ Katexx ja OÜ Rednas kontodele ning kogus autojuhtide käest kokku suhkru saatedokumendid ja asendas need uutega. Ka H. A sai oma töö eest kokkulepitud tasu.¹²¹

Tartu Maakohus leidis enda 23.12.2013 a. kohtuotsuses, et kohtu hinnangul kuulus T. S KarS § 22 lg 3 ja KarS § 389-1 lg 1, 3 järgi kuritegelikku ühendusse KarS § 255 lg 1 tähenduses – T. S endal ja kõigil teistel, kellega ta lävis – M. K, A. K, K. J, Barbosa Foods OÜ-l oli igaühel täita kuritegelike eesmärkide realiseerimisel kindel roll ning T. S-l oli teada nii tema enda, M. K, A. K, K. J käitumise pikaaegsed eesmärgid – saada võimalikult kaua kasu väljakujunenud ja süsteemseks muutunud kuritegelikust käitumisest. T. S ise ja kõik teised nimetatud isikud

¹²¹ RKKKo 15.12.2014, 3-1-1-65-14

tegutsesid M. K juhtimisel ja koordineerimisel, alludes tema suunistele. Süsteemne kuritegelik käitumine sai Skype logisuhtlusest nähtuvalt alguse juba enne 2012 a. maid ning ka augustis 2012, kuni politsei kuritegeliku käitumise isikute kahtlustatavatena kinnipidamistega lõpetas. Asjaolu, et politsei lõpetas isikute kinnipidamisega kuritegeliku ühenduse tegevuse, ei tee ja ei muuda kuritegelikku käitumist olematuks. Ka augustis jätkus näiliku raamatupidamise pidamine Lätist saabuva suhkru kohta, kuid tegelikkusele mittevastavaid andmeid maksudeklaratsioonides ei jõutud esitada, kuna isikud peeti enne augustikuu lõppu kinni ja maksudeklaratsioonide esitamise tähtaeg ei olnud saabunud. H. A osas on Tartu Maakohus toonud välja sõna-sõnalt täpselt samasugused põhjendused.¹²² Magistritöö autori arvates on täielikult analüüsimata ühenduse liikmete vaheline ülesannete jaotus ja koosseislise tunnuseks ühenduse püsivus. On vaid nenditud, et kõigil kuritegeliku ühenduse liikmetel oli kanda kindel roll, kuid on analüüsimata, milles see roll seisnes ning mis oli iga ühenduse liikme ülesandeks ühenduses. Kohtuotsuses on nenditud, et T. S-l ja H. A-l olid teada nii nende endi kui ka teiste ühenduste liikmete käitumise pikaajased eesmärgid – saada võimalikult palju kasu väljakujunenud ja süsteemseks muutunud kuritegelikust käitumisest. Töö autori arvates ei kinnita varalise kasu saamise eesmärke koheselt kuritegeliku ühenduse olemasolu. Enamikes vähemalt kolmeliikmelistes kuritegelikes gruppides on üldjoontes kuritegude toimepanemise motiiviks varalise kasu saamine. Sellest ei saa teha automaatselt järeldust, et tegemist on kuritegeliku ühendusega, kui ei ole ära tõendatud kuritegeliku ühenduse olemuslikud tunnused, milleks on kindel rolli ja ülesannete jaotus ning püsivus. Samuti ei ole analüüsitud, kas väidetava kuritegeliku ühenduse juhi – M. K – ühendusest välja langemise korral ning sellest tulenevalt ka teiste liikmete vahetumisel, oleks kuritegelik ühendus jätkanud oma tegevust ning oli sellest tulenevalt seega püsiv.

Tartu Maakohus 23.12.2013 a. kohtuotsuse peale esitasid apellatsioonkaebused T. S ja H.A kaitsjad. H. A kaitsja vandeadvokaat A. Pilv väitis apellatsioonkaebuses, et kohus ei ole sisuliselt analüüsinud KarS § 255 lg-s 1 sätestatud süüteo objektiivset ega subjektiivset koosseisu, mistõttu jääb kohtuotsusest selgusetuks, millistest faktilistest asjaoludest lähtuvalt ja millistele tõenditele tuginedes on kohtu hinnangul tõendamist leidnud H. A kuulumine kuritegelikku ühendusse. Kaitsja A. Pilv leidis, et kohtu järeldused on üldistavad ja paljasõnalised.¹²³ Kaitsja A. Pilv tõstatas oma apellatsioonkaebuses olulised küsimused, mida kohus pole oma otsuses käsitletud ega tõenditega sidunud ning need väärivad magistratöök autori hinnangul ka käesolevas magistratöös kajastamist, sest tõstatatud küsimusi saab

¹²² TMKo 23.12.2013, 1-13-1368, lk 117-118 (koopia autori valduses)

¹²³ A. Pilv määruskaebus TMKo 23.12.2013, 1-13-1368 peale, lk 28 (koopia autori valduses)

magistritöö autori hinnangul edukalt rakendada kõikide KarS § 255 lg 1 seotud kohtuasjade puhul. Nimelt:

1. kellega koos H. A väidetavasse kuritegelikku ühendusse kuulus ja milline oli erinevate isikute n.ö rollide jaotus?
2. milles konkreetselt seisnes H. A roll ja kuidas see seondus kuritegeliku ühenduse teiste liikmete tegevusega?
3. milline oli rollijaotus kuritegelikus ühenduses ning milliseid ülesandeid pidi täitma väidetava ühenduse liige H. A?
4. mis oli kuritegeliku ühenduse liikmete ühiseks eesmärgiks ja kuidas see omavahel kooskõlastati ning milles väljendus ühenduse poolt saadud kasu H. A jaoks?¹²⁴

Kaitsja A. Pilv leidis oma apellatsioonkaebuses, et ilma kuritegelikule ühendusele omaseid tunnuseid avamata ning tõenditega seostamata pole võimalik tuvastada kuritegeliku ühenduse olemasolu ega kontrollida kohtu siseveendumuse kujunemist ega järelduste õigsust. Isegi kui kohtu hinnangul on tõendamist leidnud kuritegeliku ühenduse olemasolu, ei saa sellest lähtuvalt automaatselt järeldada, et H. A oli kuritegeliku ühenduse liige. Kohus peab iga liikme kuulumist ühendusse põhjendama viidetega konkreetsetele tõenditele ja faktidele ning seostama isikute omavahelised seosed. Kaitsja A. Pilv leidis, et juhul kui H. A on siiski osutanud kaasabi maksusüüteo toimepanemisele, siis ei saa koheselt ja automaatselt süüdistatavat käsitleda kuritegeliku ühenduse liikmena. See seos tuleb kohtul täiendavalt tuvastada ja tõendada, sest kaasaaitamine süüteole ei ole koheselt käsitletav kui KarS § 255 lg 1 süüteo koosseisu täitev tingimus. Kaasaaitamistegu ei saa automaatselt ja tingimusteta samastada kuritegeliku ühendusega.¹²⁵ Siinkohal peab töö autor vajalikuks teha kõrvalpõike Euroopa Nõukogu raamotsuse artikkel 2 p-le (2), mis sisuliselt käsitleb isiku kaasaaitamist kuritegeliku ühenduse eesmärkide saavutamisele.¹²⁶ Sarnaselt on ka töö autor arvamusel, et väga selgelt tuleb eristada isiku osalemine selles konkreetses süüteos, mille toimepanemisele ühendus on suunatud, kuulumisest kuritegelikku ühendusse üldiselt, sest isik ei pruugi tingimata alati olla kuritegeliku ühenduse liige olukorras, kus ta võtab osa ühe konkreetse üksiksüüteo toimepanemisest. Samuti leidis kaitsja A. Pilv enda apellatsioonis, et kriminaalasjas puudub vaidlus selle üle, et H. A suhtles teiste, väidetavalt kuritegelikku

¹²⁴ *ibid*, lk 28-29

¹²⁵ *ibid*, lk 30

¹²⁶ Euroopa Nõukogu raamotsuse artikkel 2 p (b):

isiku tegevus, kes tahtlikult ning teadlikuna kuritegeliku ühenduse eesmärgist ja üldisest tegevusest või kuritegeliku ühenduse kavatsusest panna toime kõnealuseid süütegusid osaleb aktiivselt ühenduse kuritegelikes toimingutes, sealhulgas ühenduse varustamises teabe või aineliste vahenditega, uute liikmete värbamises, ühenduse tegevuse rahastamises mis tahes viisil, mille puhul kõnealune isik on teadlik, et tema osalus aitab kaasa ühenduse kuritegelikele toimingutele;

ühendusse kuuluvate liikmetega, kuid pelgalt suhtlemise fakt ei saa kinnitada süüdistatava kuulumist kuritegelikku ühendusse. Samuti leidis kaitsja A. Pilv, et kui H. A oleks tõepoolest toiminud M. K-lt saadud korralduste ja juhiste alusel, siis peaks tõenditest selgelt nähtuma, milliseid konkreetseid korraldusi on M. K H. A-le andnud, kas ja kuidas on H. A neid mõistnud ning täitma asunud.¹²⁷

T. S kaitsja vandeadvokaat S. Sillar leidis, et kohtu põhjendus, miks T. S-i tegu vastab KarS § 255 tunnustele, vastab pigem grupiviisilise kuriteo või siis kuriteo tunnustele, millest võtavad osa kihutaja, täideviija ja kaasaaitaja. Kohus peab aga suutma teha kvalitatiivset erinevust kurjategijate jõugu poolt toime pandud kuriteo ja organiseeritud kuritegeliku ühenduse poolt toime pandud kuriteo vahel. Kaitsja S. Sillar leidis, et kuritegeliku ühenduse tunnust, püsivust, kohtuistungitel ei tuvastatud. Pigem oli tegemist lühiajalisele ajale – suveperioodile – planeeritud ühise suhkruäri, kus kauba hind hoiti atraktiivsena sellega, et seaduses ettenähtud maksude tasumine jäeti ettevõtetele, kes seda teha ei kavatsenudki. Veel leidis kaitsja S. Sillar, et kuritegeliku ühendusega ei ole tegemist kurjategijate grupi näol, keda ühendab üksnes ühine tahe toime panna samaliigilisi kuritegusid ning et kohus on liiga kergekäeliselt ning sisuliselt analüüsimata, võiks isegi öelda lihtsama vastupanu teed minnes, nõustunud süüdistusaktis esitatud käsitlesega, et mitme süüdistatavaga asjas on ilmtingimata tegemist organiseeritud kuritegeliku ühendusega.¹²⁸

Tartu Ringkonnakohus leidis oma 17.04.2014 a. otsuses, et T. S tuleb talle esitatud süüdistuses KarS § 389-1 lg-te 1, 2 - § 22 lg 3 alusel õigeks mõista. Ringkonnakohus leidis, et kuivõrd ei ole tõendatud T. S osavõtt maksualasest süüteost, tuleb ta mõista õigeks ka maksukuriteo toimepanemise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse kuulumises.¹²⁹ H. A osas jättis Tartu Ringkonnakohus Tartu Maakohtu otsuses jõusse ning leidis, et piisab sellest, kui isik teab, et tema kõrval on ühenduses veel teisigi liikmeid, kes omakorda osalevad skeemis enda teo panuse ning ülesandega. Detailne teadlikkus sellest, kes need isikud on ning millised on nende poolt täidetavad ülesanded, ei ole kindlasti mitte nõutav. Ringkonnakohus leidis, et H. A oli teiste isikute olemasolust teadlik, et ta nendega aga ühendust ei võtnud ning omavahelist käitumist ei kooskõlastanud, ei ole eelnevalt väljendatud silmas pidades seega tähendusega.¹³⁰ Magistritöö autorile tundub Ringkonnakohtu poolt väljendatud seisukoht paljuski kummaline, kuna sisuliselt põhistab Ringkonnakohus H. A kuulumist kuritegelikku

¹²⁷ A. Pilv, lk 31-32 (viide 123)

¹²⁸ S. Sillar määruskaebus TMKo 23.12.2013, 1-13-1368 peale, lk 4-5. (koopia autori valduses)

¹²⁹ TrtRnKo 17.04.2014, 1-13-1368, lk 24 (koopia autori valduses)

¹³⁰ *ibid*, lk 26

ühendusse sellega, et H. A teab, et on olemas mingisugused teised isikud ning sellest teeb Ringkonnakohus omakorda järelduse, et selle teadmise pinnalt pidi H. A seega teadma, et ta kuulub kuritegelikku ühendusse. KarS § 255 ei ole tegemist olukorras, kus isik osaleb üksikkuriteo toimepanemises ning ei sõltu seejuures teistest, väidetavalt kuritegelikku ühendusse kuuluvatest isikutest, sest selliselt ei saa jaatada kindlaks määratud rollide ja ülesannete jaotust.

Tartu Ringkonnakohtu 17.04.2014 a. otsusele esitas eriarvamuse endine Tartu Ringkonnakohtu ja nüüdne Riigikohtu kohtunik P. Randma, kes leidis, et kuritegeliku ühenduse eksisteerimine ei ole käesoleval leidnud tõendamist ning seda oleks tulnud laiendada ka H. A süüüksimuse lahendamisel. P. Randma leiab, et peamiseks küsimuseks on, kuidas eristada omavahel gruppi ja kuritegelikku ühendust ning leiab, et neid kahte peaks eristama teatav kvalitatiivne külg, mida ta antud kriminaalasjas näha ei suutnud. P. Randma leiab oma 2014 a. antud eriarvamuses, et on tähelepanuväärne, et enamikes viimase aja kohtupraktikas ette tulnud kaasustes, mis puudutavad kuritegelikke ühendusi, on äratuntav teatava ühtse “käekirja” teke, mida ikka ja jälle leiab põhjendustena, miks on tegemist just kuritegeliku ühendustega – need on allumine rangele juhtimisstiilile, rollide kindlaksmääratus, läbimõeldus, soov saada suurt tulu ja seda maksimaalselt pika aja jooksul. P. Randma ei vaielnud neile seisukohtadele vastu, kuid antud kriminaalasjas ta neid näha ei suutnud. P. Randma leidis, et paljuski rajanevad need viited väidetavalt esinenud rangele juhtimisstiilile ja rollide kindlaksmääratusele viimase aja praktikas rohkem sõna ja kirjutamisosavusel kui realselt esinenud kuritegelikul struktuuril – seda kindlat/ranget juhtimisstiili võib leida tõenäoliselt igas natuke rohkem organiseeritud grupis, mille plaanidesse kuulub rohkem kui ühe kuriteo toimepanemine. P. Randma ei näinud antud kriminaalasjas sellist tunnust nagu kuritegeliku ühenduse püsivus – planeeritud oli maksupettusega tegeleda seni, kuni see võimalik on. P. Randma leidis nagu seda tõdes ka apellant S. Sillar, et tegemist oli lühikesele suveperioodile kavandatud suhkruäri, kus paisati müüki konkurentidest odavamad kaupad lihtsalt seeläbi, et riigimaksud jäeti tasumata. P. Randma on seisukohal, et midagi pikaajalist ning püsivat kuritegeliku ühenduse tähenduses siin vaevalt et oli. Kesktes küsimuses, kuidas ning milliste tunnuste abil eristada omavahel n.ö tavalist gruppi ja kuritegelikku ühendust, jäi P. Randma oma eriarvamuses seisukohtade juurde, mis on avaldatud 10.09.2012 a. kohtumääruses kriminaalasjas nr 1-10-15839 P. J süüdistuses (antud seisukohad on käesolevas magistritöös juba avaldatud ning pikemalt analüüsitud lk 28-35 ning autor ei pea vajalikuks neid üle kordama hakata.). Iseenesest võib tunduda, et viitamine kriminaalasjas nr 1-10-15839 seisukohtadele on mõttetu – Riigikohtu kriminaalkolleegium teatas seda

kriminaalasja prokuröri määruskaebuse alusel läbivaadates suhteliselt ühemõtteliselt ning konkreetselt, et “ringkonnakohtu juhiseid KarS § 255 kohaldamise osas on vastuolus nii seaduse (KarS § 63 lg-d 1 j 2) kui ka valitseva kohtupraktikaga (RKKKo 3-1-1-131-12, p 7). P. Randma julges nende seisukohtade juurde jääda – nimelt sõna otseses mõttes paar tundi pärast kriminaalasjas nr 3-1-1-131-12 tehtud otsuse tegemist avaldas Riigikohtu kriminaalkolleegiumi teine kohtukoosseis kohtulahendi nr 3-1-1-132-12, milles on kriminaalasja nr 1-10-15839 väljendatud Ringkonnakohtu kriminaalkolleegiumi seisukohad loetud teatud osa siiski täiesti asjakohasteks. Ehk teisisõnu – P. Randma arusaamist mööda on Riigikohtu kriminaalkolleegium erinevates koosseisudes teinud ühel ja samal päeval kaks lahendit, mis on oma sisult teineteisega vastuolus. See vastuolu mõjutab vaieldamatult ka praegust praktikat.¹³¹

Tartu Ringkonnakohtu otsusele esitas kassatsioonkaebused H. A kaitsja A. Pilv, K. A kaitsja A. Tammer ja Lõuna Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör K. Hänilene. Riigikohus tühistas Tartu Maakohtu 23.12.2013 a. ja Tartu Ringkonnakohtu 17.04.2014 a. otsuse H. A, T. S ja K. A süüdistusajas maakohtu kohtuotsuse põhistusvigade tõttu, mis on käsitatav kriminaalmenetlusõigusliku olulise rikkumisena ja saatis kriminaalasja uueks arutamiseks Tartu Maakohtule teises kohtukoosseisus. KarS § 255 rakendusala osas jäi Riigikohtu kriminaalkolleegium varasemas praktikas väljendatud seisukohtade juurde (3-1-1-57-09, p-d 13-13.3). Riigikohus leidis ka seda, et ringkonnakohtu seisukoht, mille kohaselt toob õigeksmõistmine nn üksikkuriteo toimepanemises automaatselt kaasa õigeksmõistmise kuritegelikku ühendusse kuulumises, ekslik.¹³²

T. S osas Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-13-1368 käesoleva magistritöö kirjutamisel hetkel veel menetlus Tartu Maakohtu Tartu kohtumajas kestab. H. A kriminaalasi eraldati lühimenetlusse ning selles jõudis Tartu Maakohus kriminaalasjas nr 1-15-8673 07.03.2016 a. kohtulahendini, mõistes H. A KarS § 255 lg 1 alusel õigeks. Järjekordselt on kriminaalasi läbinud eelnevalt kõik kolm kohtuastet, jõudes seejärel asja uuel arutamisel hoopis vastupidise lahendini. Tartu Maakohtu kriminaalasja nr 1-15-8673 kohtuvaidluste käigus tõi H. A kaitsja A. Pilv välja mitu olulist tähelepanekut seoses KarS § 255 kohaldamisega – nimelt leidis kaitsja A. Pilv, et riikliku süüdistaja käsitus, milles viimane käsitleb kaasaaitamistegu samal ajal kui kuritegeliku ühenduse tunnustele vastavat tegevust ning sisustab läbi väidetava kaasaaitamise ka kuritegeliku ühenduse süüteokoosseisu tunnuseid, on

¹³¹ P. Randma, lk 2-3 (viide 23)

¹³² RKKKo 15.12.2014, 3-1-1-65-14

vasturääkiv, kuna kaasaaitamise süüteo ei saa automaatselt omistada kuritegeliku ühenduse tunnuseid, kuna viimaseid tuleb täiendavalt, eraldiseisvalt ja ümberlükkamatult tõendada riikliku süüdistaja poolt.¹³³ Töö autor nõustub täielikult A. Pilvega ning leiab sarnaselt A. Pilvega, et üksiksüüteo toimepanemine ja kuulumine kuritegelikku ühendusse on kaks kvalitatiivselt täiesti erinevat tegu. Sidumata kõiki kuritegeliku ühenduse koosseisulisi tunnuseid kriminaalasjas kogutud tõenditega ei saa automaatselt teha järeldust, et kui vähemalt kolm inimest panevad toime süüteo, on tegemist kuritegeliku ühendusega. Ka A. Pilv tõi kohtuvaidluste käigus välja, et riiklik süüdistaja peab iga väidetava kuritegeliku ühenduse liikme puhul esile tooma tõendid, millest nähtuks, et isik on tegutsenud kolme või enama isikuga ühise eesmärgi nimel ning mille pinnalt oleks võimalik tuvastada, milles seisnes ühenduse ühine eesmärk ja milline oli süüdistatava poolt täidetav roll. Üksnes fakt, et H. A on suhelnud väidetava kuritegeliku ühenduse liikmetega, ei saa tõendada isiku ühendusse kuulumist, vaid süüdistaja peab osundama konkreetsetele tõenditele, millest nähtub, et H.A on kokkuleppel teiste ühenduse liikmetega töötanud ühtse eesmärgi nimel. Vastupidine käsitus oleks ebaloogiline, sest võimaldaks KarS § 255 lg 1 alusel karistada isikut kuritegelikku ühendusse kuulumise eest pelgalt seetõttu, et ta on suhelnud väidetavate kuritegeliku ühenduse liikmetega. Riikliku süüdistaja käsitus on seadusandja mõtet moonutav ja piirideta laiendav ning tooks õiguspraktikas kaasa kuritegeliku ühenduse kui eriti raske avaliku julgeoleku vastase süüteo ülekriminaliseerimise ilma sellele kehtestatud tunnuseid oluliseks pidamata.¹³⁴ Töö autor rõhutab veelkord, et KarS § 255 koosseisulistesse tunnustesse ei saa suhtuda kergekäeliselt. Pelgalt fakt, et väidetava kuritegeliku ühenduse liikmed omavahel suhtlevad, ei olema samastatav ülesannete jaotatuse ja ühise ning kooskõlastatud eesmärgi nimel tegutsemisega.

Tartu Maakohus leidis oma 07.03.2016 a. otsuses kriminaalasjas nr 1-15-8673, et on vaja tuvastada, kas H. A täitis kuritegeliku ühenduse struktuuris sellist kohta, mida oleks olnud võimalik igal uuel ühenduse liikmel täita. Kohus mõõnis, et sellist struktuurilist ühendust, mida Riigikohtu lahendis nr 3-1-1-57-09 silmas peetakse, käesoleva kriminaalasja pinnalt tõendamist leidnud ei ole. Kohus on seisukohal, et kriminaalasjas kogutud tõendid ei kinnita, et H.A-l oleks olnud maksukuriteo toimepanemisel mingit kindlat püsivat rolli kuritegeliku ühenduse struktuuris, kus tema asemele astuv isik oleks saanud üle võtta tema rolli. Kohus jagab sama kriminaalasja varasemal menetlemisel Tartu Ringkonnakohtus eriarvamusele jäänud kohtunik P. Randma seisukohta, mille kohaselt peaks gruppi ja kuritegelikku ühendust

¹³³ A. Pilv. Kohtukõne teesid Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-13-1368, lk 37 (koopia autori valduses)

¹³⁴ *ibid*, lk 38

eristama mingi kvalitatiivne külg. Kohtu arvamuse kohaselt tuleb iga konkreetse kuritegeliku ühenduse tuvastamisel ka reaalselt hinnata ühenduse püsivust tulenevalt konkreetset kogutud tõenditest. Käesolevas kriminaalasjas on kohtu arvamuse kohaselt leidnud tõendamist, et tegutseti reaalselt siiski lühiajalise eesmärgiga suve jooksul maksimaalselt suhkrut müüa ja seeläbi maksimaalselt näidata sisendkäibemaksu. Kohus ei nõustu prokuröri seisukohaga, et olukorras kus kriminaalasjas on tuvastatud grupis tegutsemise struktuur, siis struktuuri olemasolu annab aluse grupi ja tegevust hinnata kui kuritegeliku ühenduse tegevust. Kui lähtuda grupis tegutsemi tavalooigikast, siis alati ja igas grupis on liider, kes vähem või rohkem juhib grupi liikmete tegevust. Kui struktuuri pidada ühenduse defineerimisel ja tuvastamisel niivõrd oluliseks, siis tuleks kohtu arvamuse kohaselt vägagi paljudes kriminaalasjades kvalifitseerida isikute tegevus muuhulgas KarS § 255 lg 1 järgi. Kas see on seadusandja tahe? Kohus kahtleb selles. KarS § 255 koosseisuga kaitstavaks õigushüveks on avalik julgeolek. Kohus leiab, et sätte tõlgendamisel tuleks sellele eesmärgile osutada märksa suuremat tähendust kui käesoleval ajal kohtupraktikas seda tehtud on. Kohtu arvamuse kohaselt peab tuvastama KarS § 255 kohaldamiseks grupi sellise tegevuse, mis väljub täideviimise ja osavõtu instituudi alt ja kus grupi püsivus ja ülesannete jaotumine muudavad grupi ohtlikuks just avaliku julgeoleku ja rahu punktist. Seega peaks kohtu arvamuse kohaselt igal konkreetsel juhul tuvastama KarS § 255 kohaldamiseks grupi sellise tegevuse, mis väljub täideviimise ja osavõtu instituudi alt ja kus grupi püsivus ja ülesannete jaotumine muudavad grupi ohtlikuks just avaliku julgeoleku ja rahu aspektist. Kohus leidis, et kohtule ei ole esitatud selliseid tõendeid, mis annaksid aluse väita, et H. A oleks olnud sellise ühenduse liige, mis oleks omanud ohtu avaliku julgeoleku ja avaliku rahu aspektist. Kohtu arvamuse kohaselt jäi H. A tegevus maksukuriteost osavõtu raamidesse.¹³⁵

Tartu Maakohtu kriminaalasjadele nr 1-10-15839 ja 1-13-1368 antud ülevaade näitab ilmekalt tõsiasja, et kohtud ei ole suutelised edukalt tõlgendada KarS § 255 sätestatud kuritegeliku ühenduse mõistet. Kohtud ei ole suutnud anda hinnangut KarS § 255 koosseisulistele tunnustele hoolimata sellest, et Riigikohus on üritanud neid oma lahendis nr 3-1-1-57-09 avada. Probleemid saavad alguse juba rahvusvaheliselt tasandilt. Nagu selgub Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-15-8673 tehtud kohtulahendist, siis prokuratuuri hinnangul on olukorras, kus kriminaalasjas on tuvastatud grupis tegutsemise struktuur, siis struktuuri olemasolu annab aluse grupi ja tegevust hinnata kui kuritegeliku ühenduse tegevust.¹³⁶ Tähelepanu tuleb juhtida tõsiasjale, et prokurör on antud kriminaalasjas kasutanud sõna

¹³⁵ TMKo 07.03.2016, 1-15-8673, lk 16-18 (koopia autori valduses)

¹³⁶ *ibid*, lk 17

“struktuur”, mis tuleneb nii Palermo konventsioonist kui ka Euroopa Nõukogu raamotsusest, mis nagu eelnevalt mainitud, loob just prokuratuurile äärmiselt soodsa pinnase tõendamise seisukohast oma äärmiselt laia ja ebamäärase struktureeritud ühenduse mõistega.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli uurida kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisega seotud probleematikat Eesti esimese ja teise astme kohtu praktikas Riigikohtu praktika, rahvusvaheliste õigusaktide ja erialakirjanduses toodud seisukohtade valguses. Kuritegeliku ühenduse tunnusteks Riigikohtu lahendi nr 3-1-1-57-09 alusel on vähemalt kolm isikut, püsivus, ülesannete jaotatus ühenduse liikmete vahel ning ühenduse tegevus peab olema suunatud II astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmääraks on vähemalt kolm aastat, või I astme kuritegude toimepanemisele.

Alama astme kohtupraktikast selgub, et praktikas loetakse väidetava kuritegeliku ühenduse tuvastamise korral ühenduse liikmeteks suuremas osas kõik isikud, kes on ühendusega seoses õiguskaitseorganite huviorbiidis. KarS § 255 lg 1 alusel on nõutav, et kuritegelikku ühendusse kuulub vähemalt kolm isikut, kes Riigikohtu sõnul on kuritegeliku ühenduse liikmed juhul, kui nad alluvad organisatsiooni taatele ning aitavad kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele. Nii Palermo konventsioon kui ka Euroopa Nõukogu raamotsus loeb kuritegeliku ühenduse liikmeks isikud, kes kooskõlastavad oma tegevuse eesmärgiga saada varalist kasu. Seega on nõutav, kõik ühenduse liikmed tegutseksid ühise eesmärgi nimel alludes organisatsiooni taatele. Senini on kohtupraktikas leitud, et ühise eesmärgi nimel tegutsemine ja allumine organisatsiooni taatele olemas juba olukorras, kus isik pakub majutusteenust või võtab osa üksikkuriteo toimepanemisest huvitades vaid enda isiklikust kasust ja huvidest. Töö autor leiab, et selleks, et isiku saaks lugeda kuritegeliku ühenduse liikmeks, ei piisa ainuüksi sellest, et isik läbib teatud isikutega kuritegelikust ühendusest. Selleks, et isikut pidada kuritegeliku ühenduse liikmeks KarS § 255 mõttes, peab ta olema seotud kuritegeliku ühenduse pikaajaliste eesmärkidega, jättes kõrvale enda kui üksikindiviidi huvid konkreetse üksikkuriteo sooritamise või varalise kasu näol nii nagu on seda pidanud silmas Riigikohus. Antud tunnusele tuleks edaspidise kohtupraktika käigus suuremat tähelepanu pöörata, kui seda senini tehtud on.

Samuti jäi alama astme kohtupraktikat analüüsides töö autorile mulje, et Riigikohtu poolt kuritegeliku ühenduse tunnuseks välja toodud ühenduse püsivus on kohtutes enim probleeme tekitav kuritegeliku ühenduse koosseisuline tunnus. Nii Riigikohus kui ka rahvusvahelised õigusaktid peavad püsivuse all silmas ühenduse kui organisatsiooni püsivust, mida tuleb eristada selle liikmeskonna püsivusest. Esimese astme kohtupraktikas pööratakse vähe tähelepanu sellele, kas ühenduse eesmärgid olid pika- või lühiajalised ning kas ühendus oleks

olnud suuteline oma tegevust jätkama liikmete ja vahetumise korral. Töö autori arvates on püsivus kuritegeliku ühenduse üks olulisemaid tunnuseid, mida tuleb kvalitatiivselt analüüsida ja tõenditega siduda, kuna ühendused, mis on suutelised ajas kestma hoolimata selle liikmete vahetumisest või välja langemisest, on oma olemuselt tõelised kuritegelikud ühendused ning kujutavad endas tõelist ohtu avalikule julgeolekule, kuna nende ohtlikkus ei lange pärast üksikkuriteo sooritamist, sest kuritegelike ühenduste olemust iseloomustavad pikaajalised, kuritegelikud plaanid.

Alama astme kohtupraktikas tuuakse kuritegeliku ühenduse tunnuseks välja vaid ülesannete jaotatus selle liikmete vahel, üritamata tuvastada, kas kuritegelikus ühenduses eksisteeris teatud hierarhia või käsuliin. Töö autori arvates ei saa vaid ülesannete jaotatuse põhjal tõsikindlalt väita, et tegemist on kuritegeliku ühendusega. Põhjus, miks esimese astme kohtupraktikas püütakse kuritegelike ühenduste olemasolu tõendada vaid ülesannete jaotatuse läbi, on see, et ühelt poolt ütleb Riigikohus ülesannete jaotatuse kohta, et kuritegeliku ühenduse liikmetel on kindel koht ühenduse struktuuris, andes seeläbi panuse ühenduse eesmärkide realiseerimisele. Teiselt poolt leiab Riigikohus, et ametlikele ühendustele sarnane formaalne tööjaotus ja hierarhia neile enamasti omane ei ole. Sama ebamääraseks on ka Palermo konventsioon ja Euroopa Nõukogu raamotsus öeldes, et kuritegelik ühendus on struktureeritud grupp, mis ei ole juhuslikult moodustatud, kuid millel ei pea olema formaalselt defineeritud rollijaotust.

A. Siinmaa toetab ainsas kuritegelike ühendustega seotud Eesti teadusartiklis “Kuritegelikud ühendused: müüdid ja tegelikkus” täielikult Palermo konventsioonis ja seeläbi kaudselt ka Euroopa Nõukogu raamotsuses toodud kuritegeliku ühenduse definitsiooni. Töö autori arvates avab A. Siinmaa kuritegelike ühenduste mõistet tunnuste kaudu, mis on pigem omased kaastäideviijatest gruppidele, muutes seeläbi veelgi keerulisemaks grupi ja kuritegeliku ühenduse eristamise, lugedes kuritegeliku ühenduse mudeliks grupi keskmisest nupukamaid kurjategijaid, keda ühendab ühine tahe panna toime kuritegusid, millest saab võimalikult väheste vaeva ja riskiga võimalikult palju varalist kasu. KarS § 255 sätte eesmärgiks ei saa kindlasti olla vaid nupukate kurjategijate karistamine või grupi, millel on struktuur, kuid millel ei pea olema formaalselt defineeritud rollijaotust, lugemine kuritegelikuks ühenduseks. Seda enam, et varaline kasu ei ole Eestis enam isegi mitte kuritegelike ühenduste koosseisuline tunnus ehk kuritegelike ühenduste ohtlikkust ei saa hinnata läbi ülesannete jaotatusele või varalise kasu saamise eesmärgi. Selle jaoks on Eesti karistusseadustikus teised

koosseisud, tänu millele ei jää sellised nupukad kurjategijad ja struktureeritud grupid karistuse ta.

Nentida kuritegeliku ühenduse olemasolu vaid ühiste eesmärkide ning ülesannete jaotatuse läbi on käesoleva töö autori arvates ekslik. Ka hästi organiseeritud grupis võivad ja kindlasti ongi ülesanded selle liikmete vahel jaotatud. Vastasel juhul muutuks üleüldse võimatuks grupi poolt kuritegude sooritamine, kui ükski grupi liige ei teaks, milles seisneb tema konkreetne ülesanne kuriteo toimepanemisel. Kuritegelike ühenduste liikmetevaheline ülesannete jaotatus toetab ühenduse püsivust. Seega tuleks kohtumenetluse käigus tuvastada, kas ülesannete jaotatus vähemalt kaudses mõttes viitab mingisuguse kvaliteediga käsuliini olemasolule. Sätte olemust silmas pidades ei saa lugeda nn võrdväärset partnerlust kuritegeliku ühenduse tunnuseks. Keegi ühendusest peab vähemalt mingil määral ütlema ja juhiseid andma, kuidas teha ja mida teha. Mida erinevamatel tasemetel ja mida rohkem on ühendusel nn erineva tasandi juhte, seda lihtsam on ühendust operatiivselt ümberstruktureerida selliselt, et ühenduse liikmete vahetumine ei kujuta endast ohtu ühenduse püsijäämisele ning ühendus on suuteline jätkama enda eesmärgipärast tegevust. Ka erialakirjanduses väljendatud seisukohtade alusel on konkreetse käsuliini olemasolu pigem reegliks kui erandiks, mis läbi ühendusi saab iseloomustada läbi kõrge sisemise organiseerituse. Esimese astme kohtupraktikast ei nähtu praktiliselt üldse teatatud kvaliteediga käsuliini olemasolu KarS § 255 seotud kriminaalasjade puhul. Sellest võib järeldada, et pigem on tõendatud hästi organiseeritud grupi olemasolu kui kuritegelik ühenduse, mis omakorda alandaks KarS § 255 esinemissagedust üleüldises kuriteostatistikas. Samuti ei saa KarS § 255 sätte eesmärki silmas pidades õigeks lugeda kõikide vähemalt kolmeliikmeliste ülesannete jaotatusega gruppide lugemist kuritegelikuks ühenduseks. Edasise kohtupraktika käigus tuleks väga konkreetselt tuvastada ülesannete jaotatus ning seeläbi konkreetse käsuliini olemasolu, mille alusel saaks tuvastada, kas kuritegeliku ühenduse koosseis on täidetud või mitte.

Alama astme kohtupraktikast nähtub, et valdav enamik süütegudest, mille toimepanemisele kuritegelik ühendus suunatud on, on II astme kuriteod, mis on ka juriidiliselt õige, sest Eestis loetakse kuritegelikuks ühenduseks ühendus, mille tegevus on olemas suunatud II astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmääraks on vähemalt kolm aastat, või I astme kuritegude toimepanemisele. Palermo konventsioon ja Euroopa Nõukogu raamotsus loevad kuritegelikuks ühenduseks ühendused, mille eesmärgiks on toime panna vähemalt nelja-aastase sanktsioonimääraga süütegusid. Eesti langetas seetõttu KarS § 255 lg 1 eest ettenähtavate süütegude sanktsiooni kolme aastani, mille eesmärgiks oli väidetavalt KarS §

255 kooskõlla viimine Palermo konventsiooniga. Töö autori arvates jõuti sanktsioonimäära alandamisega hoopis vastupidise tulemuseni minnes vastuollu Palermo konventsioonis toodud “raske kuriteo” definitsiooniga. Tähelepanuväärne on ka see, et 2002. aastal, mil kuritegeliku ühenduse mõiste karistusseadustikku sisse toodi, loeti kuritegelikeks ühenduseks ühendused, mille eesmärgiks oli toime panna I astme kuritegusid ehk vähemalt esialgu leiti, et kuritegelike ühenduste olemust silmas pidades on nad suunatud I astme kuritegude toimepanemisele. Seda seisukohta toetab ka asjaolu, et kuritegelik ühendus KarS § 255 mõttes on oma olemuselt avaliku julgeoleku vastane süütegu, mida I astme süüteod oma olemuselt kindlasti on. Alama astma kohtupraktikas on vähe tähelepanu pööratud sellele, kas II astme süüteod, mille toimepanemisele on ühendus suunatud, liigituvad oma olemuselt avaliku julgeoleku vastasteks süütegudeks. Vähemalt kolmeaastase sanktsioonimääraga süütegusid leidub Eesti karistusseadustikus hulgaliselt, millest tulenevalt täidab kuritegeliku ühenduse koosseisu kohtupraktikas väga lai hulk erinevaid süütegusid. Seda põhjusel, et ei Palermo konventsioon ega ka ka Euroopa Nõukogu raamotsus ei sätesta konkreetseid süütegusid, mille toimepanemisele kuritegelik ühendus peab olema suunatud või konkreetset kahju, mida kuritegelik ühendus peab olema põhjustanud selleks, et ühendust saaks pidada just kuritegelikuks ühenduseks. Palermo konventsioon viitab vaid neljaaastasele sanktsioonimäärale. Taoline ebamäärane definitsioon lihtsustab kindlasti riiklike süüdistajate tööd, võimaldades lugeda kõik vähemalt kolmeliikmelised, struktureeritud kaastädeviijate grupid kuritegelikeks ühendusteks juhul kui nad on toime pannud II astme kuritegusid, mille sanktsiooni ülemmääraks on vähemalt kolm aastat vangistust või I astme kuritegusid. Üheks võimalikuks lahenduseks oleks konkreetsemalt ära määratleda süüteod või kahju suurus, mida ühendus peab olema tekitanud, selleks, et vastavate tunnuste esinemise korral lugeda ühendust kuritegelikuks või tõsta süüteod, mille toimepanemisele peab kuritegelik ühendus olema suunatud, uuesti vaid I astme süütegudeni, vajadusel lisades koosseisu juurde konkreetsemalt üksikuid II astme süütegusid

Orgniseeritud kuritegevus ja seeläbi kuritegelikud ühendused on oma olemuselt keerukad kompleksid, millele ei ole leitud ühest definitsiooni üheski õiguskultuuris. Kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisega seotud peamiseks probleemiks Eesti karistusõiguses on asjaolu, et hetkel kehtiva kuritegeliku ühenduse definitsiooni tunnused on liiga üldsõnalised, mis läbi kuritegelik ühendus ja grupp on muutunud liialt samaväärseteks mõisteteks. Kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisel võttis Eesti seadusandja eeskujuks Palermo konventsioonis toodud kuritegeliku ühenduse definitsiooni jättes tähelepanuta, et Palermo konventsiooni eraldiseisvaks eesmärgiks ei olnud kuritegeliku ühenduse definitsiooni

väljatöötamine. Sellest tulenevalt loeb Palermo konventsioon kuritegelikuks ühenduseks struktureeritud grupi, mis ei ole juhuslikult moodustatud, kuid millel ei pea olema formaalselt defineeritud rollijaotust seejuures ütlema, mida ühenduse struktureerituse all silmas peetakse. Sellest tulenevalt on Palermo konventsioonis toodud definitsiooni alla võimalik paigutada praktiliselt kõik vähemalt kolmeliikmelised grupid, kuna konkreetseid kuritegeliku ühenduse tunnuseid Palermo konventsioon ei anna. Riigikohtu poolt antud kuritegeliku ühenduse tunnuseid tuleks töö autori arvates kohtupraktika käigus sisustada veel kvalitatiivsemalt ja sisulisemalt, kui seda senini on tehtud, arvestades seda, et KarS § 255 eest ettenähtud 3-12 aasta pikkune vangistus on Eesti mõistes väga range, mis teeb õige koosseisu tuvastamise seda enam olulisemaks. Kuritegeliku ühenduse koosseisu tuvastamiseks ei piisa lihtsalt kuritegeliku ühenduse mõiste tunnuste olemasolu üldsõnalisest nentimisest, vaid Riigikohtu poolt toodud tunnuseid tuleb igakülgelt ja sisuliselt hinnata ning kriminaalasjas kogutud tõenditega siduda selleks, et teha kindlaks, kas tegemist on kuritegeliku ühenduse või grupiga. Töö autori arvates nähtub aga kohtupraktikast, et kohtutel jääb kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisel puudu just julgusest ning seeläbi jõutakse väga tihti liialt kergekäeliselt järeldusele, et KarS § 255 koosseis on täidetud. Seetõttu julgeb töö autor siinkohal teha etteheite seadusandjale, kuna seadusandja poolt formuleeritud KarS § 255 koosseis ja seeläbi kuritegeliku ühenduse mõiste on liiga lai. Seadusandjal on võimalik lisada kuritegeliku ühenduse koosseisu juurde kvalitatiivseid tunnuseid, mis defineeriksid ja avaksid kuritegeliku ühenduse mõistet konkreetsemalt. Siinkohal jääb üle vaid vaadata tulevikku ning loota, et kohtud leiavad endas julguse kuritegeliku ühenduse mõiste tunnuseid konkreetsemalt sisustada ning mitte nõustuda riiklike süüdistajatega selles osas, et kõik, vähemalt kolmeliikmelised ülesannete jaotatusega grupid, on kuritegelikud ühendused või ehk muudetakse tulevikus seadusloome käigus KarS § 255 koosseisu ja seeläbi kuritegeliku ühenduse mõistet kitsamaks ning konkreetsemaks.

Issues Regarding the Definition of the Term ‘Criminal Organisation’ in Estonian Criminal Law

ABSTRACT

The purpose of this Master’s Thesis is to analyse the issues regarding the definition of the term ‘criminal organisation’ in Estonian criminal law. Beforehand, the *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime* (hereinafter referred to as the Palermo Convention) and *Council Framework Decision 2008/841/JHA of 24 October 2008 on the fight against organised crime* (hereinafter referred to as European Council Framework Decision) will be analysed, since Estonia used the Palermo Convention as an example for defining the term ‘criminal organisation’, and the European Council Framework Decision has been adopted with the purpose of complementing the important work done on the basis of the Palermo Convention. Additionally, an article by district prosecutor A. Siinmaa of the Southern District Prosecutor's Office titled *Criminal Organisations: Myths and Reality* will be analysed in connection with the Palermo Convention, since it is the only research article published in Estonia that has researched criminal organisations and is in support of the broad definition of criminal organisations presented in the Palermo Convention. Furthermore, it is the purpose of this Master’s Thesis to identify the more important issues regarding the definition of the term ‘criminal organisation’ in Estonian criminal law and to study judicial decisions made on the basis of Penal Code § 255 to determine whether courts have had issues defining the term ‘criminal organisation’ in the practice of applying Penal Code § 255.

Penal Code § 255 subsection 1 states that membership in a permanent organisation consisting of three or more persons who share a distribution of tasks, whose activities are directed at the commission of criminal offences in the first degree, or exercising illegal influence over public authorities, is punishable by three to twelve years’ imprisonment. According to the provision at hand it is an act against public security. In addition, the Supreme Court of Estonia has given more precise guidelines for applying Penal Code § 255 in its 18.01.2010 decision number 3-1-1-57-09. However, despite the fact that Penal Code § 255 seems to be clearly defined at first glance, Estonian courts have faced numerous issues in the practice of applying Penal Code § 255.

The issues regarding the definition of criminal organisations are important, since membership in a criminal organisation is punishable by 3 to 12 years’ imprisonment, which is substantially

higher compared to the punishments prescribed for those crimes that are committed by a group that is not a criminal organisation. Thus it is extremely important to correctly establish the necessary elements of a criminal offence.

The following contradictions can be presented as the main issues with the Palermo Convention: the term 'structured group' has a wider meaning in the sense of the Palermo Convention, that means it can refer to groups that are both hierarchical and structured, or non-hierarchical where the roles of the group members do not have to be formally defined, which leads to the situation where anything can be placed under the criminal organisation label. On the one hand, the Palermo Convention allows for an extremely wide interpretation, asserting the existence of a criminal organisation also in the case of committing a single crime, on the other hand the Convention requires a criminal organisation to be constant and lasting. The Palermo Convention also states that an organised criminal group is a structured association whose purpose is to commit act or acts deemed serious crimes in the Convention, that are punishable by at least four years' imprisonment. The reference to a minimal sentence of four years' imprisonment is considered one of the biggest weaknesses of the Palermo Convention, because it completely leaves it up to the parties of the Palermo Convention to decide which violations they classify as offences committed by criminal organisations. Consequently, Estonia has lowered the sanction of criminal organisations to second degree crimes that are punishable by at least three years' imprisonment, meaning Estonia has broadened the circle of offences that a criminal organisation is directed at. Therefore, the Palermo convention lacks general substantive criteria on the basis of which a group of joint principal offenders and a criminal organisation could be distinguished, and generally, on the basis of which characteristics an organisation could be classified as a criminal organisation.

According to district prosecutor A. Siinmaa of the Southern District Prosecutor's Office, criminal structures are not usually constrained by formal sets of rules and tasks are divided in a way that is currently the most practical for generating revenue. A. Siinmaa finds that the essence of a criminal organisation is the fact that it is possible to earn more when working together than acting alone, and thus an agreement is made to keep doing revenue-generating actions for as long as possible without any interruptions. A. Siinmaa claims that the most common model of a criminal organisation constitutes a group of criminals who are smarter than average, who have a common intention of committing crimes that give the most material gains with the least effort. A. Siinmaa fully supports the definition of criminal organisations provided in the Palermo Convention. The author of this Master's Thesis disagrees with A.

Siinmaa's opinions, because if the essence of a criminal organisation is merely the fact that it is possible to gain more working together than alone, and a criminal organisation is merely a group of smart criminals with a common intent to commit low-risk, high-reward crimes, then any groups consisting of at least three members could be considered criminal organisations, because this definition does not provide any substantive criteria. Instead, it is rather a literary fancy. According to district prosecutor A. Siinmaa the difference between an organised group and a regular group of joint principal offenders is a proper structure, in context of the Palermo Convention however, the structure does not have to be rigid and static.

It can be understood from A. Siinmaa's opinions that by structuring he means the requirement originating from the Palermo Convention, that a structured group consists of at least three people, who coordinate their activities to commit an act or acts deemed serious crimes in the Convention in order to obtain monetary or other material gains in a direct or indirect manner. However, crimes committed by a regular group of criminals are also committed collectively and in a coordinated manner. Thus arises the question how to differentiate a collectively and coordinatedly committed joint offence from crimes committed by a criminal organisation, if according to A. Siinmaa, the rules existing in criminal organisations are nothing more than an agreed action plan, conspiratory measures and self-discipline to successfully fulfil the organisation's aims. A. Siinmaa offers a criterion for identifying criminal organisations: the more a criminal group resembles a regular company or organisation, the more firmly it corresponds to the characteristics of organised crime. The author of this Master's Thesis agrees that a company or organisation certainly has a structure, a division of tasks, etc. to successfully function. At the same time, A. Siinmaa states that there is no reason to associate criminal organisations with a strict structure, fixed management style, specific chain of command, accountability, harsh discipline or other characteristics that are not inherent to that field. Similarly to the Palermo Convention, A. Siinmaa states that on the one hand criminal organisations cannot be randomly assembled, meaning they must be structured; on the other hand however says that a formal division of roles is not necessary.

Criminal law specialists of the European Union member states compiled a manifesto that brings attention to the fact that European Union legislation will have an even greater influence on the legal order of its member states after the Treaty of Lisbon enters into force. The compilers of the manifesto came to the conclusion that, similarly to the Palermo Convention, the European Council Framework Decision's controversial issues surround the definition of 'structured group' – it is a negative definition that states what a structured association is not,

instead of bringing out precise characteristics in the definition. Furthermore, the compilers of the manifesto found that the framework decision is rigid, because similar questions that arose in the definition of ‘serious crime’ in the Palermo Convention also arise in the European Council framework decision. In addition, the compilers of the manifesto found that the European Council framework decision is in contravention of the principle of legitimate purpose since it is unclear what kind of illegal activity or specific offences belong under Article 2 of the European Council framework decision. Article 2 states that member states must criminalise either the partaking in the activities of a criminal organisation (article 2 point a) or the approval to commit certain offences (article 2 point b), but it is not clearly defined which acts are meant. Additionally, the European Council framework decision is in contravention of the principle of *ultima ratio*, because criminalisation has been taken too far by counting organisations without a formal division of tasks, specific membership or structure as criminal organisations. Finally, the compilers of the manifesto of criminal policy found that there is also a violation of the principle of subsidiarity, since it remains unclear until the end why it was necessary to define the term ‘criminal organisation’ on an international level, because the purpose of the Palermo Convention was not to give a legal definition of a criminal organisation, but to develop provisions for cooperation. Since the European Council framework decision fully took over the definition stated in the Palermo Convention, both the signatory states of the Palermo Convention and the states that have joined the European Council framework decision have to operate with an ambiguous, vague and nondescript definition that brings about many doubts, problems and confusion in national law.

According to the characteristics provided by the Supreme Court of Estonia, a criminal organisation is one that is lasting, consists of at least three people, its members have a division of tasks, and the activities of the organisation are directed at committing second degree offences that are punishable by a minimum sentence of three years’ imprisonment, or first degree offences. Even though the Supreme Court has provided guidelines on the basis of which to identify whether there exists a criminal organisation, lower level courts continue to have issues with defining what constitutes the necessary elements of a criminal offence in Penal Code § 255. The courts are not able to differentiate between a group of joint principal offenders and a criminal organisation with the aforementioned characteristics, since they cannot qualitatively define these characteristics. In its 10.09.2012 ruling in criminal case number 1-10-15839, the Circuit Court of Tartu attempted to give further guidelines on the basis of which to define Penal Code § 255, yet curiously the Supreme Court found in its 21.01.2013 decision number 3-1-1-131-12, that the Circuit Court’s guidelines regarding

applying Penal Code § 255 are in contravention of both the law and the current judicial practice. Namely, the Circuit Court found that the following should be definitively established: what the intention of the organisation is that a member of the organisation follows as a single individual; the existence of a specific chain of command that is in accordance with a rigid internal structure; the capability to promptly restructure the organisation when necessary; there should be such a close communication between the members that they themselves also feel as a unified, belonging whole; there should also be rules in force that keep the organisation together, or a set of rules for all its members that has been designed keeping the intentions mind that the members of the organisation actually follow or are forced to follow. In criminal matters number 1-10-15839 and 1-13-136 of the County Court of Tartu, where charges were brought under Penal Code § 255, the criminal matters passed through all three levels of the court system and were eventually sent back to the county court to be deliberated again by a new panel. When initially the county court convicted the individuals under Penal Code § 255, then during the second deliberation the county court acquitted the individuals. Thus there are several issues in Estonian criminal law regarding the definition of the term ‘criminal organisation’, since the courts are unable to successfully operate with Penal Code § 255 and qualitatively define the characteristics of a criminal organisation.

It can be seen in the judicial practice of lower courts that in the case of identifying an alleged criminal organisation, largely every person in the attention of law enforcement authorities is regarded as a member of the criminal organisation. The author of this Master’s Thesis finds that mere communication with members of a criminal organisation is not enough for a person to be regarded as a member of the criminal organisation. In order for a person to be considered a member of a criminal organisation in the context on Penal Code § 255, the person must be connected to the long-term aims of the criminal organisation, dismissing their own personal interests in committing a certain crime or obtaining material gains, as the Supreme Court has said. In further judicial practice, more attention should be paid to this characteristic than it has been before. Also, the analysis of the judicial practice of lower courts gives an impression that the permanence of an organisation, provided as a characteristic of criminal organisations by the Supreme Court, is the most problematic necessary element of a criminal offence in the courts. In the judicial practice of the courts of first instance, little attention is paid on whether the aims of an organisation were long- or short-term, and whether the organisation would have been able to continue its activities if its members were to change. The author of this Master’s Thesis considers the permanence of a criminal organisation one of

its most important characteristics that needs to be qualitatively analysed and linked to evidence, since organisations that are able to persist in time regardless of whether its members change or depart are truly criminal organisations in their essence that pose a real threat to public security. This is due to the fact that their hazardousness does not decrease after committing a single offence because criminal organisations are characterised by long-term criminal plans. In the judicial practice of lower courts only the division of tasks between its members is brought out as a characteristic of criminal organisations without trying to establish whether there existed a certain hierarchy or chain of command within the organisation. The author of this thesis considers stating the existence of a criminal organisation merely on the basis of having common goals and a division of tasks erroneous. Therefore it should be identified in the course of a judicial process whether the division of tasks at least remotely indicates to the existence of a chain of command of some quality. Keeping the essence of the provision in mind, a so-called equal partnership cannot be considered a characteristic of a criminal organisation. Somebody from the organisation must at least in some capacity give orders what to do and how to act. The more different levels and leaders of different levels an organisation has, the easier it is to operatively restructure the organisation in a way that a change in membership does not pose a danger to the survival of the organisation and the organisation is capable of continuing to do activities fulfilling its aims. It can be seen in the judicial practice of lower courts that the majority of offences a criminal organisation is directed at are second degree offences, which is judicially correct because in Estonia, a criminal organisation is one that is directed at committing second degree offences punishable by at least three years' imprisonment, or first degree offences. Offences punishable by at least three years' imprisonment are numerous in the Estonian Penal Code, so in the judicial practice a large number of different crimes meet the necessary elements of a criminal offence committed by a criminal organisation. This is due to the fact that neither the Palermo Convention nor the European Council framework decision stipulates specific offences that a criminal organisation must be directed at, or specific damage that a criminal organisation must have caused in order for it to be definitively deemed a criminal organisation. One possible solution for this would be to specifically define the offences or the size of damage that an organisation has to have caused in order for it to be deemed a criminal organisation; or to raise offences that a criminal organisation is directed at back to first degree offences, adding clearly defined second degree offences if necessary. The main issue with defining a criminal organisation in Estonian criminal law is the fact that the characteristics in the definition of a criminal organisation currently in effect are too generally worded, whereby a criminal organisation and a group have become overly equivalent terms. At this point all

that remains is to look to the future and hope that the courts find courage within themselves to specifically define the characteristics of a criminal organisation and not agree with the prosecutors' position that all organisations with at least three members and a division of tasks are criminal organisations. Another option would be that in the next wording of the Penal Code the elements in § 255 will be changed and thus the definition of a criminal organisation in legislation becomes narrower and more specific.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Bay, J. "Definitions of Organized Crime in the European Union: A Criminological Perspective", in *Organised Crime & Crime Prevention – What Works? Rapport Fra NSfK:S 40. Forskerseminar. Espoo, Finland 1998* (Kobenhavn: Scandinavian Research Council for Criminology, 1998) (viidatud Calderoni, F. "A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime" *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 16 (2008)).
2. Calderoni, F. "A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime" *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 16 (2008),
3. Campana, P; Varese, F. Cooperation in criminal organizations: kinship and violence as credible commitments. *Rationality and Society* 25 (3)
4. Fijnaut, C. J.; Paoli, L. (2006). Organized crime and its control policies. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 14(3).
5. Finckenauer, J. O. Problems of definition: What is organized crime? *Trends in organized crime*/vol. 8, no.3, Spring 2005
6. Guymon, C-L. D. 'International Legal Mechanisms for Combating Transnational Organised Crime' (2000) 18 *Berkeley Journal of International Law* (viidatud: Schloenhardt, A. *Palermo in the Pacific: Organised Crime Offences in the Asia Pacific Region*. Martinus Nijhoff Publishers. Leiden, Boston 2010)
7. Heide, K "Kuritegelike ühendusi puudutavate kuritegude sanktsioonide omavaheline ebakõla" *Juridica* X/2013.
8. Interpretative notes for the official records (travaux préparatoires) of the negotiation of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. United Nations, New York, 2004. Arvutivõrgus: http://www.unodc.org/pdf/crime/final_instruments/383a1e.pdf
9. Karistusseadustiku ja selle muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (931 SE, Riigikogu X koosseis) seletuskiri – www.riigikogu.ee
10. Karistusseadustiku ja selle muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (554 SE, Riigikogu XII koosseis) seletuskiri – www.riigikogu.ee
11. Laansalu, A. Määruskaebus Tartu Maakohtu 16.02.2012. kohtuotsusele kriminaalasjas nr. 1-10-15839 (koopia autori valduses)
12. Legislative guides for the implementation of the United Nations Convention against Transnational organized crime and the protocol thereto. United Nations, New York, 2004. Arvutivõrgus:

http://www.unodc.org/pdf/crime/legislative_guides/Legislative%20guides_Full%20version.pdf

13. Levitz, M. K; Prior, R “Criminal organization legislation: Canada’s response”, The Advocate Vancouver, Vol 61, Part 3, 03.03.2003.
14. Manacorda, S. “La Risposte P.nale Contre la Criminalit. Organis.e dans le Droit de l’Union Europ.eenne”, in *L’infraction d’Organisation Criminelle en Europe: (Allemagne – Espagne – France – Italie – Union Europ.eenne)*, ed. Manacorda, S (Paris 2002) (viidatud: Calderoni, F. A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime. European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 16 (2008)
15. Mitsilegas, V. “Defining Organised Crime in the European Union: The Limits of European Criminal Law in an Area of ‘Freedom, Security and Justice’”, European Law Review 26 (2001) (viidatud Calderoni, F. “A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime” European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 16 (2008))
16. Morelli K, Director, United Nations, Criminal and Treaty Law Division, Department of Foreign Affairs and International Trade, in Ottawa, Canada. (Oct. 23, 2003), interview (viidatud: Orlova, Alexandra V, W. Moore, James “Umbrellas” or “building blocks”? Defining international terrorism and transnational organized crime in international law”)
17. Orlova, A. V; Moore, J. W “Umbrellas” or “building blocks”? Defining international terrorism and transnational organized crime in international law”, Houston Journal of International law 27 (2005)
18. Paoli, L; Fijnaut, C. “Introduction to Part I: The History of the Concept”, in Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond, ed. C. Fijnaut and L. Paoli (Dordrecht 2004) (viidatud Calderoni, F “A Definition that Could not Work: the EU Framework Decision on the Fight against Organised Crime” European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 16 (2008))
19. Pilv, A. Kohtukõne teesid Tartu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-13-1368 (koopia autori valduses)
20. Pilv, A. Määruskaebus Tartu Maakohtu 23.12.2013. a kohtuotsusele kriminaalasjas nr 1-13-1368 (koopia autori valduses)
21. Proposal for a Council Framework Decision on the Fight Against Organised Crime, 10.01.2005 Brussels, COM(2005). Arvutivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005PC0006&from=EN>

22. Rosin, K. Euroopa Liidu kriminaalõiguse areng Lissaboni leppe jõustumise järel. *Juridica* IX/2015
23. Schloenhardt, A. *Palermo in the Pacific: Organised Crime Offences in the Asia Pacific Region*. Martinus Nijhoff Publishers. Leiden, Boston 2010.
24. Siinmaa, A. "Kuritegelikud ühendused: müüdid ja tegelikkus" *Juridica* VII/2015
25. Siinmaa, A. Määruskaebus Tartu Ringkonnakohtu 10. septemeri 2012 a. kohtumäärusele kriminaalasjas nr 1-10-15839 (koopia autori valduses)
26. Sillar, S. Määruskaebus Tartu Maakohtu 23.12.2013. a kohtuotsusele kriminaalasjas nr 1-13-1368 (koopia autori valduses)
27. Smith, J. 'An International Hit Job: Prosecuting Organised Crime Acts as Crimes against Humanity' (2009) 97 *Georgetown Law Journal* (viidatud: Schloenhardt, A. *Palermo in the Pacific: Organised Crime Offences in the Asia Pacific Region*. Martinus Nijhoff Publishers. Leiden, Boston 2010)
28. Soo, A; Sootak, J. Legislative actions of Estonia to combat organized crime. *Journal of Eastern-European criminal law* no. 1/2015, Universul Publishing House
29. Sootak, J; Pikamäe, P. *Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn, Juura 2015.
30. Sootak, J. Karistusõiguse adekvaatsus – õiguse iseolemise ja mida ühiskond õigusest ootab. Ettekanne Presidendi mõttekojas Ärmal 27.08.2010. Arvutivõrgus: https://www.president.ee/images/stories/pdf/2010-08-27_jaan-sootak.pdf
31. Sootak, J. Muudatused ja täinedused karistusõiguse üldosas. Läbivad muudatused eriosa sätete kohaldamiseks. *Juridica* VIII/2014.
32. The manifesto on European Criminal Policy in 2011. By the European Criminal Policy Initiative. Arvutivõrgus: <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201112/20111207ATT33475/20111207ATT33475EN.pdf>
33. Van Koppen M. V; de Poot, C. J; Kleemans, E. R; Nieuwbeerta, P. "Criminal trajectories in organized crime" Oxford University Press 2009.

KASUTATUD ÕIGUSAKTID

34. Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2008/841/JSK 24. oktoobrist 2008 organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta – ELT L 300/42, 11.11.2008
35. Euroopa Liidu Nõukogu ühismeede 21. detsembrist 1998, mille nõukogu on vastu võtnud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel Euroopa Liidu liikmesriikides kuritegelikku

- ühendusse kuulumise tunnistamise kohta kriminaalkuriteoks – ELT L 351/1, 2912.1998
36. Euroopa Liidu toimimise leping (konsolideeritud versioon) – EÜT C 326, 26.10.2012.
37. Karistusseadustik - RT I, 17.12.2015, 9
38. Karistusseadustik – RT I 2002, 86, 504 (kehtetu)
39. Karistusseadustik – RT I 2007, 13, 69 (kehtetu)
40. Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon – RT II 2003, 1, 1.

KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA

41. RKKKo 18.01.2010, 3-1-1-57-09
42. RKKKo 21.01.2013, 3-1-1-131-12
43. RKKKo 21.01.2013, 3-1-1-132-12
44. RKKKm 19.12.2013, 3-1-1-125-13
45. RKKKo 19.12.2013, 3-1-1-127-13
46. RKKKo 03.12.2014, 3-1-1-81-14
47. RKKKo 15.12.2014, 3-1-1-65-14
48. TrtRnKo 10.09.2012, 1-10-15839
49. TrtRnKo 17.04.2014, 1-13-1368 koos kohtunik P. Randma eriarvamusega (koopia autori valduses)
50. HMKo 02.06.2010, 1-10-5701
51. HMKo 28.04.2011, 1-10-16180
52. HMKo 21.02.2012, 1-11-14135
53. HMKo 12.04.2012, 1-11-5368
54. HMKo 28.02.2014, 1-14-1724
55. TMKo 13.05.2013, 1-10-15839
56. TMKo 29.04.2011, 1-10-12954
57. TMKo 28.10.2011, 1-11-11490
58. TMKo 08.08.2011, 1-11-11225
59. TMKo 29.10.2012, 1-12-10064
60. TMKo 15.10.2012, 1-12-9112
61. TMKo 31.08.2012, 1-12-8260
62. TMKo 08.10.2012, 1-12-8051
63. TMKo 27.01.2012, 1-12-763
64. TMKo 16.02.2012, 1-10-15839 – koopia autori valduses

- 65. TMKo 15.10.2012, 1-12-9112
- 66. TMKo 23.07.2013, 1-13-6247
- 67. TMKo 04.02.2013, 1-13-754
- 68. TMKo 23.12.2013, 1-13-1368 – koopia autori valduses
- 69. TMKo 14.01.2014, 1-14-189
- 70. TMKo 07.03.2016, 1-15-8673 – koopia autori valduses

LISAD

Lisa 1

Maakohtu kohtupraktika

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
1-15-8673	H. A	H. A süüdistatakse selles, et ta kuulus püsivasse isikutevahelisse ülesannete jaotusega kuritegelikku ühendusse, mis oli loodud enne 01.05.2012 a. ja tegutses kuni 28.08.2012 a. ja mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. H. A ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli M. K poolt saadud juhtiste ja korralduste täitmine. H. A esitas OÜ Donleon Trading juhatuse liikmena näilikke suhkrumüügi arveid OÜ-le Barbossa Foods. Jätmaks reaalse majandustegevuse muljet, kandis OÜ Katexx ja OÜ Rednas arvelduskontodele edasi OÜ Barbossa Foods näilike arvete alusel laekunud summasid. Osales kauba päritolu varjamises, mis seisnes selles, et sihtkohtades kogus autojuhtide käest kokku saatedokumendid, mille alusel suhkur toodid Läti Vabariigi ettevõttelt SIA Antaris, saades selle eest kokkulepitud tasu. H. A tegevus on kvalifitseeritav § 389-1 lg 1,3 - § 22 lg 3 ja § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega lühimenetluses: KarS § 255 lg 1 – mõisteti õigeks. KarS § 289-1 lg 1,3 - § 22 lg 3 - rahaline karistus 480 miinimumpäevamäär (2012 kehtinud miinimumpäevamäär 3,20 eurot), s.o. summas 1536 (tuhat viissada kolmkümmend kuus) eurot.
1-14-189	M. M	M. M kuritegeliku ühenduse liikmena aitas kaasa tegelike tehingute varjamisele Tartu Mill AS ja teravilja müüjate vahel. Kuriteo toimepanemine oli võimalik seetõttu, et kauba (teravilja, rapsi) tegelikud müüjad (põllumehed) olid nõus müüma kaupa mitteametlikult ehk ilma arveta ning kuritegelik ühendus väljastas kauba kohta võltsarved. Võltsarvete väljastamiseks lõi kuritegelik ühendus	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 255 lg 1 ja KarS § 22 lg 3 § 389-1 lg 2 – 3 a vangistust

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		variühingutest koosneva näilike tehingute ahela, varjamaks tegelikult toimunud tehinguid viljamüüjate ja AS Tartu Mill vahel. M. M tegevus on kvalifitseeritav KarS § 22 lg 3 - § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	
	M. K	M. K kuritegeliku ühenduse liikmena aitas kaasa tegelike tehingute varjamisele Tartu Mill AS ja teravilja müüjate vahel. Kuriteo toimepanemine oli võimalik seetõttu, et kauba (teravilja, rapsi) tegelikud müüjad (põllumehed) olid nõus müüma kaupa mitteametlikult ehk ilma arveta ning kuritegelik ühendus väljastas kauba kohta võltsarved. Võltsarvete väljastamiseks lõi kuritegelik ühendus vari.riühingutest koosneva näilike tehingute ahela, varjamaks tegelikult toimunud tehinguid viljamüüjate ja AS Tartu Mill vahel. Kuritegeliku ühenduse liige M. K on autojuht aga ka variühingute juhatuse liige. M. K tegevus on kvalifitseeritav KarS § 22 lg 3 - § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetletuses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 255 lg 1 ja KarS § 22 lg 3 § 389-1 lg 2 – 3 a vangistust
	H. E	H. E kuritegeliku ühenduse liikmena aitas kaasa tegelike tehingute varjamisele Tartu Mill AS ja teravilja müüjate vahel. Kuriteo toimepanemine oli võimalik seetõttu, et kauba (teravilja, rapsi) tegelikud müüjad (põllumehed) olid nõus müüma kaupa mitteametlikult ehk ilma arveta ning kuritegelik ühendus väljastas kauba kohta võltsarved. Võltsarvete väljastamiseks lõi kuritegelik ühendus variühingutest koosneva näilike tehingute ahela, varjamaks tegelikult toimunud tehinguid viljamüüjate ja AS Tartu Mill vahel. H. E on nii variriühingu juhatuse liige kui ka autojuht. H. E tegevus on kvalifitseeritav KarS § 22 lg 3 - § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetletuses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 255 lg 1 ja KarS § 22 lg 3 § 389-1 lg 2 – 3 a vangistust
	U. R	U. R Bogarolo OÜ juhatuse liikme ning Tootsi Peenar OÜ faktilise juhi ja kuritegeliku ühenduse liikmena, väljastas Tartu Mill AS-ile võltsarveid, saades info arvetel kajastatavate koguste ja hinna kohta Tartu Mill AS töötajalt L. D-lt. U. R	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetletuses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel:

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		jagas korraldusi M. J-le arvete ja raha liikumiste osas ning teostas ülekandeid variettevõtetele. U. R otsis ise aktiivselt teravilja- ja rapsimüüjaid ning tehingu toimumisel jagas korraldusi M. J.-le (kuhu sõita, kust kaup peale võtta, kelle nimele kaup Tartu Mill AS-i kohale toimetada). Raha laekumisel Tartu Mill AS-ist Bogarolo OÜ-le teostas U. R ülekandeid variettevõtete arvelduskontodele ning pidas arvestust kuritegelikul teel teenitud rahaliste vahendite üle. U. R tegevus on kvalifitseeritav KarS § 22 lg 3 - § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	KarS § 255 lg 1 ja KarS § 22 lg 3 § 389-1 lg 2 – 4 a vangistust
	R. L	R. L variühingute juhatuse liikme ja kuritegeliku ühenduse liikmena korraldas M. J korraldusel ja juhendamisel kuritegeliku ühenduse kontrolli all olevate varifirmade arvelduskontodelt maksete tegemist teistele variühingutele. Vajadusel korraldas ja organiseeris R. L kauba liikumist, teostas ülekandeid variühingute kontodele, luues sellega näiliku mulje tehingute toimumisest ja nende eest tasumisest ning võttis variühingute arvelt välja sularaha. R. L tegevus on kvalifitseeritav KarS § 22 lg 3 - § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetletuses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 255 lg 1 ja KarS § 22 lg 3 § 389-1 lg 2 – 4 a vangistust
	M. J	M. J variühingute juhatuse liikme ja kuritegeliku ühenduse liikmena, korraldas variühingute asutamist, variisikute värbamist ning nimetatud tehingutega seotud dokumentide vormistamist ja liikumist, käibedeklaratsioonide esitamist variühingute nimel, samuti sularaha väljavõtmist ning tagastamist kuritegeliku ühenduse liikmetele. M. J kontrolli all oli samuti kauba liikumine ning autojuhtide töö korraldamine. Samuti organiseeris M. J kuritegeliku ühenduse grupiliikmete kasutuses olevate telefonide ja SIM-kaartide vahetamist ning variühingute nimele meiliaadresside loomist. M. J tegevus on kvalifitseeritav KarS § 22 lg 3 - § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetletuses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 255 lg 1 ja KarS § 22 lg 3 § 389-1 lg 2 – 4 a vangistust
1-14-1724	G. G	G. G kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise	Harju Maakohtu kohtuotsusega

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega G. G tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 2 a vangistust KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
	I. M	I. M kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega I. M tegeledes suure varalise kasu saamise eesmärgil kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1)	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 2 a vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	S. A	S. A kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega S. A tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 3 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	O. K	O. K kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise	Harju Maakohtu kohtuotsusega

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega O. K tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 10 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	I. S	I. S kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega I. S tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 2 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	I. K	I. K kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega I. K tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 6 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	J. G	J. G kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega J. G tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 3 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	V. F	V. F kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega V. F tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 4 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	R. I	R. I kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega R. I tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	V. A	V. A kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise	Harju Maakohtu kohtuotsusega

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega V. A tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 4 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	J. Z	J. Z kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega J. Z tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 3 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	S. T	S. T kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega S. T tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 74 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 3 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	I. Š	I. Š kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise	Harju Maakohtu kohtuotsusega

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega I. Š tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a ja 3 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	V. G	V. G kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega V. G tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	R. J	R. J kuuludes kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud teise astme kuritegude, mille eest ettenähtud vangistuse ülemmäär on vähemalt kolm aastat toimepanemisele, pani toime KarS § 255 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo. Seega R. J tegeledes kupeldamisega, pani toime KarS § 133-2 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo (01.02.2007 kuni 13.04.2012 KarS § 268-1 lg 2 p 1, alates 14.04.2012 KarS § 133-2 lg 1) KarS § 133-2 lg 1 ja § 255 lg 1.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 133-2 lg 1 – 1 a vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
1-13-754	A. M	A. M-i süüdistatakse selles, et ta kuulus Leedu Vabariigi ja Eesti Vabariigi	Tartu Maakohtu kohtuotsusega

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		territooriumil kolmest või enamast isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigi territooriumil sõidukite varguste, s.o. KarS §-s 199 sätestatud esimese ja/või teise astme kuritegude toimepanemine ning varastatud sõidukite Leedu Vabariiki toimetamine. A. M ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli kuritegelikku ühendusse uute liikmete otsimine, sõiduautode vargustes osalemine, varastatud autode Leetu toimetamine, ja autojuhtide tasustamine. A. M tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja 255 lg 1 - 4 aastat ja 6 kuud vangistust.
	K. B	K. B ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli kuritegelikku ühendusse uute liikmete otsimine, sõiduautode vargustes osalemine, varastatud autode Leetu toimetamine ja autojuhtide tasustamine. K. B tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja 255 lg 1 - 4 aastat vangistust.
1-13-6247	M. J	M. J süüdistatakse selles, et kuuludes Leedu Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil vähemalt alates 2011. aasta novembrist kuni 02.04.2012 tegutsenud kolmest või enamast isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigi territooriumil sõidukite varguste, s.o KarS §-s 199 sätestatud esimese ja/või teise astme kuritegude toimepanemine ning varastatud sõidukite Leedu Vabariiki toimetamine. M. J kuulus kirjeldatud ühendusse vähemalt alates 2012. aasta jaanuarist ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli varastatud autode juhtimine ja/või saateautoga varastatud auto turvalise teekonna tagamine Eestist Leetu. M. J tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
	R. K	R. K kuulus kirjeldatud ühendusse vähemalt alates 2011. aasta novembrist ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli varguste toimepanemisel osalemine ja saateautoga varastatud auto turvalise teekonna tagamine Eestist Leetu. R. K tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
	G. M	G. M kuulus kirjeldatud ühendusse vähemalt alates 2011. aasta novembrist ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli varguste toimepanemisel osalemine ja saateautoga varastatud auto turvalise teekonna tagamine Eestist Leetu. G. M tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
	J. K	J. K kuulus kirjeldatud ühendusse vähemalt alates 2011. aasta novembrist ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli sõidukivarguste tellimine, Eestist varastatud autode eelnevalt lubatud kokkuostmine ning sõidukite tervikuna või varuosadena edasi turustamine. J. K tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
1-12-763	M. M	M. M ülesandeks oli ajavahemikul 15.03.2007.a. kuni 13.01.2010.a. grupiviisiliste ja süstemaatiliste varguste toimepanemine Norra Kuningriigis, varastatud esemete Eesti Vabariiki toimetamine, varastatud esemete turustamine ning kuritegude toimepanemise tulemusel saadud raha eest soetatud vara kuuluvuse ja ebaseadusliku päritolu varjamine vara K. M nimele vormistamisega. M. M tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a ja 6 kuud vangistust
	A. S	A. S ülesandeks oli ajavahemikul 15.03.2007.a. kuni 13.01.2010.a. grupiviisiliste ja süstemaatiliste varguste toimepanemine Norra Kuningriigis ning varastatud esemete Eesti Vabariiki toimetamine. A. S tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 3 a ja 8 kuud vangistust

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
	R. J	R. J ülesandeks oli ajavahemikul 08.11.2009.a. kuni 13.01.2010.a. Norra Kuningriigist varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamisele kaasaaitamine klientide leidmise näol ning grupiviisiliste ja süstemaatiliste varguste toimepanemine Norra Kuningriigis. R. J tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	R. K	R. K ülesandeks oli ajavahemikul 15.03.2007.a. kuni 03.03.2010.a. grupiviisiliste ja süstemaatiliste varguste toimepanemine Norra Kuningriigis, varastatud esemete Eesti Vabariiki toimetamine ning varastatud esemete turustamine 15.03.2007.a. kuni 2008. aasta lõpuni Raplas ja 2008. aasta lõpust kuni 03.03.2010.a. Rapla maakonnas. R. K tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a ja 6 kuud vangistust
	K. M	K. M ülesandeks oli ajavahemikul 15.03.2007.a. kuni 03.03.2010.a. Norra Kuningriigist varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamisele kaasabi osutamine selleks Raplas ja Rapla vallas asuvate ruumide võimaldamisega ja varastatud esemete turustamisest laekuvate rahasummade ülekandmiseks, sularaha sissemaksete tegemiseks ning vajalike kulude kandmiseks oma pangakonto kasutada andmisega, kuritegude toimepanemise tulemusel saadud raha eest soetatud vara kuuluvuse ja ebaseadusliku päritolu varjamine vara oma nimele vormistamisega ning Norra Kuningriigist varastatud esemete turustamine 2008. aasta jaanuarist kuni 03.03.2010.a. Rapla maakonnas. K. M tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	R. R	R. R ülesandeks oli ajavahemikul 15.03.2007.a. kuni 23.09.2009.a. Norra Kuningriigist varastatud esemete Eesti Vabariiki transportimine. R. R tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
	R. R	R. R ülesandeks oli ajavahemikul 14.08.2008.a. kuni 13.01.2010.a. Norra Kuningriigist varastatud esemete turustamine Tallinnas, varastatud kauba reklaamimine internetis ning varastatud esemete turustamisest laekuvate rahasummade ülekandmine M. M ja K. M pangakontodele. R. R tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	M. R	M. R ülesandeks oli ajavahemikul 08.12.2009.a. kuni 03.03.2010.a. süstemaatiliste ja grupiviisiliste varguste toimepanemine Norra Kuningriigis ning varastatud esemete turustamine Eesti Vabariigis. M. R tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluse KarS § 73 lg 1 ja 3 ning § 75 lg 1 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
1-12-8051	E. B	E. B süüdistatakse selles, et tema kuulus koos teiste kuritegelike ühenduste liikmetega Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil vähemalt alates 2009. aastast tegutsenud kolmest või enamast isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Läti Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil sõidukite varguste, s.o. KarS §-s 199 sätestatud esimese ja/või teise astme kuritegude toimepanemine, varastatud sõidukite Leedu Vabariiki Kaunase linna toimetamine ja turustamine. E. B kuulus kirjeldatud ühendusse ajavahemikul 2010. aasta septembri algusest kuni 25.10.2010 ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli sõiduautode vargustes osalemine ja varastatud autode Leedu Vabariiki toimetamine. E. B tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 2 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
1-12-8260	E. Ž	E. Ž-d süüdistatakse selles, et ta kuulus Leedu Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil tegutsenud kolmest või enamast isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 199 lg 3 - § 25 lg 1, 2, 4 ja

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigi territooriumil sõidukite varguste, s.o KarS §-s 199 sätestatud esimese ja/või teise astme kuritegude toimepanemine ning varastatud sõidukite Leedu Vabariiki Kaunase linna toimetamine. E. Ž ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli Eesti Vabariigis sõiduautode vargustes osalemine ja varastatud autode Leetu toimetamine. E. Ž tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 - § 25 lg 1, 2, 4 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	E. L	E. L ülesandeks kirjeldatud kuritegelikus ühenduses oli Eesti Vabariigis sõiduautode vargustes osalemine ja varastatud autode Leetu toimetamine. E. L tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 - § 25 lg 1, 2, 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 199 lg 3 - § 25 lg 1, 2, 4 ja KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
	L. I	L. I ülesandeks kirjeldatud kuritegelikus ühenduses oli Eesti Vabariigis sõiduautode vargustes osalemine ja varastatud autode Leetu toimetamine. L. I tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 - § 25 lg 1, 2, 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 alusel: KarS § 199 lg 3 - § 25 lg 1, 2, 4 ja KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
1-12-9112	J. E	J. E-d süüdistatakse selles, et ta kuulus Leedu Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil tegutsenud kolmest või enamast isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigi territooriumil sõidukite varguste, s.o KarS §-s 199 sätestatud esimese ja/või teise astme kuritegude toimepanemine ning varastatud sõidukite Leedu Vabariiki Kaunase linna toimetamine. J. E kuulus kirjeldatud ühendusse alates 2011 aasta sügisest ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli Eesti Vabariigis sõiduautode vargusi	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 74 lg 1,2,3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		toime pannud isikute majutamine. J. E tegevus on kvalifitseeritav KarS 255 lg 1 alusel.	
	E. Ž	E. Ž kuulus kirjeldatud ühendusse 2012. aasta algusest ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli Eesti Vabariigis sõidautode vargustes osalemine ja varastatud autode Leetu toimetamine. E. Ž tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 74 lg 1,2,3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja § 255 lg 1 alusel – 3 a vangistust
1-12-10064	V. G	V. G süüdistatakse selles, et kuuludes Leedu Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil vähemalt alates 2011. aasta novembrist kuni 02.04.2012 tegutsenud kolmest või enamast isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigi territooriumil sõidukite varguste, s.o KarS §-s 199 sätestatud esimese ja/või teise astme kuritegude toimepanemine ning varastatud sõidukite Leedu Vabariiki toimetamine. V. G kuulus kirjeldatud ühendusse 2012. aasta märtsi kuust ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli saateautoga varastatud autole turvalisuse tagamine teekonnal Eestist Leetu. V. G tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja KarS § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
1-11-5368	A. D	A. D süüdistatakse selles, et tema, olles OÜ Pariita Kaubanduse tegevdirektori S. H poolt tööle võetud ja töötades šveitsarina alates detsembrist 1998, kuulus alates 16.07.2006 kuni 05.10.2006 püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mis oli loodud varalise kasu saamise eesmärgil ning mille tegevus oli suunatud prostitutsiooniks ruumide võimaldamisele, prostitutsiooni vahendamisele ja muul viisil prostitutsioonile kaasaaitamisele, so KarS §268-1 lg 2 sätestatud esimese astme kuritegude toimepanemisele. Nimelt oli tema ülesanneteks antud	Harju Maakohtu kohtuotsusega üldmenetluses: KarS § 268-1 lg 2 p 1 - KarS § 73 alusel 3 aastat ja 6 kuud. KarS § 255 – mõisteti õigeks.

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		kuritegelikus ühenduses šveitserina Lily's prostituutidena teenivate naistele sissepääsu võimaldamine klubisse, klubi klientidele tasu eest sissepääsu lubamine ja korra tagamine Tallinnas asunud striptiisiklubis „Lily“. Kuritegeliku ühenduse liikmena sai tasu prostituutide poolt klientidele intiimteenuste osutamisega teenitud rahast. A. D tegevus on kvalifitseeritav KarS § 268-1 lg 2 p 1 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	
	A. Š	A. Š ülesanneteks antud kuritegelikus ühenduses oli Lily's prostituutidena teeninud naiste sissepääsu tagamine klubisse, klientidele tasu eest sissepääsu võimaldamine ja korra tagamine Tallinnas asunud striptiisiklubis „Lily“. Kuritegeliku ühenduse liikmena sai tasu prostituutide poolt klientidele intiimteenuste osutamisega teenitud rahast. A. D tegevus on kvalifitseeritav KarS § 268-1 lg 2 p 1 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Harju Maakohtu kohtuotsusega üldmenetluses: KarS § 268-1 lg 2 p 1 - KarS § 73 alusel 3 aastat. KarS § 255 – mõisteti õigeks.
	U. T	U. T ülesanneteks antud kuritegelikus ühenduses šveitseri ja baarmenina oli võimaldada Tallinnas, XXXasuvasse klubisse tasu eest klientidele sissepääsu, pidada arvet prostituutide poolt tehtud töö kohta, võtta klubi klientidelt vastu raha prostituutide poolt osutatud teenuse eest, sellest rahast maksta prostituutidele nende osa tasust ja intiimteenust ostnud kliendi klubisse toonud taksojuhile kokkulepitud tasu. Kuritegeliku ühenduse liikmena sai tasu prostituutide poolt klientidele intiimteenuse osutamisega teenitud rahast. U. T tegevus on kvalifitseeritav KarS § 268-1 lg 2 p 1 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Harju Maakohtu kohtuotsusega üldmenetluses: KarS § 268-1 lg 2 p 1 - KarS § 73 alusel 3 aastat. KarS § 255 – mõisteti õigeks.
	A. K	A. K ülesanneteks antud kuritegelikus ühenduses oli prostituutide poolt tehtud töö kohta arve pidamine, XXX asunud numbritubade ja saunaruumide võimaldamine intiimteenuse osutamiseks, klubi klientidelt raha vastu võtmine prostituutide poolt osutatud intiimteenuse eest, sellest rahast prostituutidele palga ja intiimteenust	Harju Maakohtu kohtuotsusega üldmenetluses: KarS § 268-1 lg 2 p 1 - KarS § 73 alusel 3 aastat. KarS § 255 – mõisteti õigeks.

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		ostnud kliendi toonud taksojuhile kokkulepitud tasu maksmine. Kuritegeliku ühenduse liikmena sai tasu prostituutide poolt klientidele intiimteenuste osutamisega teenitud rahast. A. K tegevus on kvalifitseeritav KarS § 268-1 lg 2 p 1 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	
1-11-11225	L. M	L. M kuulus Leedu Vabariigi, Läti Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumitel vähemalt alates 2009. aasta algusest tegutsevasse kolmest või enamast isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigi ja Läti Vabariigi territooriumitel sõidukite varguste, s.o. KarS §-s 199 sätestatud esimese ja/või teise astme kuritegude toimepanemine, varastatud sõidukite Leedu Vabariiki Kaunase linna toimetamine ning turustamine väljapoole Euroopa Liitu. L. M kuulus kirjeldatud ühendusse ajavahemikul 2009. aasta algusest kuni 29.09.2010 ja tema ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli sõiduautode varguste tellimine, varastatud sõiduautode vastuvõtmise korraldamine Leedu Vabariigis Kaunases, varaste tasustamine, autode identiteedi muutmine ning turustamine väljapoole Euroopa Liitu. L. M tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
1-11-11490	U. G	U. G süüdistatakse selles, et tema kuulus Eesti Vabariigi ja Norra Kuningriigi territooriumil 15.märtsist 2007.a kuni 03.märtsini 2010.a tegutsenud kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Norra Kuningriigi erinevatest piirkondadest riiete, jalatsite, kosmeetikatoodete ja muude tarbeesemete varastamine, nende Eesti Vabariigi territooriumile toimetamine ja Raplas, Tartus, Tallinnas ning Interneti vahendusel turustamine, s.o. KarS § 199 ja 202 lg 2 sätestatud teise astme kuritegude toimepanemine. Urmas	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 65 lg 1 alusel: KarS § 255 lg 1 alusel – 3 a vangistust

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		Grossthali ülesandeks oli ajavahemikul 23.novembrist 2008.a kuni 25.jaanuarini 2010.a ühendusse uute liikmete otsimine, Norra Kuningriigist varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamisele kaasaaitamine klientide leidmise näol ja varastatud esemete Eesti Vabariigis turustamine, samuti ühenduse toimimise tagamine, mis seisnes ühenduse esindamises ebaseadusliku tegevuse pinnalt tekkinud materiaalsete ja muude konfliktide lahendamisel. U. G tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	
1-10-5701	R. K	R. K kuuludes püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega ühendusse, mille tegevus oli suunatud varastatud või tüübikinnitusele mittevastavate sõidukite registreerimisele Eesti Riikliku Autoregistrikeskuse (Regionaalse Maanteeameti) liiklusregistris. R. K ülesandeks oli registreerida varastatud või tüübikinnitusele mittevastavad sõidukid Eesti Riikliku Autoregistrikeskuse liiklusregistris, aidates sellega kaasa varastatud sõidukite turustamisele. Samuti aitas R. K kaasa arvele võetavate sõidukite algdokumentide võltsimisele (KarS § 344 lg 1 – 22 lg 3). Varastatud ning tüübikinnitusele mittevastavate sõidukite arvele võtmise eest võttis R. K altkäemaksu (KarS § 294 lg 2 p 1).	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 255 lg 1 - 5 a vangistust § 202 lg 2 p 2 – 1 a ja 6 kuud vangistust § 294 lg 2 p 1 – 4 a vangistust § 344 lg 1 - § 22 lg 3 – 8 kuud vangistust
	V. N	V. N ülesandeks oli vahendada registreeritud sõidukite registreerimistunnistuste ning numbrite edastamist R. K-lt varastatud või tüübikinnitusele mittevastavate sõidukite valdajatele ning aidata kaasa A. N sõiduki registreerimistunnistuste võltsimisele. Samuti vahendas V. N altkäemaksu R. A-lt V. N-i kaudu R. K-le varastatud või tüübikinnitusele mittevastavate sõidukite registreerimiseks Eesti Riikliku Autoregistrikeskuse liiklusregistris (KarS § 296 lg 2 p 2).	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 74 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust § 296 lg 2 p 1 – 2 a ja 8 kuud vangistust § 344 lg 1 – 8 kuud vangistust § 202 lg 1 – 6 kuud vangistust
	V. N	V. N ülesandeks on juhendada A. N varastatud või tüübikinnitusele mittevastavate	Harju Maakohtu kohtuotsusega

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		sõidukite algdokumentide võltsimisel (KarS § 344 lg 1 – 22 lg 3), toimetada võltsitud algdokumentid R. K-le ja edastada (või vahendada edasi andmist) registreeritud sõidukite registreerimistunnistused ning –numbrid R- K-lt varastatud või tüübikinnitusele mittevastavate sõidukite valdajatele. Samuti vahendab V. N altkäemaksu R. A-lt R. K-le varastatud või tüübikinnitusele mittevastavate sõidukite registreerimiseks Eesti Riikliku Autoregistriskuse liiklusregistris (KarS § 296 lg 2 p 1).	kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 74 lg 1 ja 3 alusel: § 255 lg 1 – 3 a vangistust § 296 lg 2 p 1 – 2 a vangistust
	R. A	R. A ülesandeks on varastatud sõidukite (st kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara) turustamine (KarS § 202 lg 2 p 2) ning registreeritud sõidukite registreerimistunnistuste ning –numbrite edastamine sõidukite valdajatele. Samuti annab ning vahendab R. A altkäemaksu varastatud või tüübikinnitusele mittevastavate sõidukite registreerimiseks Eesti Riikliku Autoregistriskuse liiklusregistris (KarS § 296 lg 1, 298 lg 2).	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 74 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust KarS § 298 lg 2 – 2 a ja 6 kuud vangistust KarS § 202 lg 2 p 2 – 1 a vangistust KarS § 296 lg 1 – 6 kuud vangistust
1-10-12954	J. P	J. P kuulus vähemalt alates 2009. aasta septembri kuust Leedu Vabariigi, Läti Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil vähemalt 2009. aasta algusest kuni käesoleva ajani tegutsevasse kolmest või enamast isikust koosnevasse püsivasse isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigis sõidukite varguste, s.o KarS §-is 199 sätestatud esimese ja teise astme kuritegude toimepanemine, varastatud sõidukite Leedu Vabariiki Kaunase linna toimetamine ning käesolevas kriminaalasjas tuvastamata isikutele turustamine. J. P ülesandeks kuritegelikus ühenduses oli varguste toimepanemiseks komplekteeritud isikute grupi toimetamine Eesti Vabariiki, nende instrueerimine ning nende tegevuse kontrollimine, sõidukite hõivamise ja ärasõidu julgestamine ning vajadusel	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		varastatud sõidukite tankimine eelnevalt varutud kütusega. J. P tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	
	A. Č	A. Č ülesandeks oli varastatavate sõidukite lukustuse ja turvaseadmete kõrvaldamine ning sõidukite käivitamine spetsiaalselt selleks kohandatud vahenditega, varastatud sõidukite sündmuskohalt eemale toimetamine ja ärasõidu julgestamine. A. Č tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
	R. K	R. K ülesandeks oli varastatud sõidukite toimetamine Leedu Vabariiki, kusjuures enne ärasõidu algust varustati nad J. P ja A. Č poolt mobiiltelefonidega, millesse oli salvestatud probleemide korral kasutamiseks mõeldud telefoninumber ning teekonnal juhatasid ja julgestasid neid saatesõidukis viibivad J. P ja A. Č. J. P täitis kirjeldatud ülesannet kuni kahtlustatavana kinnipidamiseni 05.11.2009. a. R. K tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
	G. G	G. G ülesandeks oli varastatud sõidukite toimetamine Leedu Vabariiki, kusjuures enne ärasõidu algust varustati nad J. P ja A. Č poolt mobiiltelefonidega, millesse oli salvestatud probleemide korral kasutamiseks mõeldud telefoninumber ning teekonnal juhatasid ja julgestasid neid saatesõidukis viibivad J. P ja A. Č. J. P täitis kirjeldatud ülesannet kuni kahtlustatavana kinnipidamiseni 05.11.2009. a. G. G tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63 lg 1 ja § 73 lg 1 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 3 a ja 6 kuud vangistust
	G. P	G. P ülesandeks oli varastatud sõidukite toimetamine Leedu Vabariiki, kusjuures enne ärasõidu algust varustati nad J. P ja A. Č poolt mobiiltelefonidega, millesse oli	Tartu Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 63

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		salvestatud probleemide korral kasutamiseks mõeldud telefoninumber ning teekonnal juhatasid ja julgestasid neid saatesõidukis viibivad J. P ja A. Č. J. P täitis kirjeldatud ülesannet kuni kahtlustatavana kinnipidamiseni 05.11.2009. a. G. P tegevus on kvalifitseeritav KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Ig 1 ja § 73 lg 1 alusel: KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 – 3 a vangistust
1-10-15839	P. J	P. J ülesandeks oli ajavahemikul 23.04.2007.a. kuni 30.12.2009.a. Norra Kuningriigist varastatud esemete turustamine Tartus ning varastatud esemete turustamisest laekuvate rahasummade ülekandmine kriminaalasjas nr 1-12-763 süüdimõistetud M. M ja K. M pangakontodele. P. J tegevus on kvalifitseeritav KarS § 255 lg 1 alusel.	Tartu Maakohtu kohtuotsusega üldmenetluses: KarS § 255 lg 1- mõisteti õigeks.
1-10-16180	A. G	A. G süüdistatakse selles, et tema kuulus Tallinnas 2009.a. juunikuust kuni 2010.a. maikuuni tegutsenud kolmest isikust koosnevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega kuritegelikku ühendusse. Kuritegeliku ühenduse eesmärgiks oli saada varalist kasu käibemaksuga maksustatava vedelkütuse müügil arvestatud käibemaksu suures ulatuses maksmata jätmisest, so KarS §-s 389-1 sätestatud teise astme kuritegude toimepanemine. A. G oli kuritegelikku ühenduse liider, kelle juhtimisel on kuritegelik ühendus korraldanud Läti ja Poola riühingutelt määrdeõli ostu ja transpordi OÜ-de Westory, Artebona, CararT ja Livepad nimel ning selle diislikütusena Eestis edasimüümise, millelt ei ole tasutud aktsiisi ega käibemaksu. Selleks andis A. G kuritegeliku ühenduse juhina ülesandeid A. K.-le, R. S.-le ja läbi R. S-i N. I-le, millega omas kuritegeliku ühenduse juhina kontrolli nimetatud osatühingute tehingute, rahade liikumise ja maksuhaldurile deklareeritava maksukohustuse üle. A. G tegevus on kvalifitseeritav KarS § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1,2,3 alusel: KarS § 389-1 lg 2 – 2 a ja 6 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 5 a vangistust
	R. S	R. S koostas A. G ülesandel OÜ-de Westory, Artebona, CararT ja Livepad nimelt	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		vajalikud kauba müügiarved, saatelehed ja muud dokumendid ning tegi internetipanga kaudu ülekandeid nimetatud osaühingute kontodelt. R. Safonov'i ülesandeks oli esitada nimetatud osaühingute nimelt maksuhaldurile ebaõigeid andmeid käibedeklaratsioonides, samuti korraldada andmete esitamata jätmist. Käibedeklaratsioone esitas M. R, kes koostas R. S.-lt saadud andmete alusel OÜ-de Westory, Artebona, CararT ja Livepad ebaõiged käibedeklaratsioonid ja esitas need maksuhaldurile. Kuritegeliku ühenduse liikmena oli R. S kohustuseks raha väljaviimine OÜ-de Westory, Artebona, CararT ja Livepad pangakontodelt, mis oli sinna laekunud vedelkütuse eest koos käibemaksuga. Selleks võttis R. S raha pangakontodelt välja või kandis eelnimetatud äriühingute kontodele laekunud raha OÜ Verkerlas pangakontole. OÜ Verkerlas pangakontodele kantud raha võttis R. S või viimase ülesandel V. D sularahaautomaatide või OÜ Eurex Capital ja AS Tavid kaudu sularahas välja, mille andis üle A. G.-le. R. S tegevus on kvalifitseeritav KarS § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Ig 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 389-1 lg 2 – 2 a ja 6 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 4 a vangistust
	A. K	A. K tegeles A. G korraldusel Läti ja Poola äriühingutelt diisli ja kütteõli ostmisega ja vedelkütuse veo tellimisega OÜ-de Westory, Artebona, CararT ja Livepad nimelt. Samuti pidas A. K A. G ülesandel arvestust Läti ja Poola äriühingutele vedelkütuse eest tasumise kohta ja andis edasi tellimused kauba soetamiseks. Kokkuleppel A.G.-ga on A. K ostnud OÜ Grimsley tegevjuhina OÜ-delt Westory, Artebona, CararT ja Livepad diislikütust, et seda müüa OÜ Grimsley nimelt edasi vedelkütuse kokkuostjatele, millega varjati müüdava diislikütuse päritolu ja kvaliteeti. A. K tegevus on kvalifitseeritav KarS § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	Harju Maakohtu kohtuotsusega kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ning § 74 ja § 75 alusel: KarS § 389-1 lg 2 – 2 a vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a ja 6 kuud vangistust
	N. I	Kuritegeliku ühenduse tööjaotuse järgi tegeles N. I maksukuritegude	Harju Maakohtu kohtuotsusega

Kriminaalasja number	Isik	Süüdistuse sisu ja kvalifikatsioon	Karistus
		toimepanemiseks vajalike äriühingute otsimisega ja neile juhatuse liikmete vormistamisega. N. I kohustuseks oli sõlmida lepingud OÜ-de Westory, Artebona, CararT ja Livepad nimelt kütuseterminalides ja maksuhalduri juures e-maksuameti kasutamiseks ning kontrollida juriidiliste isikute käibemaksukohustuslastena registris olekut, samuti vastata maksuhalduri päringutele äriühingute tehingute kohta. N. I vormistas OÜ-de Westory, Artebona, CararT ja Livepad pangakontode allkirjaõiguslikuks isikud ja pangakontode kasutamiseks pangakaardid ja PIN-kalkulaatorid. Samuti omas kuritegelik ühendus alates 2009.a sarnasel viisil kontrolli äriühingute OÜ EagleGroup ja OÜ City Oil ning märtsis-aprillis 2010 ka OÜ Clean Invest üle. N. I tegevus on kvalifitseeritav KarS § 389-1 lg 2 ja KarS § 255 lg 1 alusel.	kokkuleppemenetluses KarS § 64 lg 1 ja § 73 lg 1 ja 3 alusel: KarS § 389-1 lg 2 – 2 a ja 3 kuud vangistust KarS § 255 lg 1 – 3 a ja 8 kuud vangistust

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Evelin Ets (6. aprill 1991),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Kuritegeliku ühenduse mõiste sisustamisega seotud probleemistik Eesti karistusõiguses”, mille juhendaja on PhD Anneli Soo,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 2. mail 2016